

UNIVERZITA KARLOVA v PRAZE

Pedagogická fakulta

Katedra primární pedagogiky

Spolupráce rodiny a mateřské školy v programu

Začít spolu

Cooperation of family and kindergarten in the educational
program Step by Step

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Kargerová Jana, PhD.

Autor diplomové práce: Radka Bidlasová

Studijní obor: Pedagogika předškolního věku

Forma studia: Kombinovaná

Diplomová práce ukončena: Listopad, 2014

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Praze dne 23. 11. 2014

.....

Radka Bidlasová

Poděkování: Ráda bych poděkovala PhDr. Janě Kargerové, PhD., za vedení diplomové práce, za odborné rady a věcné připomínky. Dále také vybrané mateřské škole, ve které jsem mohla realizovat praktickou část, včetně osobních pohovorů s rodiči.

Anotace:

Diplomová práce navazuje na bakalářskou práci, která se zabývala formami spolupráce mezi mateřskou školou a rodinou. Diplomová práce se zaměřuje na pojmy, jako jsou rodina, učitel a mateřská škola. Věnuje se kurikulárním dokumentům v oblasti spolupráce rodiny a předškolního vzdělávání. Je rozšířena o další programy a iniciativy, které se zabývají úzkou spoluprací mezi rodinou a mateřskou školou. Vychází především z programu Začít spolu, který má ve svých hlavních východiscích spolupráci s rodinou. V neposlední řadě jsou nejdůležitějším podkladem standardy programu Začít spolu, ze kterých vychází praktická část a podle kterých je veden výzkum v novém výzkumném vzorku, vybrané mateřské škole s programem Začít spolu.

Annotation:

My master thesis is based on my bachelor thesis, which was focused on various forms of cooperation between family and kindergarten. The thesis you are about to read is oriented towards a wider variety of terms such as family, teacher and kindergarten. It attends the enquiries of curricular documents in the field of cooperation between family and preschool education. I have extended my work by including further programmes and initiatives regarding the cooperation of family and kindergarten. The fundamental ideas stem mostly from the programme called Step by Step. The basis of this programme is quite identical with the primary aim of my work – the cooperation with family. The second part of my work, dedicated to the application of theory, is based on the standards of the abovementioned programme. These standard were also used to measure the research in a particular kindergarten that has been managed by the rules of the Step by Step programme.

Abstrakt:

Diplomová práce navazuje na bakalářskou práci, která se zabývá formami spolupráce mezi rodinou a školou v předškolním věku. Diplomová práce je rozšířena o další poznatky a informace týkající se spolupráce rodiny a školy. V teoretické části jsou ponechány z bakalářské práce důležité, pro praktickou část zásadní pojmy, ze kterých vychází úkoly a cíle výzkumu. Teoretická část je proto zaměřena na pojmy rodina, učitel a mateřská škola. Dále navazuje na kurikulární dokumenty, jako je Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání, jeho hlavní principy a východiska, konkrétně se zaměřuje na podmínky předškolního vzdělávání, ve kterých je zařazena spoluúčast rodičů, která je jedním z hlavních principů v programu Začít spolu. Stejně tak Bílá kniha, která se o spolupráci s rodiči také zmiňuje. Teoretická část se dále zabývá možnostmi, příležitostmi a podobami spolupráce, její možnou realizací a využitím. Dále teoretická část navazuje na další konkrétní programy a iniciativy, které také kladou důraz na spolupráci s rodinou. Podrobně je věnována kapitola programu Začít spolu, jeho hlavním východiskům a standardům kvality práce učitele v tomto programu. V těchto standardech se teoretická část podrobně věnuje pouze kapitole o spolupráci mezi školou, rodinou a komunitou, která se bude odrážet v praktické části.

Praktická část se věnuje zcela novému výzkumnému vzorku. Je v ní ponechána stejná struktura a postup práce, jako byla v bakalářské práci. Stejně, jako u předchozí práce, je praktická část zaměřena na výzkum spolupráce rodiny a mateřské školy, vztahy mezi rodiči a učiteli a především na praktickou implementaci standardů učitele v praxi zvolené MŠ. V praktické části jsou využity metody pozorování, rozhovorů a dotazníků. Veškeré metody se vztahují na standardy programu Začít spolu v oblasti spolupráce s rodinou. Cílem je zjistit, zda se veškerá kritéria, která jsou uvedena ve standardech programu Začít spolu, odráží i v realizaci vybrané mateřské školy. Jakým způsobem se kritéria uskutečňují a jakými konkrétními příklady to lze doložit.

V průběžné realizaci metod pozorování, rozhovorů a dotazníků se také dochází k závěrům, zda se standardy programu Začít spolu skutečně naplňují, a pokud ano, do jaké míry. Zda rodiče i učitelé dokážou reagovat na otázky týkající se chodu, činností a aktivit v oblasti spolupráce s rodinou a mateřskou školou. Z dotazníků zjistit jak od

rodičů, tak i pedagogů, co jim tato spolupráce přináší a vystihnout tak silné a slabé stránky spolupráce, popřípadě doporučit některá zlepšení.

Klíčová slova:

Institute MŠ, vývoj MŠ, rodina, učitel, druhy vzdělávacích metod v MŠ (tradiční, alternativní), program Začít spolu, názory rodičů a učitelů

Abstract:

This Diploma thesis is a continuation of bachelor thesis, which discusses the formal cooperation between family and school in pre-school age of a child. Diploma thesis is extended and brings new information about cooperation of family and school. There are important information from Bachelor thesis included in the theoretical part. They play important role in practical part of Diploma thesis and objectives and goals for the research come out of them. Theoretical part is therefore focusing on terms family, teacher and nursery school. It also derives information from curricular documents, such as Framing educational program of pre-school education. It discusses its main principles and objectives and focuses on conditions of pre-school education, where parents play an important role. It is one of the main principles of Step by Step program. Also White book is mentioned, which also talks about cooperation with parents. Theoretical part then discusses the opportunities and options of working together, how to realize it and what its applications. It also talks about other programs and initiatives emphasizing the importance of cooperation with family. One chapter talks in detail about Begin together program, about its objectives and teacher's methods of work in this program. In this chapter, thesis focuses on a cooperation between school, family and community, which then serves as a basis for practical part.

Practical part is using completely new research sample. It uses structure and methods of the sample from bachelor thesis. It focuses on research of cooperation between family and nursery school, relationships between parents and teachers and implementation of teacher's methods in day-to-day work of chosen nursery school. It uses methods of observation, dialogs, surveys. All methods uses standards of Step by Step program in the area of cooperation with family. Main objective is to find out, if all criteria in standards of Step by Step program are implemented in chosen nursery school. What is the method of doing it and what are examples of this implementation.

By completing the surveys, observations and dialogues, closures are formed about bringing implementation to life. Closures answers the questions, if parents and teachers are able to react to main problems about the environment, activities in the area of cooperation and so on. These materials show us, what is good about this program and

also, what is bad. We can then define its positives and form thesis about negatives and how to fight them.

Key words:

Institution of kindergarten, development of kindergarten, family, teacher, kinds of educational methods in kindergarten (traditional, alternative), programme Let's start together (Step by Step), family's and teacher's opinions

OBSAH

Úvod	12
I. Teoretická část	14
1 Vymezení pojmů rodina, učitel, mateřská škola	14
1.1 Rodina.....	14
1.2 Učitel	18
1.3 Mateřská škola	19
2 Spolupráce mateřské školy a rodiny v kurikulárních dokumentech	21
2.1 Bílá kniha.....	21
2.2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) a jeho hlavní principy a východiska.....	22
2.2.1 Podmínky předškolního vzdělávání ve vztahu spolupráce rodiny a MŠ.....	23
3 Možnosti a příležitosti pro spolupráci s rodinou.....	25
4 Programy a iniciativy akcentující spolupráci s rodiči	35
4.1 Program Začít spolu	36
4.1.1 Vývoj programu Začít spolu	36
4.1.2 Hlavní východiska programu Začít spolu.....	38
4.1.3 Rámec kvality programu Začít spolu	43
4.2 Rodiče vítáni	45
II. Empirická část.....	54
5 Vymezení problému a cíle práce.....	54
5.1 Úkol a cíle práce	55
6 Použité metody při výzkumu	55
6.1 Pozorování	56
6.2 Rozhovory.....	56
6.3 Dotazníky.....	57
7 Výzkumný vzorek	59

7.1	Mateřská škola a její vzdělávací program	59
7.2	Rada rodičů	60
7.3	Učitelky	60
7.4	Maminky	62
8	Realizace úkolů a cílů práce	62
8.1	Záznamy z pozorování	62
8.1.1	Pozorování běžného dne v mateřské škole s programem Začít spolu	62
8.1.2	Pozorování a porovnávání standardů programu Začít spolu v oblasti spolupráce s rodinou	64
8.2	Mapování akcí a projektů vybrané mateřské školy	71
8.3	Interpretace rozhovorů a dotazníků	78
8.3.1	Rozhovory s rodiči a učitelkou	78
8.3.2	Dotazníky	86
	Závěr	91
	Seznam použité literatury	94
	Přílohy	96

ÚVOD

Když se řekne spolupráce rodičů a mateřské školy, každý si představí něco jiného, více či méně konkrétního. V dnešní době je spolupráce s rodiči v předškolním vzdělávání brána jako jeden z několika hlavních činitelů výchovy a vzdělávání. Autorka se osobně o metodách spolupráce rodiny a mateřské školy podrobně a nejvíce dozvěděla během svého studia na pedagogické fakultě. Dostalo se jí více informací o tom, že existuje několik alternativních programů, které se zaměřují na určité požadavky a nejen že se prezentují, ale také fungují na základě své předem stanovené filozofie. Autorku nejvíce zaujal program Začít spolu, který je zaštitěn a podporován organizací s názvem Open Society Fund Praha a Step by Step, který ve svých východiscích, zaměřeních a vzdělávacích strategiích akcentuje spolupráci mezi mateřskou školou a rodinou. Je několik mateřských škol, které se prezentují jako inovativní mateřská škola se specifickým zaměřením, ale ve skutečnosti využívají jen některé prvky, nikoli celkovou myšlenku a filozofii. Během studia několika publikací o programu Začít spolu se autorka rozhodla, že si zvolí konkrétní mateřskou školu s programem Začít spolu, aby zjistila v praxi, jak si na těchto výchovných strategiích zakládá, zda se opravdu snaží fungovat na celkové filozofii, nebo jen svými činnostmi a aktivitami splňuje pouze některé prvky, které se do programu zařazují.

Již v rámci souvislé pedagogické praxe na bakalářském studiu autorka navštěvovala vybranou mateřskou školu fungující na programu Začít spolu, seznamovala se s průběhem dne a všímala si nejzákladnějších charakteristických znaků programu Začít spolu a snažila se je identifikovat s praktickými činnostmi, aktivitami a celým chodem mateřské školy. Od toho se dále odvíjely další autorčiny myšlenky a otázky vztahující se jen na spolupráci rodičů a mateřské školy. Posléze si autorka i jako své téma k bakalářské práci zvolila metody spolupráce rodiny a mateřské školy a rozhodla se, že se tomuto tématu bude věnovat podrobněji a tak si dále stanovila několik zásadních cílů, od kterých se dostávala stále hlouběji do podstaty spolupráce rodičů a mateřské školy.

Během navazujícího magisterského studia se autorka rozhodla, že svou bakalářskou práci rozšíří do diplomové práce. Vybrala si další mateřskou školu, která

pracuje pod programem Začít spolu, aby zjistila, zda spolupráce s rodiči probíhá také v takové míře, jako v předchozí mateřské škole, ve které realizovala svou bakalářskou práci. Popřípadě, jaké další způsoby spolupráce mateřská škola využívá a jaké způsoby naopak nefungují. Ve své teoretické části se zaměřila na další možné způsoby spolupráce mezi vzdělávacími institucemi a rodinným prostředím. Pokusila se o další rozšíření několika možných realizací spolupráce a prohloubit tak další poznatky o spolupráci s rodiči celkově. Ve své praktické části použila stejné, osvědčené metody, jako při výzkumu ve své bakalářské práci. Úkol a cíle práce ponechala také stejné, aby měla možnost porovnání u obou výzkumných vzorků. Diplomová práce tedy vychází z předchozí práce z bakalářského studia, je obohacena a rozšířena o další nové informace.

I. TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části se autorka bude zabývat definicí a porovnáním definic pojmů rodič, učitel a mateřská škola, jako neodmyslitelnou součástí výchovy a vzdělávání dětí. Dále se bude zabývat legislativním vymezením z Bílé knihy a z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, ve kterém je také poukázáno na spolupráci s rodinou. Zmapuje možnosti spolupráce s rodinou v širších souvislostech. Zmíní se o dalších programech a iniciativách, které akcentují na spolupráci s rodiči a nabízí možná řešení v začlenění rodičů do výchovy a vzdělávání ve vzdělávacích institucích. Především se bude věnovat samotnému programu Začít spolu jako konkrétnímu příkladu pro spolupráci s rodinou, od kterého naváže na hlavní cíle praktické části.

1 Vymezení pojmů rodina, učitel, mateřská škola

Je velmi důležité si uvědomit, že se tato tři klíčová slova prolínají a vzájemně doplňují. Pokud hovoříme o problému mezi školou a rodinou, ujasníme si, co dané výrazy znamenají. Každý z nás prošel vzdělávacím zařízením a proto i ví, co tato slova přibližně obnáší. Většina z nás má s těmito slovy spojeno mnoho zkušeností a vzpomínek. Nejen jako žák, ale třeba i jako rodič svého potomka. Proto si slova jakými jsou rodina, učitel a mateřská škola odborně vysvětlíme a uvedeme několik definic a pohledů autorů odborných publikací, kteří se pojmy rodina, učitel a mateřská škola zabývají.

1.1 Rodina

Rodinu považujeme jako jeden z nejdůležitějších faktorů výchovy a vzdělávání dětí. Rodina je důležitá pro dítě z toho důvodu, že ví, kam se může vždy vrátet, kde má jistotu a zázemí. Rodina dítěti zajišťuje potravu, bezpečí, příjemnou a pohodovou atmosféru, vřelé a pozitivní city, předává rodinné i kulturní hodnoty, ale také dítě začleňuje do jiných sociálních skupin, se kterými je samozřejmě spjat i pozdější nástup do předškolních zařízení, tj. mateřských škol. Všechno by se dalo shrnout do několika zásadních funkcí, které rodiče dítěti poskytují. Podle Višňovského z publikace Třídní učitel (2000), se jedná především o funkce biologické, ekonomické, výchovné,

psychohygienické a emocionální funkce, dále o ochranné funkce a v neposlední řadě rekreační. (Višňovský, 2000, str. 76-78). K naplnění těchto funkcí každá rodina zaujímá určitý postoj. Záleží na tom, o jakou rodinu se jedná. Jsou i taková rozdělení rodin, která nám blíže definují chování rodičů, jejich přístupy k vnějším podnětům, které přicházejí z okolí, přístupy k dětem, styly výchovy apod. Podle Višňovského se jedná o ambiciózní rodiny, perfekcionista rodiny, autoritářské, rozmazlující, přetažené, popřípadě nezralé rodiny. (Višňovský, 2000, str. 79-80). Během docházky do předškolních zařízení je velmi důležitá nejen práce pedagogů, ale také zájem rodičů. Měli by se angažovat do vzdělávání dítěte i v mateřských školách, nejen doma. Zajímat se o pokroky svého dítěte, pomáhat pedagogům co nejlépe poznat rodinné prostředí dítěte a hlavně dítě samotné. Přispět tak svou otevřeností k dalšímu rozvoji a lépe tak umožnit pedagogům vytvořit dlouhodobý a cílevědomý plán, který se bude vztahovat na dítě samotné. Dnešní doba je hektická a nutí nás k neustálému spěchu. Proto i mnoho rodičů během všedního dne nejčastěji své dítě přivede do mateřské školy a ihned spěchá do zaměstnání. Přitom jednou z nejdůležitějších věcí je přechod dítěte a adaptace na jiné prostředí. Každý rodič by měl s dítětem strávit alespoň malou chvíli ve třídě. Popovídat si s ostatními dětmi a tak poznat třídní kolektiv a vrstevníky svého dítěte. Zajímat se o práci paní učitelky a o to, co během dne děti v mateřské škole čeká, čemu se budou věnovat aj.

Nejprve by ale každý rodič měl především vědět, co všechno obnáší být rodičem. Průcha definuje rodinu takto; „Rodina je nejstarší společenská instituce. Plní socializační, ekonomické, sexuálně-regulační, reprodukční a další funkce. Vytváří určité emocionální klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu. Z hlediska sociologického je formou začlenění jedince do sociální struktury. Nejběžnějším modelem rodiny je tzv. nukleární rodina, kterou tvoří nejbližší příbuzní, tj. oba rodiče a děti. V posledních desetiletích se model rodiny, který je historicky flexibilní, významně proměňuje. Zvyšuje se variabilita rodinných typů, zahrnujících nejen rodinu vlastní a úplnou, ale také rodinu neúplnou, nevlastní a náhradní. Současné pojetí tenduje k chápání rodiny jako sociální skupiny nebo společenství, žijícího ve vlastním prostoru – domově, uspokojující potřeby, poskytující péči a základní jistoty dětem. Rodina spolu se školou plní významné výchovné funkce,

které lze chápat jako komplementární.“ (Průcha, 2003, str. 202). Tato definice je velmi obecná, zahrnuje všechny důležité funkce rodiny, shoduje se s definicemi Višňovského a odráží se v ní i výše uvedená myšlenka, které autorka na začátku uvedla.

V některých případech je ovšem výchova a vzdělávání dítěte obtížná a mnohdy se neobejde bez větších problémů. Je možnost navštívit, nebo kontaktovat odborníky, kteří profesionálně pomohou a rodičům poradí, jak daný problém vyřešit. Existuje také mnoho publikací zabývajících se poradenstvím, ze kterých může rodič načerpat některé inspirace. Můžeme například navázat knihou od Zdeňka Matějčka, *Dítě a rodina v psychologickém poradenství* (1992), která velmi podrobně rozebírá problémy týkající se rodičů a dětí. Zejména píše o rodinném poradenství, o postavení a cílech poradenské služby, psychoterapii aj. Jednu z kapitol také nazývá *O rodině a dětech*, ve které se zamýšlí nad rodinnou výchovou a ze které jsme použily další definici rodiny. „Rodinu bude jinak definovat právník, jinak sociolog, jinak demograf, národohospodář. Každý vypočítá řadu znaků, které charakterizují dnešní rodinu a které koneckonců existují od dávných dob. Budou to osoby rodičů a dětí, určitá životní pospolitosť, nejrůznější funkce, jež musí rodina plnit, různá právní ustanovení, která se na ni vztahují, atd. Co však dělá rodinu rodinou z hlediska dítěte? Kdy můžeme mluvit o rodinné výchově a kdy nikoli? I když rodina zdaleka není jedinou výchovnou institucí formující osobnost dítěte, má za předpokladu normálního fungování jedinečné a výsadní postavení právě v uspokojování jeho základních psychických potřeb. Je tomu tak mimo jiné proto, že soužitím s dítětem jsou do značné míry uspokojovány i základní psychické potřeby jeho rodičů a ostatních rodinných vychovatelů.“ (Matějček, 1992, str. 28). Matějček dále v kapitole uvádí a klade důraz na vzájemné uspokojování psychických potřeb rodičů a dětí. „O rodinném soužití můžeme tedy mluvit tam, kde dítě uspokojuje psychické potřeby rodičů, a rodiče uspokojují potřeby dítěte. (Označení „rodiče“ budeme užívat jako synonyma pro rodinné vychovatele, i když třeba biologickými rodiči dítěte vůbec nejsou.) Jde o vzájemnost potřeb a jejich uspokojování, což současně znamená vzájemnost pocitu uvolnění, vzájemnost spokojenosti, radosti a ostatních pozitivních prožitků, které takové uspokojování potřeb nutně provázejí.“ (Matějček, 1992, str. 29). Tak, jako se Průcha zmiňuje o emocionálním klimatu rodiny, Matějček pouze potvrzuje a podrobně definuje. „Charakteristickým znakem rodinné výchovy je vytváření

hlubokých a trvalých citových vztahů mezi dítětem a jeho vychovatelem. V citových vztazích se nejvydatněji uspokojuje základní psychická potřeba životní jistoty. Děti lásku přijímají, ale také ji vracejí.“ (Matějček, 1992, str. 29). I přesto, že se výchova v rodině a výchova v mateřské škole prolíná, každá z nich je ve skutečnosti jiná a výrazně odlišná. Matějček jej uvádí takto: „V rodině na rozdíl od jiných výchovných institucí není přísně oddělen životní čas a životní prostor vychovatelů a dítěte. Charakterizuje ji naopak jejich dalekosáhlé vzájemné sdílení. To je pak také základním předpokladem pro učení a vzdělávání, které bychom mohli označit jako „školu života“, tj. učení nápodobou, učení identifikací, učení přitažlivými vzory, společnou činností, soužitím, nikoli výukovými metodami podle osnov a učebnic.“ (Matějček, 1992, str. 31). Zdeněk Matějček se dále v knize zabývá např. mladými rodiči, rodiči ve vyšším věku, nebo prarodiči, ztrátou rodičů úmrtím, rozvody v dětském psychologickém poradenství, nevlastním rodičovstvím, kritérii náhradní rodinné péče, otázky identity v náhradní rodinné péči aj. (Matějček, 1992).

Jako další velmi přínosnou publikaci od Zdeňka Matějčka lze považovat publikaci s názvem Rodiče a děti. Zde se autor věnuje především přípravě na rodičovství, výchově dětí, dětskému světu, kojeneckému a batolecímu období, také předškolnímu věku dítěte. Snaží se co nejvíce přiblížit dětský svět dospělému. A to nejen rodičům. Tato kniha je vhodná i pro vychovatele a učitele. Dovolím si citovat několik slov o tom, jak Matějček nahlíží na pojem domov; „Co to ale domov pro dítě je? Co to znamená „tady jsem doma?“ Z čeho zážitek „domova“ vlastně vyrůstá? Psychologicky to znamená především místo, kde se dítě cítí v bezpečí. Je tu chráněno před vším neznámým a nebezpečným, co skrývá okolní svět. Je tu mámina náruč, do které je možno se utéci při každém skutečném nebo i zdánlivém ohrožení. Jsou tu další lidé, na které je spolehnout. Táta například je „nejsilnější ze všech lidí na světě“, je patrně také nejšikovnější, nejodvážnější, nejmodřejší. Za druhé k charakteristice domova patří, že je tam dítěti dobře. Nejenom že je tam v bezpečí, ale že je to současně i místo jeho prvních objevitelských výprav, místo učení a poznávání, místo radostných prožitků, když se splní jeho zjevná i tajná přání, místo, kde si do sytosti může vyhrát. Ne nadarmo se říká, že rodina je společenstvím radosti. Znamená to, že jeden druhému se snaží radost udělat, že mnohé věci se nedějí pro nějakou zásluhu nebo na podkladě

rozumové kalkulace, ale prostě jen proto, že jeden má druhého rád. Za třetí je domov tam, kde má dítě své „místo“. Nejen ve smyslu nějakého toho koutku na hraní, postýlky, místa u stolu a podobně, ale především své místo společenské. „Doma“ je tam, kam patříme, kde se s námi počítá, kam můžeme přijít bez velkých rozpaků, kde se na nás čeká, kde jsme přijímáni, kde jsme dokonale známí. Zde se utváří vědomí našeho „já“, naší společenské hodnoty. Zde se vytváří svědomí, které nadále bude naším průvodcem na cestách života a které nás bude upozorňovat, co je dobré a co zlé, i když už dávno a třeba definitivně překročíme práh svého domova.“ (Matějček, 1986, str. 175-176).

Rodina se podílí na socializačním procesu pomocí určitých mechanismů. Jedná se například o tyto mechanismy: „Sociální učení kladným a záporným upevňováním, napodobování a identifikace, sociální informování, interiorizace a exteriorizace, působení příkladů, vzorů a ideálů.“ (Hroncová, 1996, str. 54).

O rodině je napsáno mnoho publikací, o její definici se lze dozvědět i z několika internetových zdrojů. V této diplomové práci se o rodinu budeme zajímat hlavně z oblasti pedagogické. Matějček hovoří o otevřené budoucnosti dítěte a s ní spojenou podmínku, že rodič sám svou vlastní budoucnost plánuje, formuje s ohledem na dítě. Z tohoto názoru vycházíme a zároveň navazujeme na definici Průchy, který akcentuje především na složku interpersonální. Těchto názorů se přidržíme, vzhledem k tomu, že v této diplomové práci se především zajímáme o vztahy mezi učiteli a rodiči, které zahrnují jak interpersonální vztahy, tak i plánování rodičů a učitelů a s ní spojenou budoucnost dítěte.

1.2 Učitel

Učitel zastává několik funkcí najednou. Učí novým poznatkům, během dne hlídá bezpečnost a zdraví dětí, podporuje vztahy mezi vrstevníky, rozvíjí empatii. Sleduje pokroky dětí a jejich rozvoj, popřípadě poskytuje odbornější péči a poskytuje kontakty rodičům např. na psychologicko-pedagogické poradenství aj. Učitel si všímá změn v chování dětí, vztahů mezi nimi, řeší konflikty, předchází nevhodnému chování atd. Učitel je zkrátka jedním z nejdůležitějších činitelů ve vzdělávání a výchově dětí, zvláště v předškolním věku. Učitel by měl umět volit vhodná slova a vhodné chování, umět se ovládnout v případě, že dojde k nějaké vypjaté situaci a vždy si zachovat klidnou hlavu.

Učitel musí být stále ve střehu a neustále se sám rozvíjet a pracovat na sobě. Tento názor, který zde uvádíme, se odráží i v několika jiných definicích a publikacích, např. v definici Průchy je uvedeno; „Učitel je jeden ze základních činitelů vzdělávacího procesu, profesionálně kvalifikovaný pedagogický pracovník, spoluodpovědný za přípravu, řízení, organizaci a výsledky tohoto procesu. K vykonávání učitelského povolání je nezbytná pedagogická způsobilost. Tradičně byl učitel považován za hlavní subjekt vzdělávání, zajišťující ve vyučování předávání poznatků žákům. Současné pojetí učitele, vycházející z rozšířeného profesionálního modelu, zdůrazňuje jeho subjektivně-objektové role v interakci se žáky a prostředím. Učitel spoluvytváří edukační prostředí, klima třídy, organizuje a koordinuje činnosti žáků, řídí a hodnotí proces učení. Stoupá význam sociálních rolí učitele v interakci se žáky, v týmu učitelů, ve spolupráci s rodiči a komunitou.“ (Průcha, 2003, str. 261).

„Specifické funkce učitele vyplývají z:

1. rozdílného charakteru činností na určitých stupních a typech škol, jimž odpovídají příslušné apropace;
2. diferenciací rolí ve vzdělávacím procesu. Společenský status učitelského povolání v jednotlivých zemích je závislý na tradici a významu, který je přisuzován vzdělání ve společnosti.“ (Průcha, 2003, str. 261).

1.3 Mateřská škola

Tato kapitola bude podrobněji věnována pojmu mateřská škola. Velmi přehledně se její funkcí zabývá Zdeněk Matějček, ve své publikaci *Dítě a rodina v psychologickém poradenství* (1992). Vystihuje zejména její pozitivní rysy a funkce mateřské školy dělí do pěti následujících kategorií:

1. „Ovlivňovat výchovné postoje rodičů,
2. Přispívat k socializaci dítěte působením kolektivu,
3. Zprostředkovat odborná doporučení,
4. Poskytovat dítěti i jeho vychovatelům tzv. korektivní zkušenost,
5. V indikovaných případech působit vysloveně terapeuticky...“

(Matějček, 1992, str. 110).

Tyto funkce, které Matějček uvádí, jsou spíše v obecné rovině, ale svou podstatou se odráží v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání, který vymezuje konkrétní cíle, úkoly, principy, klíčové kompetence a požadavky na učitele ve vztahu k předškolnímu vzdělávání dětí. Dochází tak ke vzájemnému prolínání, akorát je každé působení a ovlivňování různých dokumentů pojato v jiné míře a obecnosti.

„Mateřská škola už tím, že v ní dítě pobývá podstatnou část dne, omezuje nebo aspoň oslabuje trvalé působení takových nevhodných postojů a nevhodného chování domácích vychovatelů vůči dítěti.“ (Matějček, 1992, str. 110-111). Dále Matějček klade důraz na pomoc učitele rodičům v rámci konfrontace názorů a praktik ve vzdělávání jejich dítěte.

Matějček hovoří také o stejné vývojové úrovni dětí. Podotýká především povědomí dítěte o tom, že má také své vrstevníky, se kterými má stejné zájmy, potřeby a nároky. Vytváří si tak jiné vztahy než ty sourozenecké a rodinné. Mezi stejnou generací dětí se utváří i další jiné vlastnosti, jako jsou například soutěživost, solidarita, povinnost vůči ostatním, obětavost, konkurence aj. (Matějček, 1992). „To jsou možnosti, v nichž mateřská škola běžné rodinné prostředí specificky převyšuje.“

(Matějček, 1992, str. 111).

„Mateřská škola stejně jako jiná obdobná zařízení je podstatně přístupnější novým vědeckým poznatkům než běžná rodina.“ (Matějček, 1992, str. 111). Matějček vyzdvihuje silnou stránku odborných znalostí pedagogů. „Mateřská škola má také široké pole působnosti všude tam, kde může předávat rodině nové medicínské poznatky, nová pravidla hygienické péče, zásady zdravotní výchovy dětí atd.“

(Matějček, 1992, str. 112).

Mezi další specifické funkce mateřské školy řadí Matějček (1992) možnost vedení dítěte v případě, kdy selže výchova ze strany rodičů, nebo dojde k citovým krizím, v horších případech k psychickému onemocnění dítěte. I v takových případech, je mateřská škola k dispozici a napomáhá jejímu zlepšení.

Další typické rysy mateřské školy doplníme publikací s názvem: Malé děti potřebují rituály (Kunze, Salamander, 2011). Zabývá se radami pro rodiče od prvního do osmého roku dítěte. V jedné z kapitol, pod názvem První loučení s domovem, rozebírá vstup dítěte do mateřské školy, výhody mateřské školy, jako jsou například cílené pedagogické podněty, vychovatel jako vzor dítěte a jako obohacení pro rozvoj dítěte. „Nabízí se zde také nemálo možností ohledně sportu a pohybu, dítě tu může i kutit, zpívat a pěstovat hru na hudební nástroj či malovat – mnohostranná nabídka!“

(Kunze, Salamander, 2011, str. 76).

2 Spolupráce mateřské školy a rodiny v kurikulárních dokumentech

Považujeme za důležité zmínit základní kurikulární dokumenty, kterými jsou Bílá kniha a na ní se vztahující Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a vymezit požadavky a vztahy, které klade na kvalitu komunikace a spolupráce rodiny a mateřské školy.

2.1 Bílá kniha

Bílou knihu, Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, chápeme jako nejvyšší kurikulární dokument výchovy a vzdělávání, z níž se odvíjí a utváří další kurikulární dokumenty. „Česká Bílá kniha je pojata jako systémový projekt, formulující myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu. Má se stát závazným základem, z něhož budou vycházet konkrétní realizační plány rezortu, s přesahem do širší sféry vzdělávání, jak je předpokládají zákony o školství a vládní strategické plánování sociálně ekonomického rozvoje. Zároveň je však Bílá kniha otevřeným dokumentem, který by měl být v pravidelných intervalech kriticky zkoumán a v souladu se změnami společenské situace redukován a obnovován.“ (Bílá kniha, 2001, str.7).

Bílá kniha ve svých obecných cílech, které stanovuje, uvádí jako jeden z hlavních cílů výchovu k partnerství, spolupráci a solidaritě, a to v kontextu v evropské i globalizující se společnosti. Z těchto obecných cílů se odvozují další cíle, specifické pro předškolní vzdělávání. V principech vzdělávací politiky se uvádí hlavní strategické linie

vzdělávací politiky v České republice. Jednou ze strategií, na kterou také navazuje spolupráce s rodinou a širší komunitou, je například tato: „Uvést do společenské praxe decentralizované řízení vzdělávací sféry prostřednictvím státních a samosprávných orgánů s účinnou participací sociálních partnerů a dalších představitelů občanské společnosti jako procesu plánování, organizování a hodnocení založeného na strategických cílech a realizovaného zejména pomocí nepřímých nástrojů.“ (Bílá kniha, 2001, str. 19).

Bílá kniha v obecné rovině uvádí několik zásadních principů a myšlenek ve výchově a vzdělávání. V jedné z dalších kapitol s názvem Specifické problémy stupňů a oblastí vzdělávání je uvedeno předškolní vzdělávání jako samotná specifická instituce. „Institucionální předškolní vzdělávání podporuje výchovné působení rodiny, doplňuje je o specifické podněty, rozvíjí je a obohacuje. Stává se tak místem, kde děti získávají především sociální zkušenosti, základní poznatky o životě kolem sebe a první podněty pro pokračující vzdělávání a celoživotní učení.“ (Bílá kniha, 2001, str. 45). Bílá kniha také vyzdvihuje velmi klíčovou roli rodičů ve výchově a vzdělávání v předškolním věku dítěte. O rodičích hovoří jako o prvních učitelích svých dětí. Z této definice také vycházíme a opět klademe důraz na důležitost spolupráce rodičů a učitelů v předškolním vzdělávání. Předškolní instituce je považována jako doplněk rodinné výchovy a z toho by se měla odrážet právě úzká spolupráce mezi mateřskou školou a rodinným prostředím. Bílá kniha také především hovoří o dalším kurikulárním dokumentu, jakým je Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, o němž se autorka zmíní v další kapitole.

2.2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) a jeho hlavní principy a východiska

Považujeme za důležité zmínit základní kurikulární dokument pro předškolní vzdělávání a vymezit požadavky a vztahy, které klade na kvalitu komunikace a spolupráce rodiny a mateřské školy.

„...RVP PV byl formulován tak, aby v souladu s odbornými požadavky současné kurikulární reformy;

- akceptoval přirozená vývojová specifika dětí předškolního věku a důsledně je promítal do obsahu, forem a metod jejich vzdělávání,
- umožňoval rozvoj a vzdělávání každého jednotlivého dítěte v rozsahu jeho individuálních možností a potřeb,
- zaměřoval se na vytváření základů klíčových kompetencí dosažitelných v etapě předškolního vzdělávání,
- definoval kvalitu předškolního vzdělávání z hlediska cílů vzdělávání, podmínek, obsahu i výsledků, které má přinášet,
- zajišťoval srovnatelnou pedagogickou účinnost vzdělávacích programů vytvářených a poskytovaných jednotlivými mateřskými školami,
- vytvářel prostor pro rozvoj různých programů a koncepcí i pro individuální profilaci každé mateřské školy,
- umožňoval mateřským školám využívat různých forem i metod vzdělávání a přizpůsobovat vzdělávání konkrétním regionálním i místním podmínkám, možnostem a potřebám,
- poskytoval rámcová kritéria využitelná pro vnitřní i vnější evaluaci mateřské školy i poskytovaného vzdělávání.“(RVP PV, 2006, str. 6).

2.2.1 Podmínky předškolního vzdělávání ve vztahu spolupráce rodiny a MŠ

Požadavky na kvalitu vztahů mezi rodinou a mateřskou školou vymezuje RVP PV v podmínkách předškolního vzdělávání.

„Základní podmínky, které je třeba při vzdělávání dětí dodržovat, jsou legislativně vymezeny příslušnými právními normami (zákony, vyhláškami, prováděcími právními předpisy). V návaznosti na ně, RVP PV podrobněji popisuje a doplňuje další materiální, organizační, personální, psychohygienické a pedagogické podmínky, které příznivě ovlivňují, resp. podmiňují kvalitu poskytovaného vzdělávání, vymezenou a požadovanou RVP PV.“ (RVP PV, 2006, str. 32).

„Do podmínek předškolního vzdělávání jsou zahrnuty:

1. Věcné podmínky

2. Životospráva
3. Psychosociální podmínky
4. Organizace
5. Řízení mateřské školy
6. Personální a pedagogické zajištění
7. Spoluúčast rodičů“ (RVP PV, 2006, str. 32).

Nyní bychom navázaly na téma spoluúčast rodičů, ze které vycházíme. Nejprve ujasníme základní výňatky z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání k problematice spolupráce mateřské školy s rodiči dětí.

RVP PV objasňuje, že; „Spoluúčast rodičů na předškolním vzdělávání je plně vyhovující, jestliže:

- „Ve vztazích mezi pedagogy a rodiči panuje oboustranná důvěra a otevřenost, vstřícnost, porozumění, respekt a ochota spolupracovat. Spolupráce funguje na základě partnerství.
- Pedagogové sledují konkrétní potřeby jednotlivých dětí, resp. rodin, snaží se jim porozumět a vyhovět.
- Rodiče mají možnost podílet se na dění v mateřské škole, účastnit se různých programů, dle svého zájmu zde vstupovat do her svých dětí. Jsou pravidelně a dostatečně informovaní o všem, co se v mateřské škole děje. Projeví-li zájem, mohou se spolupodílet při plánování programu mateřské školy, při řešení vzniklých problémů apod.
- Pedagogové pravidelně informují rodiče o prospívání jejich dítěte i o jeho individuálních pokrocích v rozvoji i učení. Domlouvají se s rodiči o společném postupu při jeho výchově a vzdělávání.
- Pedagogové chrání soukromí rodiny a zachovávají diskrétnost v jejích svěřených vnitřních záležitostech. Jednají s rodiči ohleduplně, taktně, s vědomím, že pracují s důvěrnými informacemi. Nezasahují do života a soukromí rodiny, varují se přílišné horlivosti a poskytování nevyžádaných rad.

- Mateřská škola podporuje rodinnou výchovu a pomáhá rodičům v péči o dítě; nabízí rodičům poradenský servis i nejrůznější osvětové aktivity v otázkách výchovy a vzdělávání předškolních dětí.“

(RVP PV, 2006, str. 35-36).

RVP PV také uvádí v kapitole Povinnosti předškolního pedagoga, že; „Ve vztahu k rodičům má předškolní pedagog:

- Usilovat o vytváření partnerských vztahů mezi školou a rodiči
- Umožňovat rodičům přístup za svým dítětem do třídy a účastnit se jeho činností
- Umožňovat rodičům účastnit se na tvorbě programu školy i na jeho hodnocení
- Vést s rodiči dítěte průběžný dialog o dítěti, jeho prospívání, rozvoji a učení“

(RVP PV, 2006, str. 45).

3 Možnosti a příležitosti pro spolupráci s rodinou

O možnostech a příležitostech spolupráce mezi rodiči a výchovnými institucemi bylo napsáno velké množství úvah a pedagogové se nad touto problematikou zamýšleli a hledali formy a způsoby pro spolupráci mezi rodinou a školními institucemi. Veškeré požadavky na spoluúčast rodičů na předškolním vzdělávání, které jsou objasněny v rámcovém vzdělávacím programu, byly už mnohokrát rozebírané v mnoha jiných publikacích.

Nejdůležitějším krokem, jak vhodně rodiče přesvědčit o spolupráci a navázat s nimi bližší kontakt, je nabídnout možnosti pro společné setkávání. Velmi zajímavě o tomto prvním setkání pojednává kniha Zdenky Kreislové, Krok za krokem 1. třidou (2008). Tato kniha je sice zaměřená již na školní prostředí, ale lze si z kapitoly o spolupráci vzít inspiraci například i pro práci a tzv. „prolomení ledů“ s rodiči v mateřské škole. V kapitole se autorka zabývá cílem prvního pracovního setkání s rodiči. „Navázat partnerské vztahy s rodiči žáků. Domluvit se na pravidlech vzájemné spolupráce (kdy a kde se budeme setkávat, jakým způsobem se budeme kontaktovat,

způsob předávání informací...Dát prostor pro vzájemné seznámení rodičů.“ (Kreisllová, 2008, str. 44). Autorka knihy v kapitole také vystihuje, na co by učitel neměl opomenout. „Na prvním místě je zajištění bezpečného a příjemného prostředí. Určitě si promyslíme uspořádání třídy, aby mohli rodiče mezi sebou dostatečně komunikovat.“ (Kreisllová, 2008, str. 44). Pokud učitel chce první setkání s rodiči pojmout zábavnější formou a odlehčit atmosféru, určitě se v kapitole dočte zajímavých nápadů na různé činnosti. „Aktivita s fotografiemi (vybereme je při příchodu rodičů). Fotografie dětí rozložíme uprostřed kruhu a požádáme rodiče, aby si je pozorně prohlédli. Odhadujeme, či dítě je na fotografii a postupně si fotografie předáváme. Oslovený rodič vždy potvrdí správnost, představí své dítě a doplní větu: *Jsem na své dítě pyšný/á, protože...*“ (Kreisllová, 2008, str. 45). Takto může vypadat jedna z činností, které autorka knihy uvádí.

Když máme s rodiči vytvořen bližší vztah, je velmi důležité ho dále rozvíjet a udržet si ho. Proto dalším krokem může být seznámení rodičů s prací paní učitelky. Pokud rodič zjistí, co práce učitele obnáší, více si ho váží a je schopen sám více přemýšlet nad výchovou a vzděláváním svého dítěte. Nejdůležitější na celé komunikaci je vzájemná ochota, vstřícnost a důvěra. Pokud rodič cítí, že učitel nejeví zájem o jeho názory a dotazy a příliš nestojí o jeho přítomnost, nemůže komunikace fungovat a celý partnerský vztah se naruší.

O tom, že je komunikace mezi rodiči a učiteli velmi důležitá, píše i Králíková a Singerová - Nečesaná v publikaci Rodina a škola ve výchovné spolupráci. „Rodiče by měli s učitelkami v mateřské škole pravidelně hovořit o tom, jak dítě prožilo den a jak se chovalo. I sebekratší rozhovor může mnohé vyjasnit a usnadnit. Je třeba znát program činnosti mateřské školy a doma na něj navazovat. Také vzájemná úcta a klidná a rozumná reakce na případné stížnosti učitelky přispějí k dobré spolupráci a výchově dítěte prospějí.“ (Králíková, Singerová – Nečesaná, 1985, str. 20). Autoři těchto knih, které se zabývají spoluprací a komunikací považují uvážlivé a klidné chování za velmi důležité, jak ze strany rodičů tak i učitelů.

Jako měly různé alternativní programy svůj vývoj, tak i vztahy mezi rodiči a vzdělávacími institucemi se postupem času vyvíjely a zdokonalovaly. Škola a/versus/rodina od Rabušicové a kol. (2004) v první kapitole pojednává o vývoji zapojování rodičů do školního vzdělávacího procesu a o modelech vztahů mezi

rodinami/rodiči a školami/učiteli a to od 60. let do současnosti v Evropě. Dále také navazuje na to, co konkrétně oblast vztahů školy a rodiny zahrnuje. „Můžeme je shrnout takto:

- Podoby zapojení rodičů do vzdělávacího procesu ve škole – rodičovské role ve vztahu ke škole
- Komunikace mezi rodinou a školou, respektive mezi rodiči a učiteli
- Aktivita školy vůči rodině a formy spolupráce mezi školou a rodinou
- Rodiče jako přímí účastníci vzdělávacího procesu ve škole
- Rodičovské vzdělávání (vzdělávání rodičů)“

(Rabušicová a spol., 2004, str. 17).

V publikaci Škola a/versus/rodina od Rabušicové a kol. (2004) se také další z kapitol zabývá rolemi rodičů ve vztahu ke škole, které jsou založeny na teoretických konceptech a empirických zjištěních. Publikace zahrnuje také případové studie, například kapitola Mateřská škola a rodiče. Jde o případovou studii, která byla realizována v mateřské škole s programem Začít spolu, která se zaměřuje na spolupráci s rodiči. Případová studie obsahuje charakteristiku mateřské školy, rozhovor s paní ředitelkou dané mateřské školy, o východiscích, vzniku a historii programu Začít spolu. Také o sdružení rodičů, co od tohoto sdružení ředitelka očekává aj. Hovoří zde o způsobech komunikace s rodiči, jak po stránce formální, tak i neformální. „Jak vyplývá z programu „Začít spolu“, spolupráce s rodiči je jedním z jeho základních stavebních kamenů. Je zakomponována například do sledování vývoje dítěte, do diagnostiky potřeb dítěte a do stanovování dalších kroků v jeho podpoře a rozvoji.“ (Rabušicová a spol., 2004, str. 114). Na konci kapitoly se hodnotí spolupráce ze strany rodičů, vedení a učitelů. Jejich výpovědi a názory. Autorka knihy hledá shody a rozdíly v tvrzeních všech zúčastněných v případové studii. Závěrem shrnuje veškeré ideje programu Začít spolu. „Opakovaně se zdůrazňuje, že smyslem komunikace a spolupráce s rodinami dětí je především diagnostikování potřeb každého dítěte a jeho rozvoj ve všech oblastech. Tím jsou dány základní kontury vztahů s rodiči, jež tato mateřská škola naplňuje. Podstatné je, že z různých vyjádření, dokumentů i pozorování je zřetelné, že se nejedná jen o přijetí vnějškových projevů spolupráce s rodiči v podobě konkrétních aktivit,

technik komunikace a podobně, ale především o přijetí „filozofie“, z nichž tyto aktivity přicházejí.“ (Rabušicová a spol., 2004, str. 121).

Veškeré publikace, které se vztahují ke spolupráci mezi rodiči a školou, nejsou psány konkrétně pro školy mateřské, ale pokud se nad tím zamyslíme, tak zjistíme, že se požadavky shodují. Naopak si lze brát inspiraci jak ze základních, tak i mateřských škol vzájemně. Stejně tak je tomu i v publikaci *Rodina a škola* ve vzájemné spolupráci od autorky Zuzany Škvarkové. Ve své publikaci také čerpá z myšlenek od několika dalších pedagogů. „Rodina a škola se společně snaží o socializaci dítěte samozřejmě každý jiným způsobem. Aby byl výsledek jejich snažení úspěšný, důležitá je jejich vzájemná spolupráce. Kvalita a efektivnost těchto vztahů závisí od osobnostních charakteristik učitelů a rodičů, od jejich očekávání a představ jako i schopnosti komunikovat a najít společnou řeč směřující k cíli – vychovat moudrého člověka.“ (Škvarková, 2010, str. 6). Tento princip platí nejen ve vzdělávání dětí na základních školách, ale samozřejmě také v mateřských školách. Pokud budou rodiče začleňováni do výchovy a vzdělávání v mateřských školách, předejde se tak i pohledu veřejné společnosti na prestiž povolání učitelů pracujících v mateřských školách. Práce učitelů se v očích široké veřejnosti vyzdvihne na vyšší úroveň a předejde se také obecné bagatelizaci a celkovému zlehčování učitelské profese s předškolními dětmi. Práce učitelů v mateřských školách bude brána jako důležitý předpoklad pro vývoj a snadnější přechod dítěte k povinné školní docházce a to i přesto, že je mateřská škola doplňkem rodinné výchovy. Autorka Škvarková hovoří také o možných, konkrétních příkladech, jak spolupráci s rodiči zrealizovat. Shoduje se tak s ostatními publikacemi a především se styly, které využívá program *Začít spolu*. „Kontakty mezi školou a rodinou, respektive učitelem a rodiči se realizují v systému vzájemné komunikace různými formami. K bezprostředním kontaktům patří především setkání rodičů a učitelů. Ti poskytují třídní schůzky, konzultační hodiny, anebo schůzky rodičovských rad a sdružení, besídky, školní slavnosti. Patří sem i málo frekventované návštěvy učitele v rodině anebo rodičů na vyučování. Mezi méně přímé kontakty patří telefonní styk a písemná komunikace pomocí žákovské knížky. Větší část komunikace se však odehrává přes dítě, nejen formou odkazů, žádostí, ale i tím, jak dítě o škole vypráví anebo jaké vědomosti, emoce, návyky, pracovní postupy a podobně u něho pozorujeme.“ (Škvarková, 2010, str. 6). Škvarková poukazuje na důležitost společné spolupráce a harmonického partnerství.

„Hlavním důvodem vzájemné spolupráce školy s rodinou je pomoc dětem při dosahování úspěchů ve škole a v dalším životě. Ve chvíli, kdy se rodiče, učitelé, žáci a další začnou vnímat navzájem jako partneři, vytváří se a začíná pracovat komunita orientovaná na žáka. A aby tato práce byla úspěšná, komunita by se měla řadit jistými pravidly, strategiemi a trendy. (Škvarková, 2010, str. 7).

V rámci spolupráce rodičů se vzdělávacími institucemi existují také typologie rodičů a jejich postoje ke kooperaci a k učiteli. Autorka Búgelová uvádí celkem pět typologií rodičů. Jsou jimi tyto:

1. „Rodič – dravec: Z vlastní iniciativy vyhledává učitele, vystupuje z pozice kontrolora nejen svého dítěte, ale i učitele. Klade jasné, otevřené otázky se skrytým, anebo i zjevným útočným nádechem. Vyžaduje přesné, konkrétní odpovědi, v případě neuspokojení má tendenci hnát učitele do defenzívy a hledat v něm viníka za případný neúspěch svého dítěte. Příznačné jsou slovní zvraty, kterými se vrací k tzv. nezvratné minulosti. „Jak to, že jste...? Proč jste to neudělali...? Mohli jste“...apod.

2. Rodič – úschovník: Obvykle přenechává zodpovědnost za svoje dítě na škole a učitelům, těšíc se, že dítě má ze strany školy postaráno o program až do konce jeho pracovního času. Školní výsledky ho zajímají přiměřeně, z vlastní iniciativy učitele nevyhledává, jiné zájmové aktivity ho zajímají minimálně, nebo vůbec. Rodič má nedostatek informací o dění ve škole. Aktivuje se až tehdy, kdy s dítětem nastanou ve škole vážnější problémy.

3. Rodič – realista: Reálně si uvědomuje zatíženost svého dítěte a problémy s tím spojené, umí objektivně zhodnotit vynaložené úsilí i školní výsledky dítěte, ale vůči škole se výrazněji neangažuje. Kontakty s učiteli nad rámec oficiálních setkání nevyhledává. Jeho komunikační styl je věcný, zaměřený na fakta, je zdvořilý, stručný. Vyhýbá se konfliktním situacím, komunikace s ním bývá příjemná, bezproblémová.

4. Rodič – kooperátor a participant: Tento typ rodiče má mnoho společné s rodičem realistou, dění ve škole ho zajímá nejen kvůli dítěti, ale i kvůli škole. Je ochotný spolupracovat a aktivně pomoci, chápe a umí se vcítit do pozice učitele. Komunikuje živě, přichází s konstruktivními nápady, do řešení problémů vnáší optimismus. Má tendenci kontaktovat učitele i mimo domluvená setkání. Učitel však

musí počítat s tím, že má občas sklon přivlastňovat si víc pravomocí a rozhodnutí, než mu z funkce rodiče náleží.

5. Rodič – negativista: Bývá zaujatý vůči pravidlům a povinnostem platným pro danou školu. I když si uvědomuje jistá pozitiva školy, veřejně je nedeklaruje. Má výrazně kritický postoj vůči všem a všemu, co se týká školy, co se přemítá i do jeho komunikačního stylu, nespokojenost s jakýmkoliv rozhodnutími s tendencí považovat je za nerozumné anebo zbytečné, kritizuje a hodnotí učitele jako osoby, ne jejich činnost, k případným problémům přistupuje z hlediska hledání viníka, málokdy přichází s konstruktivním řešením. Má sklon komplikovat problém i tehdy, kdy je řešení jednoduché a v komunikaci používá manipulační techniky.“ (Búgelová, 2002, str. 99-102).

Je více než jasné, jaká typologie rodiče je pro spolupráci nejideálnější. Rodič, jako kooperátor a participant, se svou aktivitou snadno začlení do života mateřské školy. V případech, kdy je rodič až příliš nakloněn k přivlastňování svých pravomocí a rozhodování, jak je uvedeno v citaci výše, záleží na učiteli, jakým způsobem nastaví vhodné mantinely a dohodne se s rodiči, jak bude spolupráce fungovat a probíhat. Vše spočívá především v přímé komunikaci s rodičem a vzájemné dohodě, která se uskutečňuje v klidu, bez afektivního chování a příjemné atmosféře.

Komunikace je velmi důležitá složka v kooperaci s rodiči a učiteli. Bez komunikace by nevznikla spolupráce. Proto autorka zmíní využívání různých forem komunikace s rodiči, které se opět shodují s programem Začít spolu. V publikaci Rodiče o současné škole, o které píše autor Beňo, se uvádí tyto praktické ukázky; „Setkání s každým rodičem nejméně jednou do roka, další setkání tehdy, když je potřeba. Využití tlumočníka v rodinách, kde je to nevyhnutelné. Dokumentace prací žáka zasílané týdně či měsíčně na zhlédnutí a posouzení rodičů, rozvrh pravidelného zasílání záznamů, zpravodajů, telefonátů a jiné formy komunikace, srozumitelné informace o možnostech výběru škol, programů, kurzů a jiných aktivit v rámci škol, přesné informace o školské politice, programu výchovy a vzdělávání, reformách a změnách ve škole.“ (Beňo, 2006, str. 303). Tyto ukázky se mohou zdát pro mateřskou školu nevyužitelné, ale není tomu tak. Co se týče dokumentací prací žáka, v mateřské škole lze využít práce dítěte, které jsou založeny v jednotlivých portfoliích dětí, díky kterým lze také posoudit jejich

výkony. O možnostech výběru škol, programů a kurzů lze také hovořit v rámci mateřské školy, jedná se především o nabídku ze strany učitelů rodičům, kam mohou své dítě po ukončení docházky v mateřské škole zapsat dále. Programy a kurzy mateřské školy také nabízejí, jak mimo prostory mateřské školy, tak i ve třídách. Beňo dále uvádí, jaké tato spolupráce má výsledky pro žáka; „Vědomí vlastního pokroku a potřebného úsilí vynaloženého na udržení či zlepšení školního prospěchu. Vědomí vlastní úlohy komunikátora a zprostředkovatele v partnerství.“ (Beňo, 2006, str. 304). I pro dítě v mateřské škole je nejdůležitější motivace, pochvala, povzbuzení a vědomí toho, že dítě samotné je součástí komunikace, je do ní aktivně začleňováno, a má tak pocit jistoty a bezpečí. Co se týká výsledků pro rodiče, Beňo uvádí; „Pochopení charakteru a smyslu výchovně – vzdělávacího poslání školy. Monitorování a uvědomění si pokroků vlastního dítěte, efektivně reagovat na problémy dítěte, interakce s učiteli a lehká komunikace se školou a vyučujícími.“ (Beňo, 2006, str. 304). Je velmi důležité, aby rodič neměl pocit, že problémy, které se týkají jeho dítěte, nemůže konstatovat s učiteli. Naopak rodič musí pociťovat sám důvěru k učiteli stejně tak, jako by mělo pociťovat dítě vůči učiteli a rodičům. V neposlední řadě je důležité uvést výsledky pro učitele; „Uplatňování různých forem komunikace s rodinami a uvědomění si důležitosti vlastních schopností srozumitelné komunikace. Ocenění a využití komunikační sítě rodičů, nabývání schopností, jak zjistit a porozumět názorům rodiny na charakter vyučování a na dosahované pokroky jejich dětí.“ (Beňo, 2006, str. 304). Je velmi důležité doplnit, že komunikace a spolupráce velmi záleží na přístupech pedagogů. Především na jejich iniciativách. Pokud zájem o spolupráci nebude vycházet z pedagoga, rodič si sám od sebe cestu k úzké spolupráci nevybuduje. Rodič naopak vnímá mateřskou školu a třídu jako uzavřenou komunitu, do které se nehodí vstupovat. Je proto velmi potřebné, aby udělal pedagog první krok a obeznámil rodiče s možnostmi spolupráce a bližší komunikace.

„Navázání spolupráce školy s rodinou a budování partnerství není jednorázovou záležitostí. Forem a metod, prostřednictvím kterých může škola spolupracovat s rodinou je několik a záleží na obou institucích, které si zvolila.“ (Škvarková, 2010, str. 94).

Forma spolupráce, která se v mateřských školách využívá nejvíce a má na chod mateřské školy a vytváření aktivit ve prospěch dětí nejlepší vliv, je takzvaná rada

rodičů, rodičovské sdružení a podobně. Beňo ve své publikaci uvádí několik praktických ukázek k tzv. dobrovolnickému programu; „Program dobrovolnické pomoci ve škole či třídě s cílem pomoci učitelům, vedení školy, žákům i jiným rodičům. Rodičovská místnost anebo centrum pro práci dobrovolníků, jejich setkání a přístup k existujícím zdrojům. Pravidelný dotazník (jednou do roka) zaměřený na zjišťování zájmů, volného času a nejvhodnějšího místa na využití práce dobrovolníků. Diagram telefonické sítě rodičů a dalších struktur poskytovaných rodinám jako zdroj potřebných informací. Dozor rodičů anebo jiné aktivity na zabezpečení bezpečnosti a funkčnosti školských programů.“ (Beňo, 2006, str. 305). K těmto praktickým ukázkám Beňo uvádí několik úkolů; „Získávat dobrovolníky v širokém měřítku a dávat tak rodinám najevo, že jejich talent a čas jsou vítané. Vytvořit flexibilní rozvrh účasti dobrovolníků, schůzí, které umožní účast největšího počtu rodičů. Organizovat práci dobrovolníků, poskytovat výcviky, sladit čas a schopnosti s potřebami školy, učitelů a žáků a poznat nejproduktivnější možnosti účasti dobrovolníků.“ (Beňo, 2006, str. 305). I v této kapitole Beňo uvádí výsledky pro rodiče a učitele. „Výsledky pro rodiče; Porozumění práci učitele, zvyšování kvality školského prostředí, přenášení školních činností domů. Nárůst sebevědomí na základě práce ve škole a s dětmi, kroky vedoucí ke zlepšení vlastního sebevzdělávání. Vědomí, že rodiče jsou ve škole vítáni a oceňováni. Nabývání specifických zručností potřebných pro dobrovolnickou práci. Výsledky pro učitele; Připravenost na zapojení rodin novými způsoby, uvědomění si schopností a zájmů rodičů týkajících se jejich dětí a školy. Větší individuální pozornost žákům s pomocí dobrovolníků.“ (Beňo, 2006, str. 306). Způsob takovéto rady rodičů se využívá především v mateřských školách s programem Začít spolu. Autorka se tímto způsobem spolupráce bude zabývat především v empirické části této práce.

O možnostech a příležitostech vztahujících se ke spolupráci rodičů a školy, velmi podrobně pojednává příručka s názvem Rodiče – nečekaní spojenci, Jak rozvíjet partnerský dialog mezi školou a rodinou. Tato příručka hovoří o významu komunikace mezi rodinou a školou. Je brána nejen jako příručka pro školy, ale také pro rodiče. Obsahuje principy správné komunikace, tipy a nástroje, které pomohou ke zlepšení komunikace mezi rodiči a vzdělávací institucí. Autoři příručky se také shodují s názorem ostatních publikací, že by měl první krok ke spolupráci uskutečnit učitel.

Mezi principy, které jsou důležité pro co nejlepší komunikaci, jsou zařazeny partnerství ve výchově (respekt a úcta), pravidelné transparentní komunikace (dialogy s dítětem, s rodiči, vzájemná očekávání), zapojení rodičů do vzdělávání dětí (poskytování návrhů, kritiky, zapojení rodičů do aktivit aj.)

V příručce je uvedeno také několik příležitostí pro zapojení rodičů, které se shodují s programem Začít spolu. „Rodiče mohou pomáhat s doučováním/domácími úkoly. Rodiče pomáhají při exkurzích, ve výuce – jako doprovod nebo sami připravují náplň a předávají dětem své znalosti a zkušenosti. Rodiče představují žákům svoje profese, rodiče mohou využívat školní knihovnu s dětmi.“ (Felcmanová a kol., 2013, str. 18).

V příručce autoři uvádějí body o vzájemném uznání a snaze o aktivním partnerství ve výchově, které vychází z Berliner Bildungsprogramm (2007, str. 80-83) a Hamburger Bildungsempfehlungen (2012, str. 51).

1. „Zjišťování očekávání a potřeb rodičů z hlediska výchovy, vzdělávání, péče.
2. Zohlednění prostředí školy – rodiče by měli vědět, jaké jsou možnosti a hranice toho, co škola může zajistit, a tyto by měli respektovat.
3. Srozumitelné informování rodičů o vzdělávací koncepci školy.
4. Zájem rodičů o vzdělávací koncepci školy a její respektování.
5. Otevírání dialogu o představách ve výchově a hledání vhodných nástrojů a cest kooperace.
6. Nastavení pravidelných rozhovorů s rodiči o pokroku jejich dítěte (alespoň jednou ročně).
7. Pravidelnou účast na navržených pohovorech a třídních schůzkách.
8. Vstřícnou komunikaci ze strany rodičů – reagovat na učitele, když to potřebuje.
9. Důvěrné zacházení s informacemi.
10. Zohlednění specifického prostředí rodičů, dialog o představě vzdělávání, kde rodiče mohou sdělit, co je pro ně důležité.

11. Snahu o vzájemné uznání a respekt rodičů a učitelů.

12. Snahu o demokratickou kulturu školy, jejíž přirozenou součástí je spoluúčast rodičů.“

Příručka podrobně popisuje také možnosti vytváření prostoru pro partnerství. „Rodiny se nezapojí do aktivní spolupráce se školou samy od sebe. Vytvoření opravdového partnerského vztahu s členy rodin vyžaduje mnoho úsilí, při němž je nutné mít na paměti několik zásad, které navázání a udržení kontaktu s rodinami podpoří;

1. Podporujte účast rodin. Je důležité, abyste rodiny nejen pobízeli k účasti, ale poskytovali jim i nápady, myšlenky k zapojení se do programu školy.

2. Buďte trpěliví. Spolupráce s rodiči může být pro váš učitelský tým i pro rodiny novinkou. Vytváření nových vztahů si žádá čas. Intenzivní spolupráce s rodiči se buduje postupně, průběžným stavěním na malých úspěších.

3. Zůstaňte v pravidelném kontaktu. Přesvědčte se, že někdo z učitelského týmu užívá některou ze strategií spolupráce s rodinou pravidelně.“ (Felcmanová a kol., 2013, str. 16).

Rodiče – Nečekaní spojenci nabízí několik informací o způsobech komunikace, přístupech a praktikách ve správné komunikaci, které mohou podpořit partnerský dialog. Klade velký důraz na dodržování a stanovení pravidel a také samotné tvorbě konkrétních pravidel. Hovoří o zapojování rodičů do aktivit školy, proměně společenských hodnot a kultury školy, psychohygieně pro učitele aj.

Příručka nabízí ucelené informace o možnostech a příležitostech spolupráce s rodinou, které jsou vyňaty z několika publikací od autorů, jako jsou Feřtek, Rabušicová, Krejčová, Kargerová, Čapek, Hladíková apod. Vznikla za spolupráce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, vzdělávacího programu Varianty a pod organizací Člověk v tísni. Příručka slouží učitelům i rodičům jako vodítko k naplnění co nejlepší spolupráce a k inspiraci co nejlepší komunikace s rodiči.

Metod a forem podporujících spolupráci rodiny a mateřské školy existuje velké množství. Více publikací je ještě stále více zaměřena na spolupráci v základních školách, ovšem svou podstatu uplatňují také v ostatních předškolních zařízeních.

V závěru této kapitoly by autorka chtěla shrnout to nejpodstatnější, co se spolupráce a kooperace učitelů s rodiči týká. Jde především o přímou komunikaci, postupné seznámení rodičů s učiteli, i rodičů vzájemně, odstranění studu a tzv. prolomení ledů, seznámení s prací učitelů a obsahem výchovy a vzdělávání, vytvoření důvěry rodičů k učitelům, postupné začlenění do aktivit a běžného chodu ve třídách a dění v mateřské škole a v neposlední řadě dát prostor rodičům angažovat se svojí iniciativou na výchově a vzdělávání dětí v předškolních institucích. Dát rodičům možnost začlenit se do řízených činností, do organizace dne ve třídách, různých projektů, tematických bloků a umožnit jim spolupodílení se na tvorbě třídních, popřípadě školních vzdělávacích programů a brát jejich nápady za přínosné pro mateřskou školu a děti.

Tyto způsoby a praktiky spolupráce, o kterých se hovoří ve výše zmiňovaných publikacích, se odráží také v programu Začít spolu. Dokládá to desatero pro spolupráci s rodinou, které uvádí Krejčová a Kargerová;

1. „Respektujeme úlohu rodičů.
2. Zachováváme důvěrnost.
3. Mluvíme s rodinami o očekáváních, která vůči sobě máme.
4. Podporujeme spolupráci s rodiči nabídkou vícero strategií k jejich zapojení.
5. Respektujeme, že konkrétní způsob spolupráce si volí rodina sama.
6. Usilujeme o zapojení celé rodiny.
7. Plánujeme rodičovská setkání a konzultace v době, která rodině vyhovuje.
8. Zaměřujeme se na silné stránky rodiny a poskytujeme jí pozitivní zpětnou vazbu.
9. Spolupracujeme s dalšími partnery školy.
10. Víme, že všechno nejde hned.“ (Krejčová, Kargerová, 2003, str. 150).

4 Programy a iniciativy akcentující spolupráci s rodiči

V této kapitole by se autorka chtěla věnovat konkrétním vzdělávacím programům, které se věnují spolupráci s rodiči. Hlavním iniciátorem je program Začít spolu, který ve své filozofii a především pak východiscích upřednostňuje spolupráci

s rodiči. Dalším bodem této kapitoly je program Rodiče vítáni, který se zabývá vysvětlením, proč je spolupráce školy a rodičů důležitá a vyzývají rodiče, aby se o školy více zajímali a dali tak zároveň popud i politické sféře, která by do školství více investovala a naplnila tak sliby, které uvádí během volebního období.

4.1 Program Začít spolu

Vzhledem k tomu, že se autorka ve své diplomové práci zabývá formami spolupráce mezi rodinou a školou v předškolním věku, konkrétně v mateřských školách, dále naváže na program Začít spolu, který již nastínila v předchozích kapitolách. Program ve svých východiscích a vzdělávacích strategiích akcentuje spolupráci mezi mateřskou školou a rodinou a přináší mnoho inspirací pro navázání kontaktů mezi rodinou a mateřskou školou. Autorka se bude zabývat vývojem, hlavními východisky, prostředím, strukturou dne v programu Začít spolu a nakonec standardy, ze kterých program Začít spolu vychází.

4.1.1 Vývoj programu Začít spolu

„Předškolní výchova po roce 1989 si podobně jako mnoho jiných oblastí v České republice hledala své cesty, které by korespondovaly se změněnými společenskými poměry. První opojení ze svobody pominulo a bylo třeba zamýšlet se nad tím, jak a kudy dál.“ (Gardošová, Dujková, 2003, str. 9).

Vzniklo mnoho nových směrů a trendů ve výchově. Jedním z nich je i program Začít spolu. O programu Začít spolu také pojednává kniha Vzdělávací program Začít spolu, metodický průvodce pro 1. stupeň základní školy od Krejčové a Kargerové.

„Začít spolu (v mezinárodním označení Step by Step) je vzdělávacím programem, který v současné době realizují učitelé ve 29 zemích světa (zejména střední, jihovýchodní a východní Evropy – např. na Slovensku, v Maďarsku, Estonsku, Slovinsku, Chorvatsku...). Jednou ze základních idejí programu je podpořit v těchto zemích rozvoj pluralitních společností fungujících na základě demokratických principů a dále umožnit dětem zažít výchovu a vzdělávání, jež by byly v souladu s demokratickými principy, respektovaly osobnost žáků, vedly je ke kritickému myšlení a odpovědnému jednání.“ (Krejčová, Kargerová, 2003, str. 12).

V knize se dále uvádí a považujeme za velmi důležité zmínit i v této diplomové práci síť Sorosových nadací (Open Society Funds), která společně s neziskovou organizací Children's Resources International (Washington, D.C.) zpracovala program Step by Step a zajistila tak finanční i metodickou podporu. Celý tento program je zaštiťován mezinárodní asociací ISSA, International Step by Step Association. (Krejčová, Kargerová, 2003).

Co se týká Step by Step v České republice, je k dispozici internetová stránka www.sbscr.cz. Velmi přehledně dává nahlédnout do informací týkajících se programu Začít spolu. Na této stránce se lze dočíst o týmu programu Začít spolu, o jejich projektech, aktivitách a historii. Tým Step by Step neopomíná ani na své cíle a poslání. Je zde uvedeno, jak se tento program v České republice rozvíjel. V roce 1994 bylo nadací Open Society Found Praha a Magistráty, či obecními úřady osloveno několik ředitelek mateřských škol s nabídkou realizace programu Začít Spolu ve svých třídách. Pak už následovalo vzdělávání učitelek a ředitelek. Získávaly zkušenosti a potřebné informace ke vzdělávání v novém programu. Zpočátku byl velkou pomocí tzv. rodinný koordinátor, který měl za úkol aktivně zapojovat rodiče do chodu mateřské školy i mimo ni. Aplikovaly se pedagogické přístupy zaměřené na dítě a umožňovaly individuální přístup k dítěti, partnerství rodiny, školy i širší komunity a také inkluzi dětí se speciálními potřebami. Později, roku 1996 vznikly i základní školy, které plynule navazovaly na mateřské školy s programem Začít spolu. V roce 1997 se program Začít spolu dostával do povědomí i studentům pedagogických fakult. (www.sbscr.cz, 20. 5. 2014).

„V současné době uplatňuje v různé míře metodiku programu Začít spolu více než 100 mateřských škol a 70 základních škol.“ (Kargerová, Krejčová, Maňourová, 2011, str. 1). Organizace Step by Step ČR přispívá svými aktivitami k demokratizaci, humanizaci a vyšší efektivitě vzdělávání v České republice, otevřené společnosti a zapojení do evropských kultur. Program Začít spolu zabraňuje předsudkům o jiných kulturách a národnostech.(Kargerová, Krejčová, Maňourová, 2011).

4.1.2 Hlavní východiska programu Začít spolu

„Program Začít spolu buduje základy pro postoje, znalosti a dovednosti životně důležité pro člověka, který se bude vyrovnávat s nároky a problémy 21. století. Přípravuje děti na to, aby se v budoucnu aktivně zajímaly o učení, uměly se samy aktivně a efektivně učit, učení je bavilo a nebylo pro ně spojeno s nadměrným stresem. Program oceňuje a podněcuje rozvoj těch charakteristických rysů osobnosti, které budou v rychle se měnící době obzvláště potřebné. Patří k nim zejména; schopnost přijímat změny a aktivně se s nimi vyrovnávat, schopnost kriticky myslet, umět si vybírat, nést za svou volbu odpovědnost, schopnost rozpoznávat problémy a řešit je, představivost a tvořivost, zájem a odpovědnost vůči společenství, obci, zemi a prostředí, ve kterém žijeme.“ (Krejčová, Kargerová, 2003, str. 13). Krejčová s Kargerovou také kladou důraz na individuální přístup k dítěti a partnerství jak školy s rodinou, tak i širší komunity. Mezi další východiska Krejčová s Kargerovou řadí i práci s dětmi se speciálními potřebami, buď nadprůměrně nadané, nebo s vývojovými poruchami učení aj.

„Hlavní cíle programu Začít spolu v kompetencích dítěte:

- Vnímat změny, učit se je přijímat a aktivně se s nimi vyrovnávat.
- Učit se kriticky myslet, rozpoznávat problémy a řešit je.
- Umět si vybírat a nést za svou volbu odpovědnost.
- Být tvůrčí a mít představivost.
- Sdílet zájem a odpovědnost vůči společenství (obci), zemi a prostředí, ve kterém žijeme.
- Vytvářet si zdravé životní návyky a postoje.“

(Gardošová, Dujková, 2003, str. 16).

Dalším velmi důležitým znakem programu Začít spolu jsou tzv. centra aktivit. Krejčová a Kargerová o tom pojednává takto; „Pracovní koutky označujeme jako centra aktivit. V centrech aktivit se děti učí přímou zkušeností. Mají v nich prostor pro práci, hru, experimentování a manipulaci s různými předměty a materiály. Poskytuje prostor jak pro práci individuální, tak pro práci skupinovou. Děti se v nich učí od sebe navzájem, nápodobou a pozorováním.“ (Krejčová, Kargerová, 2003, str. 58). Krejčová

a Kargerová v tom vidí výhodu přirozené komunikace mezi dětmi během práce, ale také především přirozený rozvoj spolupráce a samostatnosti.

Každá mateřská škola s programem Začít spolu má zavedená podobná centra aktivit, která jsou přizpůsobená prostorovým možnostem třídy.

Mezi centra aktivit patří:

- Domácnost
- Ateliér
- Dílna
- Knihy a písmena
- Dramatika
- Pokusy a objevy
- Kostky
- Manipulační a stolní hry
- Voda – písek
- Hudba
- Školní zahrada

Mezi další hlavní východiska programu Začít spolu patří bezesporu spolupráce s rodinou. Je to především téma, na které se v této diplomové práci zaměřujeme, a proto uvedeme několik hlavních stěžní.

Gardošová a Dujková (2003) v kapitole Spolupráce s rodinou, hovoří o způsobech, jakými může spolupráce mezi rodinou a učiteli probíhat, mezi teorií také uvádí několik konkrétních příkladů z praxe.

„Spolupráce s rodinou je jedním z hlavních principů programu Začít spolu a v plné míře naplňuje záměry Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.“ (Gardošová, Dujková, 2003, str. 121).

„Spolupráce rodičů v programu Začít spolu může probíhat různými způsoby. Jsou jimi například:

- Zapojení rodičů ve třídě
- Porady učitele s rodiči

- Návštěvy doma
- Dohoda mezi rodinou a školou
- Tvorba individuálních plánů pro děti
- Čas odchodů a příchodů
- Půjčování hraček a knih
- Pomoc při pořádání akcí pro děti“(Gardošová, Dujková, 2003, str. 121).

„Neformální formou spolupráce a komunikace s rodiči jsou:

- Nástěnky
- Zápisníky dětí, které slouží k písemné komunikaci mezi rodiči a pedagogy
- Dotazníky (např. o zájmech dětí)
- Zpravodaje a školní časopis vydávaný podle možností v mateřských školách pro rodiče“(Gardošová, Dujková, 2003, str. 121).

Gardošová a Dujková pokládá také za velmi důležité účast rodičů, nebo příbuzných (sestřenice, sourozenci, babičky aj.) přímo ve třídě. Do činností se mohou zapojovat i jako dobrovolní asistenti. Existují ale i takové případy, kdy se rodič ostýchá vůbec vejít do třídy, natož se zúčastňovat vzdělávacích aktivit společně s paní učitelkou. Jak uvádí Gardošová a Dujková, důvody k obavám ze spolupráce mohou být následující:

- „Ve spolupráci s učiteli se rodiče cítí nejistí, mateřskou školu celkově a zvláště pak třídu považují za prostor, ve kterém pracují výhradně učitelé
- Nejsou si jisti, zda je učitelé ve třídě opravdu chtějí, a možnost být se svým dítětem ve třídě je pro většinu rodičů nezvyklá
- Obávají se, že udělají chybu
- Nevědí, co mají dělat, a nechtějí způsobit zmatek
- Myslí si, že nemají čím přispět
- Nejsou jim jasná pravidla ve třídě

Proto je důležité, aby se komunikace učitele s rodiči opírala o přístup vstřícnosti a vítanosti – aby rodiče své aktivní spoluúčasti na výchově dítěte s učitelem uvěřili a mohli si na ni zvyknout. Pokud se tento proces daří, pak členové rodiny získávají:

- Pocit sounáležitosti s programem – přijmou jej za svůj a mohou se podílet na jeho průběhu
 - Naučí se dívat na své dítě ve vztahu k ostatním – pochopí, že se stává členem širšího společenství, než je rodina
 - Poznají více z vývoje dítěte
 - Postupně poznají a naučí se respektovat vyučovací tým
 - Podpoří proces domácími aktivitami
 - Poznají prostředí a kamarády, o kterých jim děti vyprávějí
 - Mohou navázat přátelské vztahy s jinými rodiči“
- (Gardošová, Dujková, 2003, str. 123)

„V programu Začít spolu jde také o to, aby učitel s rodinou pravidelně mluvil o pokrocích dítěte, aby společně plánovali a hodnotili krátkodobé i dlouhodobé cíle, ujasňovali si postupy k jejich dosažení. K tomu slouží setkání učitelů s rodiči – dochází k nim zpravidla třikrát ročně (září, leden, červen).“ (Gardošová, Dujková, 2003, str. 124). Gardošová a Dujková považují za důležité, aby si při těchto schůzkách vyměňovali rodiče i učitelé informace vzájemně, nikoliv aby vše vycházelo jen ze stran učitelů.

Jako další neobvyklou činností, která se týká spolupráce a bližší komunikace, jsou návštěvy v rodinách. „Návštěvy v rodinách jsou velmi důležité k tomu, aby si dítě dokázalo „propojit“ prostředí doma s prostředím školy.“ (Gardošová, Dujková, 2003, str. 125). Jako významnou roli považuje Gardošová a Dujková (2003) také pobyt rodičů ve třídě, obzvláště při adaptaci. Dítě se s přítomností rodiče cítí bezpečněji. Kapitulu Spolupráce s rodinou doplňují aktivitami rodičů například při návštěvách divadla, exkurzích, ozdravných pobytech aj. Zmiňují se také o Radě rodičů, která je podmíněná ochotou rodičů zúčastňovat se.

Uvedeme také další pohled na zapojení rodin do práce školy v publikaci od Evy Lukavské, s názvem Pozor, děti! „Členové rodin jsou většinou pro děti lidmi blízkými a milými. Proto je snaha, aby byl vytvářen prostor pro vstup členů rodiny do školy. Vytváří se tak předpoklad, že bude minimalizováno napětí, které je historicky dáno mezi dvěma socializačními institucemi – rodinou (jako víceméně uzavřeným systémem)

a školou (systémem otevřeným). Rodina se tak postupně stává aktivním spolutvůrcem programu školy.“ (Lukavská, 2003, str. 46).

Základní pravidla o vzájemné spolupráci:

- „Členům rodiny pomohou konkrétní instrukce, například jaké materiály potřebujeme pro činnost s dětmi. („Ve čtvrtek děláme s dětmi ovocný salát, na který potřebujeme tyto suroviny – 3 ks jablíčka, 1 pomeranč, 2 banány – za každou položkou následuje místo pro podpis rodičů, kteří donesou konkrétní surovinu, děkujeme.“)
- Informace o denním režimu, např.: („Prosíme rodiče, aby děti přiváděli do MŠ do 8.45 hodin, kdy začíná ranní kruh. V případě pozdějšího příchodu se snažte nenarušovat ranní kruh. Děkujeme.“)
- Jak se chováme v centrech aktivit, např.: („Dětem v CA nadměrně nepomáhejte, nechte je pracovat samostatně. Jestliže potřebují pomoc, doporučte jim obrátit se nejdříve na kamaráda.“)
- Jak mohou pomoci při činnosti a hře dětí, např.: („Zeptejte se dětí, jestli vás chtějí za partnera do hry, přečtete dětem pravidla společenských her.“)
- Jak oslovujeme děti, např.: („Kamarády svých dětí oslovujte jménem a při rozhovoru s nimi se snižte na úroveň jejich očí.“)“ (Gardošová, Dujková, 2003, str. 127).

Rodičům je vždy důležité poděkovat, osobně, nebo formou sdělení na nástěnce. Důležité je povzbuzování a pochvala rodičů za jejich snahu při spolupráci.

Ještě několik doporučení:

- „Mějte úctu k roli rodičů.
- Snažte se ke spolupráci získat celou rodinu.
- Podněcujte participaci.
- Uplatňujte tvůrčí přístup a flexibilitu.
- Dávejte rodinám možnost vlastního výběru formy jejich participace.
- Hovořte s rodinami o vzájemných očekáváních.
- Buďte trpěliví.

- Zaměřujte se na silné stránky dítěte i rodiny a používejte pozitivní hodnocení.
- Dodržujte diskretnost.“ (Gardošová, Dujková, 2003, str. 127-128).

4.1.3 Rámec kvality programu Začít spolu

Nyní se dostáváme k nejdůležitějšímu stěžení této diplomové práce, která se bude odrážet hlavně v praktické části. Zaměříme se podrobně na formy a strategie pro spolupráci mezi rodinou a mateřskou školou v programu Začít spolu.

Začít spolu (v mezinárodním označení Step by step) je vzdělávacím programem, který se snaží umožnit dětem výchovu a vzdělávání, které by bylo v souladu s demokratickými principy, respektovaly osobnost žáků, vedly je ke kritickému myšlení a odpovědnému jednání. Zdůrazňuje individuální přístup k dítěti, udržuje partnerství školy a rodiny a představuje pedagogický přístup orientovaný na dítě. Tento program je v souladu s požadavky Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání a Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a nabízí efektivní cesty k osvojování klíčových kompetencí. Za rozvojem klíčových kompetencí u žáků však stojí v první řadě kvalita vyučujícího učitele. Můžeme mít mnoho dokumentů, které ideální výuku popisují, ve skutečnosti však záleží především na učiteli, na jaké úrovni a s jakým elánem a zájmem svou profesi vykonává. „Kvalita učitelů je považována za klíčový faktor, který zásadním způsobem ovlivňuje kvalitu školního vzdělávání. Některé výzkumy prokázaly, že má větší vliv na vzdělávací výsledky žáků než např. kvalita kurikula nebo materiální podmínky a vybavení škol.“ (Hattie 2003, Barber-Mourshed 2007, in Spilková, Tomková a kol., 2010). Program Začít spolu na tuto skutečnost myslí a jeho kvalita je jasně definována prostřednictvím Mezinárodních profesních standardů ISSA: Kompetentní učitelé 21. století (Kargerová, Krejčová, Maňourová, 2011), které formulují požadavky na učitele, na dovednosti, postoje a strategie, které jsou od učitele pracujícího v tomto programu očekávány. „Jsou to první kvalitativní standardy implementované do české vzdělávací soustavy a jsou i v souladu s trendy v českém školství a s požadavky na kvalitu vzdělávání v zemích Evropské unie.“ (Spilková a kol., 2005, str. 306). Standardy jsou tvořeny oblastmi výchovně-vzdělávacího procesu, kterými jsou:

- „Komunikace
- Rodina a komunita
- Inkluze, rozmanitost a demokratické hodnoty
- Plánování a hodnocení
- Výchovně vzdělávací strategie
- Učební prostředí
- Profesní rozvoj“ (Kargerová, Krejčová, Maňourová, 2011, str. 2).

Z těchto oblastí podrobněji v následujícím odstavci uvádíme oblast standardů Rodina a komunita, tedy spolupráce s rodinou, která je klíčová pro tuto diplomovou práci. Každá z těchto oblastí je doplněna o kritéria, která jsou dále specifikována pozorovatelnými indikátory.

- „Učitel utváří partnerský vztah s rodinami dětí, nabízí rodinám i dalším členům komunity možnost zapojit se do výchovy a vzdělávání dětí, zapojit se do života učící se společnosti.
 - ✓ Učitel zapojuje rodiče dětí i členy rodiny a komunity do vzdělávání dětí, umožňuje jim aktivní vstup do výuky, vítá jejich přítomnost ve třídě v průběhu vyučování.
 - ✓ Učitel dává rodičům příležitost spolurozhodovat o postupech vhodných k podpoře učení a rozvoje jejich dětí.
 - ✓ Učitel zapojuje rodiny dětí do rozhodování o věcech souvisejících s životem třídy/školy.
- Učitel užívá formálních i neformálních komunikačních strategií ke sdílení informací o pokrocích v učení dítěte a dalších informací.
 - ✓ Učitel je v pravidelném kontaktu s rodiči dětí, průběžně je informuje o pokrocích, vzdělávacích cílech vyplývajících z kurikula, o akcích třídy/školy a to prostřednictvím osobních setkání i písemných materiálů.
 - ✓ Učitel pravidelně komunikuje s rodinami s cílem poznat rodinné prostředí dětí, a tím lépe porozumět jejich silným stránkám, zájmům, potřebám.

- ✓ Učitel vytváří příležitosti, v nichž se rodiny mohou od sebe učit navzájem a vzájemně se podporovat.
- ✓ Učitel zachovává důvěrnost informací týkajících se rodin a dětí.
- Učitel využívá k obohacení vzdělávání nabídky zdrojů, které mu poskytují rodiny dětí i širší komunita.
 - ✓ Učitel navazuje kontakty a vytváří přátelské vztahy s lidmi, organizacemi a institucemi, které mohou obohatit vzdělávání dětí, získává od nich odbornou i materiální podporu, umožňuje dětem v rámci výuky vstoupit s těmito lidmi do kontaktu (exkurze, návštěva ve třídě).
 - ✓ Učitel pomáhá rodičům orientovat se jakým způsobem získávat potřebné informace, pomáhá vyhledávat informační zdroje a poradenství potřebné ke zlepšení kvalit učení a rozvoje dítěte.
 - ✓ Učitel do vzdělávání začleňuje obsahy a témata, která korespondují se zkušenostmi dětí ze života ve vlastní rodině/komunitě.
 - ✓ Učitel nabízí rodičům informace a nápady, jak pro děti vytvořit vhodné domácí prostředí k učení, (podnětné) stimulující prostředí a pomáhá rodičům zlepšovat jejich rodičovské kompetence.“ (viz příloha 1)

(Kargerová, Krejčová, Maňourová, 2011, str. 13 – 18).

Tyto indikátory jsou rozpracovány do obsahového rámce, ve kterém jsou příklady, jak by to v praxi mohlo vypadat. Jedná se již o konkrétní nabídku činností. (viz příloha 2)

4.2 Rodiče vítáni

V této kapitole se autorka bude zabývat iniciativou, která má za cíl zaměřit se na vztah rodičů a školy jejich dětí. Jde především o vybudování zájmu rodičů o školu, kterou jejich děti navštěvují a zároveň tak o zlepšení přístupu veřejnosti ke školství a v neposlední řadě o tlak veřejnosti na politickou sféru, která by měla do školství více investovat.

Publikace, která se tímto programem zabývá, má ve svém úvodu uvedeno, že se jedná o „Praktický návod, jak usmířit rodiče a učitele našich dětí.“ Tato definice

naznačuje přístup rodičů k učitelům a školám obecně. Mnozí rodiče neprojevují příliš velký zájem o školu a vzdělávání jejich dětí. Nechtějí se příliš angažovat a zapojit se do vzdělávání a práce učitelů. Školní prostředí vnímají jako oddělený svět jejich životů a se školou je pojí mnohdy pouze domácí úkoly a ještě méně oblíbené třídní schůzky. I přesto existují výjimky, a mnozí rodiče se zajímají i o takové informace o školách, které by nás mohli překvapit.

V publikaci je uveden průzkum z roku 2011, od společnosti EDUin, o co nejvíce se rodiče v rámci školy a vzdělávání dětí zajímají.

„O čem si rodiče přejí být informováni?

Prospěch dítěte (88%), chování dítěte (81%), nedostatky a slabé stránky dítěte (77%), způsob výuky na škole (70%), nadání dítěte, jeho silné stránky (69%), akce školy (65%), nabídka volnočasových aktivit (63%), zařazení dítěte do třídního kolektivu (54%), podrobnosti o výletech (51%), vzdělávací filozofie školy (36%), nic (0%).“ (Feřtek, 2011, str. 3).

Z tohoto průzkumu vyplývá, že je velmi překvapivé, že je třetina rodičů, kteří se zajímají o vzdělávací filozofii školy. Další průzkum se zabýval aktivitami, kterých by se rodiče zúčastnili.

„Aktivity, kterých by se rodiče zúčastnili.

Návštěva výuky (40%), neformálně se setkávat s rodiči a učiteli v prostorách školy (31%), besedovat o obsahu a metodách vzdělávání (28%), mít možnost se účastnit v prostorách školy jiných zajímavých přednášek (25%), jezdit na výlety se spolužáky dítěte a jejich rodiči a učiteli (21%), vylepšování prostor školy (20%), organizovat volnočasové aktivity pro žáky (19%), organizovat fundraisingové aktivity, aktivity s cílem získat pro školu nějaké finanční prostředky navíc (10%), občas vyučovat děti o věcech, ve kterých se sám, sám/a vyznám (8%), jiné (1%), žádné (12%).“ (Feřtek, 2011, str. 4).

Čtyřicet procent rodičů by chtělo navštívit výuku a skoro třetina by se chtěla neformálně setkávat s rodiči a učiteli. To znamená, že se zájem ze strany rodičů zvyšuje a pomalu narůstá.

O rodičích

„Rodiče o školství mnoho nevědí. Rodičovské představy o vzdělávání a jeho moderní podobě jsou značně nestejnorodé. Učitelé mají zkušenost s širokým spektrem dosti zmatených názorů. Je třeba počítat s tím, že osvěta je mezi rodiči možná jen částečně a v každém případě je to velmi dlouhodobá záležitost. Ve svých představách o škole vycházejí především z vlastní zkušenosti. Tedy nejčastěji z poměrů normalizační školy sedmdesátých a osmdesátých let. Proto, ať už chtějí pro své děti stejnou školu, jakou absolvovali, nebo naopak školu zásadně jinou, přicházejí se strachem a pocitem, že se musejí bránit. To je hlavní důvod, proč je při vzájemných debatách cítit tolik potlačované agresivity. Škola je pro ně, aniž si to často uvědomují, především represivní instituce, která ohrožuje jejich osobnost. Rodiče už ví, že v nových poměrech mohou hájit práva svých dětí a prosazovat své názory, ale často to nedovedou, případně tak činí poněkud nekultivovaně. Ostatně, kde by se naučili otevřeně a neagresivně diskutovat, když se naše škola něčím takovým až na naprosté výjimky nezabývá. Nelze tvrdit, že rodiče se o školu a výchovu svých dětí nezajímají. Jsou velmi různí a zajímají se ve velmi různé míře, to ano. Ale paušální odsouzení jen uzavře učitelům cestu k další spolupráci.“ (Feřtek, 2011, str. 13).

O učitelích

Velmi zajímavě uvažuje autor nad přístupem učitelů k rodičům v rámci spolupráce ve školách a nad chováními ředitelů k aktivitě vycházející od samotných rodičů. „I učitelé jsou konzervativní. Podobně jako rodiče i mnozí učitelé odvozují svou představu o vzdělávání především z vlastní žákovské zkušenosti. I tady je změna postojů dlouhodobá záležitost závislá především na ochotě se i po ukončení vysoké školy dál vzdělávat v pedagogických dovednostech, což zatím není na českých a moravských školách nic samozřejmého. Učitelé neumí mluvit s dospělými. Většina učitelů je zvyklá komunikovat především s dětmi, a to obvykle z pozice nadřízeného. Komunikovat s dospělými jako rovný s rovným je pro mnohé z nich obtížné a stresující.

Mnoho autoritativních učitelských projevů při třídních schůzkách vyplývá právě z tohoto strachu. Samozřejmě že jednotliví pedagogové se liší jak v názorech na komunikaci s dětmi a rodiči, tak v názorech na metody vyučování, známkování a spoustu dalších věcí. Přesto v komunikaci s rodiči obvykle převládne „obranářský syndrom“ vyjádřený větou: „Co by ti rodiče ještě chtěli?!“ Výsledkem je jednotná snaha nepřipustit, aby toho rodiče o škole mnoho věděli, protože pak by hrozilo, že by chtěli do příliš mnoha věcí mluvit. Učitelé se rodičů obávají. Skoro všichni ředitelé si stěžují, že rodiče se o školu málo zajímají a nejsou aktivní. Současně ale naprostá většina ředitelů těžce nese, když se rodiče zorganizují a začnou se o školu opravdu intenzivně zajímat – chtějí založit radu školy, chodit do vyučování, mluvit do způsobu výuky nebo se vyjadřovat k práci školy formou otevřeného dopisu, případně petice. Škola snáší rodiče jako vstřícné sponzory a podporovatele, ostatní rodičovské aktivity jsou jí obvykle pro srsti.“ (Feřtek, 2011, str. 14).

Stojíme vůbec o spolupráci?

Nad touto otázkou je třeba se nejprve zamyslet, co například přináší spolupráce rodičům. „Pohodlí pro děti. Méně obav ze školy. Většina rodičů chodí do školy s pocitem, že je čeká něco nepříjemného. Někdo si bude stěžovat na jejich dítě a oni se budou cítit poníženi. Ale není tak složité zařídit, aby rodič vnímal návštěvu školy jako schůzku s kolegy, kteří mu pomáhají pochopit a zvládnout, pokud možno bez problémů výchovu jeho potomka.“ (Feřtek, 2011, str. 15). Nesmíme zapomenout ani na učitele, a proto si uvedeme některé přínosy školy. „Klidnější práce. Pokud učitelé nebudou muset překonávat odpor rodiny k tomu, co se ve škole děje, a přetahovat se o přízeň dítěte, ubyde konfliktů a ušetřený čas může škola věnovat vzdělávání. Rodiče i jejich děti budou vstřícnější. Škola, kterou rodiče vnímají jako naslouchající jejich názorům a vstřícnou k dětem, obvykle zažije příliv nových žáků, protože podobný přístup opravdu zatím u nás není běžný. Lepší komunikace s rodiči tedy může být silnou konkurenční výhodou při souboji o přežití školy v době, kdy dětí ubývá. Více peněz pro školu. Protože financování škol se přesunulo z centra na kraje a obce, bude stále důležitější shánět podporu a peníze pro školu z více zdrojů, než jen ze státního rozpočtu. V takové snaze může být komunita spokojených rodičů, případných sponzorů a lobbistů, velmi silnou zbraní. Bez rodičů se školství nezmění. Vývoj za poslední desetiletí ukazuje, že

k zásadní proměně vzdělávacího systému nestačí jen snaha učitelů a příslušné zákony.“ (Feřtek, 2011, str.15).

V závěru každé kapitoly autor shrnuje to nejdůležitější jak pro rodiče, tak učitele;

1. Spolupráce mezi rodiči a školou je důležitá, protože dává školám větší šanci na přežití ve chvíli, kdy děti ubývá a mnoho škol se ruší.
2. Jako rodiče byste měli na pozitivní kroky učitelů reagovat vstřícně. Nemají to ve své profesi lehké.
3. Jako učitelé nemůžete očekávat, že s proměnou komunikace mezi školou a rodinou začnou rodiče.
4. Rodičů je příliš mnoho, než aby se dohodli na jednotné strategii.
5. Nejsou odborníci na pedagogiku a komunikaci.
6. Škola je veřejná služba pro děti a jejich rodiče. Musí tedy udělat první krok.
7. Tato knížka bude právě o tom, jak získat rodiče pro spolupráci se školou a jak z nich učinit její podporovatele.“ (Feřtek, 2011, str. 16).

Co je to spolupráce?

Autor knihy Rodiče vítáni (2011) v publikaci uvádí konkrétní škálu činností a aktivit, které se lze dají využívat ve spolupráci s rodiči. Jedná se o škálu, která je odstupňovaná třiceti body. Z této škály vyplývají tři vyhodnocení pro rodiče a školu.

„Máte před sebou škálu popisující, jakým způsobem se mohou rodiče účastnit života školy;

Chceme,

1. aby rodiče pomáhali svým dětem při domácí přípravě.
2. aby rodiče vedli své děti ke slušnému chování k učitelům a kázni ve škole.
3. aby rodiče navštěvovali v co největším počtu třídní schůzky.
4. aby rodiče přispívali na učebnice a pracovní sešity.
5. aby rodiče, kteří na to mají, sponzorovali školu.

6. aby rodiče přišli na pravidelnou vánoční besídku.
7. aby rodiče měli e-mail nebo mobil na „svého“ třídního učitele.
8. aby rodiče zorganizovali školní ples nebo benefiční akci na podporu školy.
9. aby se třídních schůzek mohli rodiče účastnit spolu se svými dětmi.
10. aby rodiče navštěvovali den otevřených dveří, kdy mohou vidět i vyučování.
11. aby se někteří rodiče aktivně účastnili činnosti Rady školy.
12. aby škola měla webovou stránku, kde o ní mohou rodiče volně diskutovat.
13. aby rodiče založili klub, který bude školu propagovat i finančně podporovat.
14. aby někteří z rodičů jezdili na školní akce a pomáhali tak škole.
15. aby rodiče přišli na odpolední posezení, kde jim vysvětlíme co, proč a jak se u nás na škole učí.
16. aby klub rodičů spolu se školou organizovali letní tábory a sportovní soustředění.
17. aby se rodiče účastnili pravidelných zahradních slavností a dalších akcí.
18. aby rodiče pomáhali škole každý podle své profese.
19. aby rodiče spolu s představiteli školy oslovovali případné sponzory ve městě.
20. aby rodiče jezdili s dětmi na víkendové akce, které organizuje škola.
21. aby někteří rodiče vedli zájmové kroužky ve škole.
22. aby rodič měl každé ráno příležitost promluvit s učitelem o svém dítěti.
23. aby rodiče využívali služeb školy, knihovny, internetu nebo tělocvičny.
24. aby rodiče využívali školu třeba k pořádání rodinných oslav.
25. aby rodiče měli volný přístup do vyučování bez jakéhokoli omezení.
26. aby se někteří kvalifikovaní rodiče podíleli na dalším vzdělávání učitelů.
27. aby rodiče v Radě školy spolurozhodovali o tom, jak bude škola pracovat.
28. aby rodiče přicházeli na třídní schůzku každý měsíc, ne dvakrát za rok.
29. aby rodiče mohli během vyučování spolupracovat se svým dítětem.

30. aby se zástupci rodičů účastnili pedagogických porad.“ (Feřtek, 2011, str.21 – 22).

Nikde nejde docílit toho, aby každá škola měla stejné formy a metody spolupráce. Každá škola je jiná, má jiné pedagogy, různé rodiče s různými výchovnými styly, přístupy a charakterovými vlastnostmi. Proto tato škála není striktně dána a každá škola společně s pedagogy, si nastaví mantinely tak, jak jim subjektivně vyhovuje. V publikaci Feřtek dále uvádí, že od bodu 21 do bodu 30 jsou rodiče jako spolupracovníci. Škála těchto bodů od rodičů vyžaduje opravdu velké nasazení, mimořádnou důvěru a odhodlání se svým dětem nadprůměrně věnovat. Zároveň zdůrazňuje, že tyto body obnáší opravdu velké úsilí a není ani důležité těchto bodů striktně dosáhnout. Cení se jakákoliv snaha o spolupráci a především nejde o to, rodiče zastrašit vysokými cíly a nároky na spolupráci a jejich aktivitu. V osmé kapitole Feřtek uvádí pět škol, které ve větší míře uplatňují celou škálu možností spolupráce. „V této kapitole najdete popis pěti škol a jejich způsobu spolupráce s rodiči. Vybírali jsme velmi kontrastní typy škol, a tak hlavním sdělením této kapitoly, kromě praktických příkladů, je předvést, že neexistuje jen jeden model „dobré“ spolupráce. Naopak, těch modelů je mnoho, v některých věcech se podobají, ale v některých se mohou až protikladně lišit. Přesto se dá říci, že jsou všechny funkční.“ (Feřtek, 2011, str. 74). Autor se snaží rodiče povzbudit tím, že není striktně dáno, jak má spolupráce vypadat. Rodič má tak možnost pročíst si několik ukázek z různých škol, jejich možné spolupráce, využití různých metod a vybrat si tak, který z modelů by se nejvíce blížil jejich představám.

Co rodiče nabízejí škole?

Feřtek se podrobně v jedné z kapitol zabývá způsoby zapojení rodičů do života školy. Autorka pouze pro další představu vypíše, jaké možnosti Feřtek v kapitole uvádí. V první řadě zmiňuje rodiče jako sponzory, dále uvádí možnost rodičů jako zakladatelů sdružení na podporu školy, dále rodiče jako členy rady školy, rodiče jako experti, poradci a řemeslníci, jedná se především o to, aby se rodič aspoň jednou za čas objevil v prostorách školy, mohou pomáhat v drobných pracovních záležitostech, jako je například natírání lavic, v dalších případech i konzultace stavebních úprav, nebo například poskytnutí rad v právních záležitostech. Dále uvádí rodiče jako vedoucí

zájmových kroužků, nebo rodiče a učitelé na společném výletě. Tyto možnosti se ve velké míře uplatňují také v programu Začít spolu.

Jak již autorka výše zmínila, že je velmi důležitá prvotní iniciativa od pedagogů, stejný názor uvádí i Feřtek; „Škola musí udělat v komunikaci s rodiči první krok a i nadále být hlavním iniciátorem vzájemných kontaktů. Bez toho vzájemná komunikace časem zanikne. Spolupráce s rodinou a výchova dětí je samozřejmá součást práce školy. Není to nic navíc, co škola dělá, když by měla především vzdělávat. Bez vytváření bezpečného prostředí ve škole, a to se učitelům bez spolupráce s rodiči vytvořit nepodaří, je vzdělávání velmi neefektivním plýtváním energií. Při vzájemné komunikaci je třeba v maximální míře respektovat lidskou důstojnost. Rodiče jsou velmi citliví na mentorování a ponižování a učitelé zase na podceňování své profese.“ Na tuto definici by autorka navázala desaterem pro učitele a rodiče, o kterém Feřtek hovoří v deváté kapitole.

Desatero pro učitele:

1. “Mluvte s rodičem jako s rovnoprávným partnerem, respektujte jeho důstojnost.
2. Vnímejte rodiče jako „experta“, který nejlépe zná své dítě.
3. Komunikujte s rodiči přímo, ne prostřednictvím dítěte.
4. Berte dítě jako plnoprávnou součást učitelско – rodičovské profese.
5. Nevnímejte každý dotaz či kritiku jako osobní útok.

Pro rodiče:

6. Nedívejte se na učitele jako na protivníka, ale na spolupracovníka při výchově dítěte.
7. Nejednejte s ním jako s pedagogickým sluhou a respektujte jeho odbornost.
8. Přicházejte do školy raději se zdvořilým dotazem, ne s odhodláním bojovat.
9. Ověřujte si informace od svého dítěte, bývají často zkreslené.
10. Nepomlouvejte nikdy učitele svých dětí a rozhodně ne, když to mohou slyšet.“ (Feřtek, 2011, str. 95).

Program Rodiče vítáni, v sobě zahrnuje podrobný popis spolupráce rodiny a školy. Zabývá se začleněním rodičů do života školy, způsoby, jakými lze dosáhnout co

nejlepší spolupráce, jak si najít cestu k rodičům, jakým způsobem ze strany pedagogů vynaložit iniciativu, aby se rodiče do života školy rádi zapojili. Dává nahlédnout do několika konkrétních škol, které úzce komunikují s rodiči a dává čtenářům nahlédnout do podstaty spolupráce a udělat si tak svoji vlastní představu. Jedná se o motivaci pro učitele i rodiče.

Program Rodiče vítáni, je značkou, která dává jasný impuls nově přicházejícím rodičům do konkrétního školního zařízení. Každá škola, která se tímto programem prezentuje, má na vstupních dveřích nálepku, která udává, že daná škola dodržuje základní pravidla vstřícné komunikace. „Samolepku si škola vylepí na vstupní dveře, aby dala najevo, že dodržuje základní pravidla vstřícné komunikace. A rodiče podle ní snáze rozeznají, která škola v jejich okolí vnímá rodiče jako rovnoprávné partnery. Značka je udělována na základě kritérií, která jsme sestavili ve spolupráci s některými zkušenými řediteli škol.“ (Feřtek, 2011, str. 108).

Rodiče vítáni společně s programem Začít spolu nabízejí kritéria, podle kterých lze přesně ohodnotit úroveň spolupráce a lze se jimi řídit i v praxi. Dávají nahlédnout několika možnostem ve spolupráci s rodinou, kterými se lze inspirovat. Program Začít spolu má velmi podobnou vizi, jako iniciativa Rodiče vítáni. Upřednostňují úzkou spolupráci s rodiči s cílem co nejlepšího vzdělávání dětí. Vyzdvihují přínosy úzké komunikace s rodiči a nabízejí její možnosti jako inspiraci pro spolupráci s rodinou a komunitou. V jedné věci se přesto liší. Program Začít spolu je zaměřen jako jediný i na předškolní vzdělávání a ve svém vzdělávacím programu mají podrobně vypracovanou metodiku pro mateřské školy. Stejně tak standardy programu Začít spolu, které autorka také výše uvádí, jsou odpovídající předškolnímu vzdělávání. Proto bude autorka ve své praktické části vycházet z programu Začít spolu. Standardy programu využije jako podklad ve svém výzkumu. A v neposlední řadě tyto standardy využije pro hodnocení pedagogické práce ve vybrané mateřské škole.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

5 Vymezení problému a cíle práce

Hlavní autorčina motivace, proč si vybrala téma zabývající se spoluprací mezi rodinou a mateřskou školou, spočívá především v jejím osobním zájmu o tuto problematiku. Spolupráci mezi rodinou a předškolní vzdělávací institucí, považuje za jednu z nejdůležitějších. Úzkou komunikaci s rodiči pokládá za přínosnou především v rozvoji výchovy a vzdělávání dětí. Tím, že jsou rodiny dětí více začleňovány do života mateřské školy, stoupá i prestiž učitelského povolání před veřejností. Rodiče dětí mají větší možnost nahlédnout takzvaně pod pokličku této profese a více tak vplout do podstaty předškolního vzdělávání a poznat tak, že jejich děti se hravou formou učí novým poznatkům, dovednostem a rozvíjí své vědomosti. Dalším důvodem bylo také to, že autorku zajímalo, jakým způsobem lze udělat, aby rodiče byli angažováni do spolupráce s mateřskou školou. Jak je motivovat, nebo takzvaně navnadit, aby se do spolupráce více zapojovali a více začleňovali do života v mateřské škole. Toto téma, týkající se dobře fungující spolupráce rodiny a mateřské školy, vnímá jako důležité pro své vlastní budoucí povolání.

Pro praktickou část této diplomové práce zvolila autorka další mateřskou školu zapojenou do programu Začít spolu, s cílem zjistit, jaké formy spolupráce s rodinou uplatňuje a jak naplňuje kritéria pro oblast spolupráce s rodinou stanovená v dokumentu Kompetentní učitel 21. století - Mezinárodní profesní standardy ISSA. První výzkum v mateřské škole s tímto programem autorka realizovala v bakalářské práci. Nyní chce navázat druhým výzkumem v další mateřské škole, která také pracuje podle programu Začít spolu, a zjistit, do jaké míry se v další vybrané mateřské škole praktikuje spolupráce s rodinou.

Praktická část bude tedy vycházet ze standardů programu Začít spolu – Kompetentní učitel 21. století, Mezinárodní profesní rámec kvality ISSA. Tyto standardy mají jasně daná kritéria, podle kterých lze hodnotit úroveň spolupráce s rodinou. Kritéria jsou zde velmi přehledně vymezena a podrobně rozpracována do takzvaných indikátorů. Tato publikace přesně uvádí, jak by spolupráce mezi rodiči a učiteli měla vypadat. Tyto standardy autorka podrobně uvádí v teoretické části diplomové práce.

Z těchto standardů vycházela praktická část bakalářské práce a nyní z nich bude autorka vycházet i v diplomové práci, protože jsou pro tento výzkum stěžejní. Autorku zajímalo, zda se spolupráce mateřské školy a rodiny také realizuje do takové míry, jako v

předchozí mateřské škole, ve které prováděla výzkum k bakalářské práci. Kritéria a indikátory využila v rozhovorech s učiteli i rodiči, aby zjistila, do jaké míry jsou využity v praxi, a zda odpovídají teoretickým požadavkům.

5.1 Úkol a cíle práce

Úkolem je popsat implementaci spolupráce dle standardu Začít spolu a zmapovat jejich konkrétní podobu.

1. Na základě pozorování, rozhovorů a analýzy autentických materiálů (nástěnky, zápisy z rady rodičů, týdenní plány) porovnat oblast standardů spolupráce s rodinou s realizací v praxi vybrané mateřské školy.
2. Zmapovat akce a projekty, které rozvíjí spolupráci s rodinou ve vybrané mateřské škole.
3. Na základě rozhovorů a dotazníků s rodiči a učitelkami mateřské školy identifikovat slabé a silné stránky spolupráce s rodinou ve vybrané mateřské škole.
4. Na základě získaných zjištění formulovat doporučení pro zlepšení spolupráce s rodinou vybrané mateřské školy.

6 Použité metody při výzkumu

Autorka během svého výzkumu této diplomové práce, který prováděla v mateřské škole na Praze 5, v městské části Barrandov, využívala především metodu pozorování, rozhovorů a v neposlední řadě dotazníků. Pozorování realizovala průběžně po dobu několika měsíců. Absolvovala zde souvislou pedagogickou praxi při magisterském, navazujícím studiu, poté docházela na jednotlivé společné akce a projekty pořádané mateřskou školou ve spolupráci s rodiči a blízkými příbuznými. Mezi velmi důležité aktivity patří také rada rodičů, které se autorka také osobně zúčastnila. Během těchto setkání a příležitostí využívala metody rozhovorů s učitelkami a rodiči, které směřovala na kritéria standardů programu Začít spolu. Jako poslední metodu pro svůj výzkum zařadila dotazníky, které sloužily jako doplňující metoda k rozhovorům s učiteli a rodiči.

6.1 Pozorování

Jak uvádí Průcha; „Pozorování je sledování smyslově vnímatelných jevů, zejm. chování osob, průběhu dějů aj. Předmětem pozorování může být pozorovatel sám (introspekce), jiní lidé, objekty, jevy. Podle míry záměrnosti a formalizovanosti průběhu pozorování rozlišujeme pozorování standardizované, polostandardizované a nestandardizované (volné). Pozorování můžeme dále třídit na terénní a laboratorní, přímé a zprostředkované technickými zařízeními, zúčastněné (pozorovatel se stává členem skupiny, spolutvůrcem dění) a nezúčastněné, systematické a nesystematické. V pedagogice je pozorování metodou pedagogické diagnostiky a empirického výzkumu.“ (Průcha, 2003, str. 174).

Přímé pozorování autorka prováděla několik dní ve zvolené mateřské škole. Během souvislé praxe měla autorka možnost zúčastnit se a pozorovat průběh běžného dne ve třídě. Dále se zúčastnila dalších projektových aktivit, které třída pořádala. Během všedních dnů se autorka zaměřovala na komunikaci rodičů s učiteli, jejich vzájemné spolupráce během průběhu dne a dalších projektových aktivit. Všímal si vzájemných vztahů, zájmu rodičů o výpomoc pedagogů, zájem o životě dětí a učitelů ve třídě a mateřské škole celkově. Stejně tak sledovala přístup pedagogů k rodičům, jejich postoj vůči nim a způsob začleňování do života třídy a celkového dění ve třídách a mateřské škole.

6.2 Rozhovory

„Rozhovor (interview) je výzkumný prostředek používaný při dotazování, spočívající v přímé ústní komunikaci výzkumného pracovníka s respondentem či informantem. Je zaznamenáván na magnetofon či jinak, a pak analyzován z hlediska obsahu rozhovoru, chování respondentů aj. v pedagogickém empirickém výzkumu používán obvykle v kombinaci s písemným dotazníkem.“ (Průcha, 2003, str. 203-204).

Rozhovory probíhaly buďto spontánně při různých akcích ve třídách a mateřské škole, nebo po vzájemné domluvě autorky s jednotlivými rodiči. Během účasti a autorčině pozorování na dalších projektových aktivitách, probíhaly rozhovory během činností, nebo stranou, v klidnějším prostředí. Pokud se autorka zúčastnila projektové výuky, nebo např. velikonočního workshopu, oslovovala libovolně jednotlivé maminky a během pracovních činností (většinou i výtvarných) prováděla spontánní rozhovor a poté pokládala maminkám předem připravené a strukturované otázky. Většinu rozhovorů prováděla odpoledne, kdy si maminky vyzvedávaly děti v mateřské škole. Ovšem těsně před tím, než si dítě vyzvedly,

věnovaly autorce chvíli stranou rušné třídy, v šatnách, a zodpověděly jí několik připravených otázek. S některými rodiči byla předem domluvená na den a čas, kdy se to rodičům hodilo. Snažila se vždy přizpůsobit a vyjít rodičům vstříc. Některé rozhovory proto také probíhaly i ráno, kdy rodiče dítě odvedli do třídy a poté se autorce v klidném prostředí šaten mohli věnovat.

Rozhovory byly strukturované podle standardů programu Začít spolu. Na rozhovor měla připravené podklady, tedy přesná kritéria, která jsou uvedena ve standardech programu Začít spolu (viz příloha 1.). Pokud si rodič dle daného kritéria nevybavil žádný příklad spolupráce, kritéria dále konkretizovala na přesných příkladech, které jsou také velmi podrobně uvedeny ve standardech Začít spolu, jako rámec obsahové náplně indikátorů (viz příloha 2.). Rodiče odpovídali a z vlastní zkušenosti potvrzovali, zda to tak opravdu funguje a zda se příklady, které jsou uvedené v teorii, odráží i v praxi. Z těchto rozhovorů autorku nejvíce zajímaly praktické příklady naplňování jednotlivých kritérií, uvedených v dokumentu Kompetentní učitel 21. století. Tento rozhovor podle standardů programu Začít spolu prováděla i s paní učitelkou dané mateřské školy.

Další otázky v rozhovorech, které autorka ve své praktické části použila, byly směřované na názor rodičů na spolupráci a jejich osobní přínos. Z jakého důvodu se zúčastňují těchto aktivit, co jim to přináší, popřípadě, co by na této spolupráci změnili. Tento rozhovor byl prováděn během projektové výuky, nebo jiných společných aktivit.

6.3 Dotazníky

„Výzkumný a diagnostický prostředek ke shromažďování informací prostřednictvím dotazování osob. Podstatou je soubor otázek (výroků) zkonstruovaný podle kritérií vědecké metodologie, předkládaný v písemné formě. Objektivnost získaných výsledků závisí významně na formulaci otázek, výběru respondentů a způsobu zadávání dotazníku.“ (Průcha, 2003, str. 49).

Předchozí rozhovory byly doplněné a rozšířené o dotazníky, ve kterých byly doplňující otázky. Tyto dotazníky autorka buď rodičům předávala osobně po osobním rozhovoru, nebo je rodičům rozdávaly paní učitelky. Na vyplnění dotazníku měli více jak dva týdny.

Otázky, které byly užity v dotazníku, byly zaměřeny pro rodiče, na jejich osobní výpověď a zvlášť použila autorka také otázky směřované na radu rodičů, ve které se rodiče angažují a pro učitele.

Otázky pro rodiče:

- Kde jste se dozvěděli o programu Začít spolu? (Jak jste našli tuto MŠ, vybírali jste MŠ podle programu Začít spolu?)
- Co je pro Vás důležité na spolupráci s mateřskou školou? (Zapojení do vzdělávání dětí, kontakty s dalšími rodiči, zapojování do rozhodování chodu třídy, průběžné informování o pokrocích dítěte, pomoc učitele v rámci odborného informování aj.)
- Co Vám osobně tato aktivní spolupráce přináší?
- Jaký má tato spolupráce přínos pro Vaše děti?
- Co v rámci spolupráce postrádáte a co očekáváte, popřípadě, zda máte nějaké náměty?

Otázky k radě rodičů:

- Co je cílem této rady?
- Kam směřujete Vaším působením v radě rodičů?
- Co všechno ovlivňuje Vaše rada rodičů z hlediska chodu a zaměření MŠ?
- Co nejvíce řešíte při schůzkách rady rodičů?

Otázky pro učitele:

- V čem vidíte přínos v zapojení a spolupráci rodičů?
- V jakých konkrétních činnostech a aktivitách se rodiče zapojují nejčastěji?
- Jaké činnosti a možnosti spolupráce v průběhu dne rodičům nabízíte?
- Jaké činnosti a možnosti spolupráce rodičům nabízíte mimo průběh dne ve třídě?
- Co je ideálem této mateřské školy v rámci spolupráce s rodiči?
- Co v rámci spolupráce postrádáte a co očekáváte, popřípadě, zda máte nějaké náměty?

7 Výzkumný vzorek

Mateřská škola se nachází na Praze 5, v lokalitě Barrandova. Mateřská škola má k dispozici veřejné webové stránky, na kterých informuje o své vzdělávací koncepci, filozofii a poskytuje další potřebné informace rodičům a široké veřejnosti. Autorka si dovolila využít některé informace i pro svou práci. „Sídlištní mateřská škola s velkou terasou do zahrady v ekologicky příznivé lokalitě Prahy, s možností zajímavých vycházek do blízkého Prokopského údolí. Škola byla otevřena v roce 1986, původně s kapacitou 5 ti tříd pro 120 dětí. Mateřská škola je umístěna v jednopatrové panelové budově, má 2 samostatné pavilony s vlastními vchody a hospodářskou část. Každá třída má své provozní a hygienické zázemí, jak pro děti, tak personál. Vybavení prostor dětí nábytkem a učebními pomůckami je účelné, třídy tvoří centra aktivit. Nízký otevřený nábytek umožňuje dostupnost hraček, učebních pomůcek a materiálu. Veškeré vybavení a zařízení školy splňuje požadavky hygienické i bezpečnostní.“ (www.mskurandove.cz, 7.9. 2014).

7.1 Mateřská škola a její vzdělávací program

Mateřská škola na svých webových stránkách zmiňuje vzdělávací program, podle kterého pracuje. Svůj vzdělávací koncept představuje takto: „Oficiální výchovnou koncepci školy reprezentuje mezinárodní program předškolní výchovy Začít spolu. Jedná se o inovativní výchovný program, podle kterého pracujeme od září 2002. V ČR je program realizován od roku 1994. V současné době podle něj pracuje na různých úrovních více než 200 mateřských a základních škol. Zastřešující organizací, která se podílí na monitorování, evaluaci a podpoře tohoto programu, je Step by Step ČR, o.s.“ (www.mskurandove.cz, 7.9. 2014).

Mateřská škola dále na svých webových stránkách popisuje způsob učení dítěte, práci ve třídách a třídní pravidla: „Dítě v tomto programu objevuje svět a učí se prostřednictvím vlastní praktické činnosti. Učitelka přechází do role pomocníka a pozorovatele. Děti mají příležitost získávat poznatky i nové vědomosti experimentováním, bádáním, pozorováním, objevováním, tvořením, nasloucháním, ale především vlastní realizací a prožitkem. Samostatná práce s dětmi ve třídách se trochu liší od práce v běžné mateřské škole. S dětmi spolupracujeme v malých skupinkách a děti si samy vybírají, co chtějí dělat z toho, co jim učitelka nabídne. Veškeré činnosti tak probíhají v klidu a pohodě, bez stresů, zákazů a příkazů. Děti si velice brzy osvojí tento způsob práce, jsou vstřícné a spokojené. S učitelkami

jednají jako s kamarády, oslovují je křestními jmény, mohou jim tykat. Důležitou normou usměrňující projevy dětí jsou pravidla chování, které děti společně s učitelkami vytváří, sepíší, nebo i namalují a snaží se je dodržovat. Tato pravidla všechny děti znají a visí na viditelném místě ve třídě. Patří k nim: nasloucháme jeden druhému, pocity ostatních nám nejsou lhostejné, používáme správný jazyk, jsme zodpovědní za to, co děláme, naše ruce si pomáhají.“ (www.mskurandove.cz, 7.9. 2014).

7.2 Rada rodičů

Jak již autorka výše zmínila, v rámci spolupráce rodičů a mateřské školy funguje ve vybrané mateřské škole takzvaná rada rodičů. V radě by měl být teoreticky zapojen minimálně jeden rodič z každé třídy. Třídy jsou v mateřské škole čtyři. Hlavní jádro rady rodičů ovšem tvoří tři maminky. Každá z nich má jednu funkci. Jsou tedy ve složení předsedkyně, místopředsedkyně a pokladní. I o této radě jsou pro veřejnost poskytovány základní informace: „Na mateřské škole pracuje registrované sdružení rodičů ve složení předseda, místopředseda a pokladník. Tito volení zástupci rodičů jsou ochotni se pravidelně scházet a pomáhají spoluvytvářet výchovný program, rozhodují o investování peněz z fondu rodičů a řeší jako první náměty a stížnosti z řad rodičů. K tomuto účelu slouží schránky, umístěné z hlavních vchodů jednotlivých pavilonů a samozřejmě pravidelné třídní a informativní schůzky. (www.mskurandove.cz, 7. 9. 2014). Veškeré informace o činnosti Rady rodičů a jejich Stanovy (viz příloha 3).

7.3 Učitelky

Autorka během své realizace praktické části této diplomové práce úzce spolupracovala s učitelkami i paní ředitelkou dané mateřské školy. Poskytovaly jí potřebný písemný materiál a přístup ke všem potřebným informacím a aktivitám týkajících se spolupráce mateřské školy a rodiny. Paní učitelky byly autorce kdykoliv k dispozici. Komunikace probíhala osobně, ale i formou osobních telefonních čísel, nebo e mailů. Paní učitelky autorce poskytovaly průběžně termíny plánovaných akcí mateřské školy pořádané pro rodiče, nebo organizované společně s rodiči. Již zhotovené dotazníky byly ochotné rozdávat rodičům s žádostí o jejich vyplnění. Během výzkumu zodpovídaly autorčiny dotazy a poskytovaly i jiné zajímavosti týkající se spolupráce rodičů s mateřskou školou.

Všechny učitelky, které pracují ve vybrané mateřské škole s programem Začít spolu, absolvovaly minimálně základní kurz programu Začít spolu. Paní ředitelka si zakládá na

úrovni vzdělání spojených s tímto programem, a proto svým zaměstnancům umožňuje rozšířit své znalosti a vzdělání v programu Začít spolu.

Autorka během svého výzkumu oslovila přímo jednu paní učitelku, se kterou prováděla osobní rozhovor podle standardů programu Začít spolu.

Ředitelka vybrané mateřské školy:

Když autorka této diplomové práce získala kontakt na ředitelku vybrané mateřské školy, ve které by chtěla realizovat svoji praktickou část, ihned dostala souhlas a nabídku možnosti svůj výzkum realizovat. Paní ředitelka byla ochotná se na výzkumu podílet a sama tak zjistit úroveň spolupráce s rodiči v jejich mateřské škole.

Autorka s paní ředitelkou vedla osobní rozhovor a dovolí si nyní zmínit několik slov o tom, jak se dostala k samotnému programu Začít spolu: Na úplném začátku kariéry paní ředitelka pracovala jako učitelka na venkovské mateřské škole ve Staňkově. Když přišel program Začít spolu do Prahy, byly vytipované školy, které měly program ověřovat. Tenkrát se pro program Začít spolu nadchla, ale v mateřské škole, ve které pracovala, se se stejným nadšením kolektivu pro tento program, ani starosty obce, neztotožnila. V té době byla paní ředitelka v kontaktu s metodičkou programu Začít spolu magistrou Mirkou Škardovou. Dojížděla do její mateřské školy a snažila se převzít alespoň některé prvky. Mezitím paní ředitelka absolvovala také několik letních škol programu ZaS. Ovšem kurzy, které absolvovala, byly stále stejné, v té době ještě základní, neprohlubující. Pracovala také jako metodička pro předškolní vzdělávání v Domažlicích. Také prošla několika mateřských škol v Praze, jako je například církevní mateřská škola Studánka, nebo mateřská škola Zárubova. Jednoho dne si otevřela učitelské noviny a rozhodla se jít do konkurzu, ve kterém hledali ředitelky. Rozhodla se pro mateřskou školu, pracující právě s programem Začít spolu. Začátky byly ovšem těžké. Setkávala se s těžkostmi, kdy jiné učitelky neměly ponětí o tomto programu, a pokud ano, neztotožňovaly se s ním. Rodiče byli neinformovaní. Postupem času se informovanost a povědomí o programu zlepšovalo. I přes velká úskalí, se kterými se paní ředitelka potýkala, se nevzdala. Přišli učitelé, kteří s tímto programem chtěli pracovat a které filozofie programu zajímala a naplňovala. O programu se postupně začalo hovořit i na pedagogických školách, fakultách. Paní ředitelka byla v neustálém kontaktu s týmem Step by Step ČR, který tento program v ČR zajišťuje. Nyní paní ředitelka, hovoří o tom, že jde velmi kupředu vzdělávání v tomto programu. Věřící, že je na dobré cestě, ale stále si je vědomá toho, že je neustále co zlepšovat. Nyní se těší z kolektivu, který ve své mateřské škole má. Je

ochotný se zlepšovat, vzdělávat se dál a naplňovat tak celkovou filozofii programu Začít spolu a to především ve prospěch dětí a rodičů.

7.4 Maminky

Autorka během výzkumu komunikovala také s rodiči. Nejčastěji s maminkami. Oslovovala je během společných akcí. Během rozhovorů bylo poznat, zda ve spolupráci s učiteli angažují více, či méně. Zda jsou v životě mateřské školy iniciativní, anebo se zúčastní spíše sporadicky. V každém případě jsou v mateřské škole spokojeni, k práci paní učitelek vzhlíží a obdivují ji. Vzhledem k úzké komunikaci, jsou si vědomi, co práce učitelek obnáší. Vztahy s učiteli a komunikaci s nimi, si pochvalují.

Nejvíce angažování do chodu mateřské školy, do společných aktivit, organizace v mateřské škole a například v zajišťování pomůcek, materiálního vybavení, jsou ti rodiče, kteří jsou členy takzvané rady rodičů, o které autorka psala již výše.

Autorka oslovila přibližně třicet rodičů, se kterými prováděla spontánní rozhovor, nebo cílený rozhovor podle standardů Začít spolu.

8 Realizace úkolů a cílů práce

V této kapitole autorka podrobně popíše realizaci úkolů a cílů, které uvádí v první kapitole praktické části. Doloží zde konkrétní příklady a ukázky.

8.1 Záznamy z pozorování

Autorka nejdříve pozorovala, jak probíhá běžný den v mateřské škole s programem Začít spolu, ve které tento výzkum prováděla. Zaměřila se na možnosti zapojení rodičů do třídy, podle publikace Vzdělávací program Začít spolu, metodický průvodce pro předškolní vzdělávání od Gardošové a Dujkové. Poté se zaměřila podle standardů programu Začít spolu na oblast spolupráce s rodinou a porovnávala, zda se konkrétní indikátory, které jsou ve standardech uvedeny, objevují i v praxi.

8.1.1 Pozorování běžného dne v mateřské škole s programem Začít spolu

Autorka si pro své pozorování vybrala několik tříd najednou. Postupně se ve třídách zúčastnila několika aktivit i činností během všedních dnů. Poté si zvolila třídu kočky, ve

kteřé pozorovala průběh dne, a to především v dopoledních hodinách. Autorka považuje také za důležité zmínit, že všechny třídy jsou heterogenní. Jsou zde děti od tří do šesti let, nebo děti s odkladem školní docházky.

Třída kočky má zavedený takzvaný ranní úkol s rodiči. Ráno každý z rodičů automaticky vchází do třídy a společně se svým dítětem plní ranní úkol. Ranní úkol je rychlý a jednoduchý na zpracování. Zabráni se tak nežádoucímu čekání ostatních rodičů s dětmi, až na ně přijde řada a uvolní se místo. Úkol se vztahuje k tématu, kterému se ve třídě zrovna děti s paní učitelkou věnují. Rodič má tak přehled o tom, co je ve třídě aktuální. Ranní úkol je zpětná vazba nejen pro rodiče, ale také pro paní učitelky. Je totiž tvořen v návaznosti na předchozí den, k činnostem, které děti s paní učitelkami dělaly, a tak paní učitelky také poznají, co si z daného tématu děti zapamatovaly. Pro ranní úkol jsou stanovena určitá pravidla. Každý rodič musí před přečtením úkolu dítěti říct, jaký je den, kolikátého je, jaký je měsíc. Někteří rodiče se ve třídě zdrží déle a ve zpracování úkolu jsou důslednější, někteří spěchají do zaměstnání a dítěti se příliš nevěnují. Ukázky ranních úkolů autorka přikládá v příloze 4.

Po ranních úkolech si děti volně hrají ve třídě. Mají spontánní hry a činnosti. Mohou si hrát kdekoli v centrech aktivit, dle svého zájmu. Když skončí spontánní hry, paní učitelky si s dětmi společně připraví svačinku. Děti jsou vedeny k samoobsluze. Svačinky i pití s příbory si chystají na stůl samostatně. Paní učitelka je kdykoliv k dispozici a ochotná menším dětem pomoci. Děti jsou vedené také k tomu, že starší pomáhají mladším.

Po svačince mají děti s paní učitelkou krátkou pohybovou chvíli, ranní rozcvičku. Po rozcvičce se děti automaticky sejdou v herně do komunitního kruhu. Jsou zde pravidla, že si děti neskáčou do řeči. Komunitní kruh začíná pozdravem. Každé dítě pohladí svého kamaráda, osloví ho jménem a pozdraví. V komunitním kruhu je zpětná vazba na ranní úkol. Paní učitelka pokládá otázky typu: „Jak Vám šel ranní úkol? Potřebovali jste pomoc rodičů?“ apod. V ranním komunitním kruhu si děti s paní učitelkou dále povídají k tématu, které se ve třídě aktuálně probírá. Komunitní kruh je brán jako motivace k následujícím centrům aktivit. Paní učitelka ke konci komunitního kruhu dětem nabídne činnosti, které si pro ně v několika centrech připravila. Děti se demokraticky domluví, kdo kam půjde. Po rozřazení do jednotlivých center aktivit si každé z dětí přiřadí svou značku na magnetickou tabuli. Na té jsou pomocí fotografií zobrazena centra aktivit a dítě tak pozná, ke kterému z center svou značku přiřadí.

V centrech aktivit jsou děti zvyklé pracovat samostatně. Paní učitelka otevře maximálně čtyři centra a postupně je obchází a v každém z center se dětem věnuje a pomáhá jim. Záleží na tom, které z center je nejnáročnější na organizaci. Většinou by u těchto činností měly být již dvě učitelky, nebo asistent učitele. Za asistenta učitele je velmi často považován rodič. Pokud dítě v některém z center dokončí svou práci dříve, má možnost jít pracovat ještě do dalšího centra. Po této řízené činnosti následuje další komunitní kruh, jako zpětná vazba práce dětí. Společně si s paní učitelkou sdělí, kde pracovaly, čemu se věnovaly, jak byly ve své práci úspěšné, zda je činnost bavila, či naopak. Paní učitelka ohodnotí práci dětí. A to většinou kladně, popřípadě se snaží některé děti motivovat a povzbudit, pokud se jim některé činnosti nedařily. Po komunitním kruhu děti odchází ven. Pobyť venku tráví buď na zahradě mateřské školy, nebo jdou na procházku do nejbližšího okolí.

Průběh dne ve vybrané mateřské škole probíhá dle stanovení programu *Začít spolu* a je zároveň přizpůsoben individuálním zvláštnostem dětí a bere ohledy na specifické požadavky konkrétní třídy.

8.1.2 Pozorování a porovnávání standardů programu *Začít spolu* v oblasti spolupráce s rodinou

Vzhledem k tomu, že autorka během své praktické části vycházela především ze standardů programu *Začít spolu*, své pozorování strukturovala přesně podle jednotlivých kritérií a indikátorů, které již uvedla podrobně v teoretické části. U každého indikátoru autorka popíše konkrétní ukázky činností a aktivit, které během svého výzkumu vyzkoušela a následně vyhodnotí, do jaké míry se spolupráce mezi rodiči a mateřskou školou realizuje.

Kritérium 1

- „Učitel utváří partnerský vztah s rodinami dětí, nabízí rodinám i dalším členům komunity možnost zapojit se do výchovy a vzdělávání dětí, zapojit se do života učící se společnosti.“

Indikátor č. 1

- ✓ „Učitel zapojuje rodiče dětí i členy rodiny a komunity do vzdělávání dětí, umožňuje jim aktivní vstup do výuky, vítá jejich přítomnost ve třídě v průběhu vyučování.“

Porovnání s implementací daného kritéria zkoumané MŠ

Během dopoledních činností se rodiče dětí příliš nezapojují. Jediná aktivita, která se v jedné třídě ve vybrané mateřské škole pravidelně provozuje, je takzvaný ranní úkol s rodiči, při kterém se rodič s dítětem zdrží každé ráno ve třídě, aby s ním splnil jednoduchý a krátký úkol vztahující se na aktuální téma, které se ve třídě probírá. Mezi další, ale méně častou aktivitu patří přednášky rodičů o jejich zajímavých povoláních přímo ve třídě mateřské školy. Rodiče se více účastní odpoledních aktivit, které jsou určené pro společné trávení času v mateřské škole. Patří mezi ně tematické dílny, výroba draků, velikonoční workshop, dětské dny, Dny matek, lampionový průvod na sv. Martina, evropský den, návštěva sokolníka, drakiáda apod. Někteří rodiče jsou více aktivní, někteří méně. Nejvíce se do organizace zapojují maminky, které jsou v radě rodičů. O život mateřské školy se zajímají více do hloubky a snaží se o zapojení nejen v organizačních záležitostech, ale také o výpomoc s občerstvením, nebo zajišťování exkurzí a zajímavých výletů mimo mateřskou školu. Snaží se sehnat co nejvíce sponzorských darů, nebo zajímavých návštěv v zaměstnání ostatních rodičů v mateřské škole, například exkurze dětí na letiště Václava Havla apod. Jsou tak mnohem více v kontaktu s paní učitelkami, pořádají pravidelné schůzky, plánují společně akce pro mateřskou školu. Rodiče jsou dále zapojeni do života v mateřské škole tím způsobem, že mají k dispozici co nejvíce informací na nástěnkách u každé třídy zvlášť. Na nástěnkách jsou informace o plánovaných akcích, také tematické plány, činnosti v centrech aktivit, témata v komunitním kruhu, popřípadě zde paní učitelky vyvěsí písemnou žádost o zajištění surovin do centra domácnost.

Indikátor č. 2

- ✓ „Učitel dává rodičům příležitost spolurozhodovat o postupech vhodných k podpoře učení a rozvoje jejich dětí.“

Porovnání s implementací daného kritéria zkoumané MŠ

Tato příležitost, jak se podílet na rozvoji dítěte, je zahrnuta v takzvaných třídních schůzkách a pravidelných konzultačních hodinách s rodiči. (viz příloha 5) Rodič má tak možnost během individuální konzultace pohovořit s paní učitelkou o rozvoji svého dítěte. K dispozici jsou i takzvaná portfolia dětí, ve kterých paní učitelky shromažďují výtvarné práce dětí a jiné pracovní listy. Paní učitelky pracují

s takzvanou oregonskou metodou, jedná se o hodnocení dětí prostřednictvím pozorování. Paní učitelky tak mají přehled o tom, v čem se posunulo, jak se vyvíjí v určitých oblastech, jaké dělá pokroky, popřípadě jaké dovednosti by potřebovalo vylepšit. Rodič má možnost do těchto dokumentů nahlédnout a společně jej s paní učitelkou prodiskutovat. Učitelé jsou otevření všem rodičům, kteří jeví zájem o vzdělávání a rozvoj jejich dítěte i mimo mateřskou školu.

Indikátor č. 3

- ✓ „Učitel zapojuje rodiny dětí do rozhodování o věcech souvisejících s životem třídy/školy.“

Srovnání s implementací daného kritéria zkoumané MŠ

Rodičům je nabídnuto, že se mohou zúčastnit rady rodičů, a tak se podílet na společném plánování aktivit a projektů v mateřské škole. V radě rodičů úzce spolupracují rodiče s paní učitelkami. Rodiče mají velký podíl na vytváření aktivit, mimo výukových akcí, finančních zajištěních. Mohou zde podávat návrhy na finanční pomoc mateřské škole. Pokud jsou Vánoce, v šatně na nástěnce je vyvěšený papír, na kterém jsou napsány hračky a pomůcky, ke kterému mohou rodiče připsat své jméno a tím tak potvrdit, kterou položku zakoupí. (viz příloha 6.). Co se týče samotného vytváření učebního prostředí, nebo pravidel tříd, nezaznamenala autorka podíl rodičů. Na těchto činnostech se podílí především kvalifikovaní pedagogové. Rodiče jsou o plánech informováni, o tématech se dozví z webových stránek, nebo z nástěnek ve vybrané mateřské škole.

Kritérium 2

- „Učitel užívá formálních i neformálních komunikačních strategií ke sdílení informací o pokrocích v učení dítěte a dalších informací.“

Indikátor č. 1

- ✓ „Učitel je v pravidelném kontaktu s rodiči dětí, průběžně je informuje o pokrocích, vzdělávacích cílech vyplývajících z kurikula, o akcích třídy/školy a to prostřednictvím osobních setkání i písemných materiálů.“

Porovnání s implementací daného kritéria zkoumané MŠ

K pravidelnému kontaktu patří konzultační hodiny, již výše zmiňovaná portfolia dětí. Mezi písemné materiály patří zejména veškeré informace na nástěnkách, které paní učitelky neustále aktualizují. Pokud má rodič zájem o kurikulární dokumenty, učitelé poskytnou, popřípadě doplní a ujasní další požadavky na vzdělávání. S rodiči lze komunikovat nejen osobně, ale také telefonicky, nebo e mailem. Pokud je nějaký problém, učitelé volí spíše osobní kontakt.

Indikátor č. 2

- ✓ „Učitel pravidelně komunikuje s rodinami s cílem poznat rodinné prostředí dětí, a tím lépe porozumět jejich silným stránkám, zájmům, potřebám.“

Porovnání s implementací daného kritéria zkoumané MŠ

Velmi zajímavým a nápaditým způsobem má vytvořenou jedna ze tříd, takzvanou kroniku plyšového medvídky. (viz příloha 7) Tento plyšový medvídek putuje po jednotlivých rodinách. Každé z dětí si vždy na víkend vezme domů plyšového medvídky a společně s rodiči vytvoří do kroniky medvídky malou fotodokumentaci i s krátkým zaznamenáním toho, co o víkendu s plyšovým medvídkem a rodiči dělalo. Paní učitelky a ostatní děti ve třídě mohou později vidět, jak trávila rodina s vybraným dítětem volný čas. O rodinném prostředí a zájmech dítěte se paní učitelky nejvíce dozví ze samotného vyprávění dítěte, a to nejčastěji při komunitním kruhu, nebo spontánním volném vyprávění. Co dělalo o víkendu, jaké zájmové kroužky navštěvuje mimo mateřskou školu aj.

Indikátor č. 3

- ✓ „Učitel vytváří příležitosti, v nichž se rodiny mohou od sebe učit navzájem a vzájemně se podporovat.“

Porovnání s implementací daného kritéria zkoumané MŠ

Jak autorka vypořizovala, rodiče mezi sebou komunikují nejvíce během společných akcí. Vždy mají společná témata týkajících se dětí. Předávají si zkušenosti s výchovou, ale také hovoří o všedních věcech a společných zájmech. Rozhovory jsou spontánní a přátelské. Velmi často maminky debatují volně i v prostorách třídních

šaten. Tím, že se pořádá během školního roku více společných aktivit, tak se rodiče znají více a mnohdy se také setkávají i mimo prostory mateřské školy.

Indikátor č. 4

- ✓ „Učitel zachovává důvěrnost informací týkajících se rodin a dětí.“

Porovnání s implementací daného kritéria zkoumané MŠ

Paní učitelky jsou vůči rodinám diskrétní a jsou vázané mlčenlivostí o soukromí rodin. Pokud chce nějaký rodič řešit choulostivější téma o svém dítěti, nebo rodinných problémech, které jsou spjaté s výchovou a vzděláváním jejich dítěte, paní učitelky vždy problém řeší stranou třídy a ostatních rodičů, v soukromí, popřípadě si individuálně domluví schůzku mimo provoz třídy. Stejně tak do této problematiky spadá poskytování osobních údajů dětí pro potřeby a organizační zajištění při exkurzích, výletech, ozdravných pobytech aj. Pokud rodič nesouhlasí se zveřejňováním fotografií, jeho přání je akceptováno.

Kritérium 3

- „Učitel využívá k obohacení vzdělávání nabídky zdrojů, které mu poskytují rodiny dětí i širší komunita.“

Indikátor č. 1

- ✓ „Učitel navazuje kontakty a vytváří přátelské vztahy s lidmi, organizacemi a institucemi, které mohou obohatit vzdělávání dětí, získává od nich odbornou i materiální podporu, umožňuje dětem v rámci výuky vstoupit s těmito lidmi do kontaktu (exkurze, návštěva ve třídě).“

Porovnání s implementací daného kritéria zkoumané MŠ

Paní učitelky se snaží zjistit co nejvíce zajímavých povolání rodičů. Například pilot letadla, zubní hygienička apod. A zajistit tak exkurzi v jejich zaměstnání s cílem obohatit děti o další nové poznatky. Snaží se prostřednictvím rodičů a rady rodičů získávat kontakty na zajímavá místa. Spolupracují s institucemi, které nabízejí dopravní výchovu, environmentální výchovu, protidrogovou výchovu, ale také se základní školou v Remízku, Chaplinovo náměstí, Radotíně, Slivenci. Navazují kontakty s vyšší odbornou školou Evropská, na Praze 6, se střední pedagogickou

školou Evropská na Praze 6. Zařazují do aktivit také setkávání s příslušníky Policie ČR a požární ochrany apod.

Indikátor č. 2

- ✓ „Učitel pomáhá rodičům orientovat se jakým způsobem získávat potřebné informace, pomáhá vyhledávat informační zdroje a poradenství potřebné ke zlepšení kvalit učení a rozvoje dítěte.“

Porovnání s implementací daného kritéria zkoumané MŠ

Mateřská škola spolupracuje se speciálně pedagogickým centrem, pedagogicko psychologickou poradnou, s DYS centrem Praha. Pořádají besedy a přednášky pro rodiče. Poskytují kontakty na logopedy, psychology, speciální pedagogy, lékaře apod.

Indikátor č. 3

- ✓ „Učitel do vzdělávání začleňuje obsahy a témata, která korespondují se zkušenostmi dětí ze života ve vlastní rodině/komunitě.“

Porovnání s implementací daného kritéria zkoumané MŠ

Paní učitelky vychází především ze spontánních zájmů dětí. Nedrží se striktně naplánovaných činností. Vzhledem k tomu, že mateřskou školu navštěvují děti cizinců, přijdou jejich rodiče povyprávět také o životě a kultuře jejich národu. Učitelé takové aktivity začleňují do vzdělávacích programů a propojují i s jinými činnostmi.

Indikátor č. 4

- ✓ „Učitel nabízí rodičům informace a nápady, jak pro děti vytvořit vhodné domácí prostředí k učení, (podnětné) stimulující prostředí a pomáhá rodičům zlepšovat jejich rodičovské kompetence.“

Porovnání s implementací daného kritéria zkoumané MŠ

Pokud jeví rodič zájem a požádá paní učitelku, zda by rodiči neporadila odbornou literaturu, vyjde paní učitelka vždy vstříc. K informacím týkajících se například výchovy a vzdělávání, k obohacení jejich rodičovských kompetencí jsou k dispozici besedy a přednášky v prostorách mateřské školy. Co se týče nápadů pro podnětné prostředí doma, paní učitelky během práce s dětmi, nebo během rozhovorů v komunitním kruhu na dané téma apelují na děti, aby doma požádali své rodiče a společně si popovídali, nebo zjistili informace k danému tématu. Prolíná se tak práce

v mateřské škole s domácím prostředím. Rodiče mohou navázat na činnosti a témata, kterým se děti s paní učitelkami ve třídě věnovaly.

Autorka během této části výzkumu nejen pozorovala dění v jednotlivých třídách, ale také se vyptávala jednotlivých učitelek, nahlížela do autentických materiálů, fotografií, jednotlivých třídních vzdělávacích programů, ze kterých lze také vypožarovat, jakým aktivitám a konkrétním činnostem se v rámci spolupráce mateřská škola věnuje. Snažila se shánět veškeré informace nejen pasivním pozorováním, ale také aktivním dohledáváním.

Pokud by autorka měla shrnout, zda se opravdu veškerý obsahový rámec standardů programu Začít spolu realizuje ve vybrané mateřské škole, dochází k závěru, že spolupráce vychází především nejvíce z paní učitelek. Samotní rodiče svou iniciativu příliš neprojevují. Pokud se ovšem nějaká společná akce naplánuje, účast rodičů je poměrně vysoká. Co se týče centrování v dopoledních činnostech, rodiče se na něm nepodílejí vůbec. Účastní se spíše odpoledních aktivit, ale jak již bylo řečeno, stále veškerá iniciativa vychází ze stran paní učitelek. Jsou pouze větší akce, do kterých se zapojují rodiče, a to spíše členové rady rodičů. Jsou zde vysoké sponzorské dary. Během spolurozhodování na postupech vhodných k podpoře učení a rozvoje dětí, jsou rodiče aktivní na konzultačních hodinách, ale i těchto schůzek se rodiče zúčastní spíše sporadicky. Nebo docházejí stále jedni a ti samí. Ke komunikaci s rodiči se nejvíce ze všeho používají neformální strategie. Podrobné informace na nástěnkách a e maily. Co se týče komunikace ze strany učitelek, s cílem poznat rodinné prostředí dětí, je velmi nápaditý způsob s plyšovým medvídkem Brundou, který navštěvuje s dětmi jejich domov a pomocí svého deníku tak dává nahlédnout do soukromí rodiny jednotlivých dětí. Spontánní rozhovory s rodiči také patří mezi často praktikované. Během společných aktivit autorka vypožarovala velmi kladné vztahy, jak mezi rodiči, tak i mezi rodiči a paní učitelkami.

K obohacení vzdělávání dětí jsou také využita zajímavá povolání rodičů. Během centrování a komunitních kruhů s dětmi paní učitelky také děti motivují k tomu, aby se zeptaly rodičů na jednotlivé informace vztahujících se k jednotlivým tématům, které ve třídě aktuálně probírají. Rodiče tak touto formou také mohou zjistit, čemu se zrovna ve třídě děti s paní učitelkou věnují. Také každý týden mají rodiče na nástěnkách k nahlédnutí plánované činnosti, co se s dětmi ve třídě bude realizovat, čemu se budou společně věnovat, v jakých centrech apod.

V závěru autorka hodnotí spolupráci vcelku kladně. Postrádá zde ovšem větší zapojení rodičů a projev vlastní iniciativy ze stran rodičů a především také společné dopolední centrování.

8.2 Mapování akcí a projektů vybrané mateřské školy

Tato kapitola je věnována projektům a akcím, které mateřská škola organizuje ve spolupráci s rodiči. Autorka zde podrobně popíše průběh a atmosféru jednotlivých akcí a projektů, kterých se osobně zúčastnila.

Velikonoční workshop

Velikonoční workshop se vztahuje k národním tradicím. Děti a paní učitelky s rodiči zde vyrábějí velikonoční dekorace a snaží se o předávání a upevňování poznatků týkajících se českých velikonočních zvyků.

Na začátku workshopu paní učitelky připravují činnosti typické pro Velikonoce. Ke každému stolečku připraví potřebné pomůcky. U prvního stolečku přichystají pomůcky na barvení vajíček, u druhého hlínu a osení. U třetího stolečku jsou připravená vyfouknutá vajíčka, lepidla, barevné papíry a mašle. Ke čtvrtému stolečku paní učitelky připravily větvičky na výrobu věnců a pomlázek. Ve třídě paní učitelky přichystaly malé občerstvení, které společně s dětmi vyrobily při dopoledních aktivitách v centru domácnost. Příjemnou atmosféru doplňuje hudba, kterou paní učitelky pustily na CD přehrávači.

Rodiče se schází s dětmi v šatně a postupně vcházejí do třídy. Některé maminky donesou domácí nádivku, vyfouknutá vajíčka a další pomůcky. Jednotlivé děti se s rodiči vracejí z domova, ostatní děti si rodiče vyzvedávají v horní třídě a postupně schází do dolní třídy, ve které se workshop koná. Paní učitelka pozve rodiče s dětmi do třídy, uvítá je, seznámí je s prostředím, co u jakého stolečku mohou vyrábět. Rodiče s dětmi se libovolně, podle svého zájmu, rozdělí k jednotlivým stolečkům. Paní učitelky zaujmou roli asistentů. Popřípadě vysvětlují, co a jak mají vyrábět. Workshopu se zúčastní také tatínci a blízcí příbuzní, jako jsou například mladší, nebo starší sourozenci, babičky apod. Ve třídě je rušná, ale velmi veselá a příjemná atmosféra. Rodičů se sešlo mnoho. Paní učitelky si během činností volně a spontánně povídají s rodiči. Někteří rodiče rozebírají všední témata, někteří naopak využijí chvíli pro to, aby se paní učitelky zeptali na informace týkající se jejich dětí. Paní učitelky průběžně uklízí, doplňují občerstvení, chybějící pomůcky apod. V celém kolektivu vládne velmi přátelská atmosféra a milý přístup.

Na závěr rodiče poděkují za hezké odpoledne. Rozloučí se s paní učitelkami a ostatními rodiči. Je zde také poznat, zda se rodiny vzájemně znají více a tráví společný čas s dětmi i mimo mateřskou školu, anebo se vídají pouze v prostorách mateřské školy. Paní učitelky si v závěru workshopu pochvalují příjemně strávené odpoledne a postupně se pouští do úklidu třídy. Výrobky, které děti společně s rodiči zhotovily, si odnášejí domů. Fotografie z velikonočního workshopu jsou k nahlédnutí v příloze 8.

Konzultační den s rodiči

Konzultační dny jsou určeny především rodičům, aby zde mohli získat informace o svém dítěti z hlediska jeho vývoje a to například v oblasti sociální, výchovně vzdělávací, pohybové, rozumové, pracovní, nebo například v oblasti pozornosti. Paní učitelky s dostatečným předstihem vyvěsí na dveře jednotlivých tříd papír s časovou tabulkou, do které se mohou rodiče zapsat, v kolik hodin by na konzultaci přišli a kdy jim vyhovuje nejvíce se zúčastnit. Pro každého z rodičů je vyhrazeno maximálně patnáct minut. Předjede se tak čekání rodičů do doby, než na ně přijde řada.

Konzultace se konají v každé třídě zvlášť. Rodiče jednotlivě vchází do třídy, kde na ně čeká paní učitelka. Hovoří se například o tom, v čem děti pokročily. Informace, které paní učitelky rodičům sdělují, dokládají konkrétními ukázkami prací, které děti ve třídě samy vytvářely. Jsou to například pracovní listy, grafomotorická cvičení, výtvarné práce apod., které mají jednotlivě rozřazené v dětských portfoliích. Hovoří se také například o tom, co by děti potřebovaly dohnat, ve kterých činnostech má dítě mezery, či větší nedostatky. Jak vychází s dětmi, jak se začleňuje do kolektivu apod. Co konkrétně se paní učitelka snaží u dětí vylepšit. K jakým dochází konfliktům. Zda je dítě soutěživé, nebo jakým situacím se dítě straní. U každého z dětí se paní učitelka snaží vyzdvihnout to nejdůležitější. A to jak v pozitivní, tak v negativní stránce dítěte. V závěru se paní učitelka zeptá rodičů, zda mají nějaké dotazy, nebo jestli mají na srdci něco konkrétního, co by chtěli společně probrat, s něčím poradit, nebo objasnit. Rozhovor je spíše spontánní. Paní učitelky mají připraveny některé body, kterých se drží, ovšem zbytek rozhovoru je velmi individuální s ohledem na specifické požadavky rodičů. Při rozhovoru se například také rozebírají budoucí aktivity, které se ve třídě, nebo ve školce budou konat. Tudíž jsou některé rozhovory spíše organizačního rázu. Jsou také rodiče, kteří na konzultaci přijdou i se svými dětmi. Děti si mezitím, co paní učitelka s rodiči hovoří, volně hrají ve třídě. Jsou také rodiče, kteří začnou během konzultace hovořit samy k některému problému. Zajímá je, zda se u dítěte daný problém vyskytuje také ve třídě, a objasňují, jak konkrétní situace vzniká a probíhá

v domácím prostředí. Jedná se například o pomočování dítěte, jak se chová při oblékání, jak vychází se svými vrstevníky, jak je zdatné v sebeobsluze. Rodiče také například zajímá, jak se dítě zapojuje do kroužku anglického jazyka, řeší jednotlivé konflikty mezi dětmi. Zda k nim ve třídě opravdu dochází, nebo si to dítě jen vymýšlí a nežádoucí situaci zveličuje. Rodiče se také s paní učitelkou radí o tom, jak mají k určitým konfliktům s dítětem přistupovat, co přesně mu mají říci, nebo zda to mají nechat vyplynout. Ptají se, jak dítě reaguje při řízených činnostech. Paní učitelka popisuje, jak dané činnosti probíhají, zda se dítě zapojuje a jakým způsobem. Během konzultace s rodiči vysloví například i paní učitelka přání ohledně spolupráce, například žádá o vypůjčení stolů na zahradní slavnost.

K řešení je během konzultací opravdu mnoho témat. Ne vždy vyjde čas probrat veškeré problémy, a proto mají rodiče možnost kdykoliv domluvit si individuální schůzku s paní učitelkou i mimo konzultační dny. Vše spočívá na domluvě obou stran. Komunikace s rodiči a učiteli je na velmi vysoké úrovni, a proto nedochází k nežádoucím nedorozuměním.

Rada rodičů

V radě rodičů se angažuje menší počet maminek. Jedná se o registrované sdružení, které má vlastní IČO a číslo účtu. Za každou třídu zastupuje minimálně jedna maminka, která by svou roli v radě rodičů měla brát zodpovědně a aktivně se na ni podílet. Rada rodičů ve vybrané mateřské škole má stanovenou předsedkyni, místopředsedkyni a pokladní. Jedná se o takzvané spoluvytváření výchovného programu. Rozhoduje se zde o investování peněz, ale také o předávání stížností, nebo námětů z řad ostatních rodičů mateřské školy.

Rada rodičů probíhá v kanceláři paní ředitelky. Maminky se schází postupně na chodbě, své děti mají možnost po dobu rady přenechat ve třídě s další paní učitelkou. Během schůzky má na starosti jedna z maminek zapisovat, co vše se na radě projednávalo a poté zápis vyvěsit na všechny nástěnky v šatnách jednotlivých tříd, aby se také o všem mohli informovat i ostatní rodiče.

V radě rodičů se nejvíce řeší finanční příspěvky a co největší zajištění pomůcek pro mateřskou školu. Členové rady se snaží o získávání sponzorských darů. Během schůzky se řeší především finanční příspěvky, kolik peněz se utratilo z Vánočního stromu. Předmětem jednání je také příspěvek SRPŠ. Přehled pro ostatní rodiče o tom, co se již zaplatilo a na co jejich peníze, které vybrali, využijí dále. Paní ředitelka má sepsáno několik bodů, které postupně s maminkami projednává. Patří mezi ně dále například plánovaný evropský den, který je považován za největší akci pořádanou pro děti a rodiče. Evropský den je brán jako

závěrečné ukončení školního roku, ve kterém probíhá takzvané pasování předškolních dětí na školáky. Projednává se proto výzdoba, šerpy, které budou děti symbolicky dostávat od jednotlivých paní učitelek. Během rady se řeší organizační záležitosti a rozdělují se úkoly, které si jednotlivé maminky berou na starosti. Zda se nakoupí plastové kelímky, talířky a přístroje. Kdo se ujme občerstvení. Řeší se zároveň hygienické normy, aby vše bylo v souladu s veškerými předpisy. Probírají, na jaké místo se budou jednotlivé věci shromažďovat apod. Do organizace patří také takové detaily, jako je rozdělení ingrediencí pro obložené stoly. Je zapotřebí udělat seznam jmen rodičů, kteří postupně zapíší, kolik donesou salátu, nebo jiných surovin. Kdo se ujme výzdoby, popřípadě pokusit se o zapojení dalších rodičů, kteří by pomohli s organizací a přípravou.

Veškeré finance, které má rada rodičů k dispozici jsou přehledně zapsány v excelové tabulce, ve které jsou uvedeny veškeré rozpočty na ostatní aktivity, jako jsou například výlety, financování dopravy apod.

V radě rodičů se postupně projednávají nejbližší akce, které se v mateřské škole mají konat. Paní ředitelka dává prostor maminkám, co by si konkrétně představovaly s dětmi vytvářet. Tak, jako maminky tlumočí přání a náměty z řad ostatních rodičů, stejnou roli zastává paní ředitelka pro tlumočení přání a předání informací z řad učitelek. Spolupráce je opravdu vzájemná. Přání, které mají paní učitelky, jsou vázané na rozhodnutí a domluvu s maminkami v radě. Zda jsou ochotné některé aktivity a činnosti financovat a zda jsou schopné na určité aktivity finančně přispět. Samozřejmě se to netýká pouze financí, ale také samotného zapojení jednotlivých maminek do organizace.

Mezi další aktivity, které se během rady rodičů řeší, patří například akce, které se paní ředitelce podařilo zajistit zdarma. Patří mezi ně akce Světluška, kdy nevidomá paní přijde povědět do mateřské školy o svém světě. Zde se uplatňuje spolupráce s širší komunitou, nejen spolupráce s rodiči. Zvažují také akci plavbu lodí, zda to není organizačně náročné a pro děti nebezpečné. Zvažují pro a proti. Společně vymýšlejí různé alternativy toho, čím by se dala akce nahradit.

Dalším bodem schůze je složení rady rodičů. Paní ředitelka si je vědomá, že některé maminky už svou angažovanost v radě ukončí, vzhledem k tomu, že jejich děti budou nastupovat do základní školy. Proto paní ředitelka žádá maminky, aby se pokusily za sebe sehnat spolehlivou náhradu. Jedna maminka dokonce v radě rodičů zůstává nadále i přesto, že její dítě už mateřskou školu nenavštěvuje. Paní ředitelka se obává, aby do rady rodičů přišli

stejně spolehliví lidé, kteří by měli opravdový zájem o spolupráci a měli velké zapálení a především také možnosti zaštitit jednotlivé akce.

V závěru schůzky paní ředitelka nadhodí téma o zlepšení spolupráce s ostatními rodiči. Spolupráci s rodiči by si představovala nejen v rámci finanční stránky, ale především ve větším zapojení rodičů v běžné všední organizaci ve třídách. Zamýšlela se nad tím, kde je problém, že se ji nedaří zapojit rodiče jako asistenty například v řízených činnostech. Zda to je opravdu tak velkým pracovním vytížením rodičů, nebo v ostychu rodičů vejít do třídy. Některé maminky na mateřských dovolených mají možnost zúčastnit se řízených aktivit ve třídách i s malými dětmi, ale zájem je příliš malý. Zamýšlí se také nad možností, že je chyba v paní učitelkách, která spočívá v malé snaze o vtažení rodičů do dopoledních činností. Tato forma spolupráce je náročná, z hlediska pracovní vytíženosti rodičů, ovšem stále doufá o její zlepšení do budoucna.

Den matek

Den matek pořádají pouze paní učitelky s dětmi. Tato akce probíhá formou besídky v odpoledních hodinách. Paní učitelky oblékají děti do společenských šatů. Mezitím, co paní učitelky s dětmi připravují třídu a dokončují detaily, maminky se schází v šatně konkrétní třídy. K dispozici je také malé pohoštění pro maminky, které paní učitelky s dětmi připravily v centru domácnost v dopoledních činnostech. I přesto se najdou maminky, které se na občerstvení také podílí. Přinesou například domácí perník apod. Maminky těsně před začátkem besídky volně konverzují.

Besídka je pojata slavnostně. Paní ředitelka maminky uvítá, popřeje jim všechno nejlepší ke Dni matek. Zároveň maminkám poděkuje za jejich spolupráci, vstřícnost a ochotu v životě mateřské školy. Děti mají připravené písničky, básničky a tance. Po skončení krátké besídky děti odnesou svým maminkám růžičky a paní učitelka vyzve všechny maminky na pohoštění.

Během pohoštění vládne velmi milá, veselá a radostná atmosféra. Maminky oceňují občerstvení a kladně hodnotí práci dětí při její přípravě. Mezitím, co maminky mezi sebou hovoří, děti si volně hrají v herně třídy tak, jak jsou zvyklé během všedních dnů ve třídě. Do rozhovorů se zapojují také paní učitelky. Opět je možnost pro rozhovor o běžných tématech, nebo také o tématech týkajících se dětí. Také maminky si mezi sebou předávají užitečné rady a své osobní zkušenosti ohledně výchovy a vzdělávání dětí. Baví se o společných zájmech. Některé maminky se ujaly výpomoci při nalévání pití dětem apod.

Besídky se nakonec zúčastnily nejen maminky, ale také babičky, mladší sourozenci a někteří tatínci.

Den dětí

Pro tuto akci byla objednána agentura, která se specializuje na zábavné akce pro děti v předškolních institucích. Paní učitelky se do této akce nijak nezapojují. Celá akce se uskutečňuje na zahradě mateřské školy. Na zahradu se postupně scházejí rodiče s dětmi, a také s mladšími, nebo staršími sourozenci. Děti volně pobíhají po zahradě, hrají si na pískovišti. Rodiče si volně povídají s paní učitelkami a ostatními rodiči.

Děti společně s dětskou kapelou tančí a zpívají písničky. Rodiče a paní učitelky stojí v pozadí a přihlížejí. Pro děti je připraven pestrý program plný společenských a pohybových her. Některé maminky se do zábavy zapojují, jiné stojí opodál a dále konverzují s ostatními rodiči. Atmosféra je uvolněná, spontánní a nestrojená.

Celý program trvá hodinu. Po skončení si rodiče rozeberou jednotlivé děti a odcházejí domů. Tato akce není náročná na organizaci ani pro paní učitelky, ani pro rodiče. Děti si odnášejí radostné zážitky a dochází s veselou náladou.

Drakiáda

Tato společná akce s rodiči začínala před budovou mateřské školy. Scházeli se zde postupně rodiče, přišly také paní učitelky a samozřejmě nechyběly ani děti, které si donesly své vyrobené, nebo zakoupené draky. Postupně se všichni vydali na louku nedaleko mateřské školy a spontánně, bez organizace paní učitelek, začali pouštět draky. Během pouštění byla velmi radostná atmosféra. Paní učitelky pomáhaly s pouštěním draků ostatním rodičům, anebo volně konverzovaly s ostatními rodiči, nebo dětmi. Děti volně pobíhaly na louce. Některé se snažily pouštět draky samostatně, některé spíše pozorovaly dospělé. Celá akce trvala až do setmění. Všichni aktéři se postupně rozcházeli domů.

Evropský den

Evropský den patří mezi největší událost v celé mateřské škole, která je spojena s velkou spoluprací s rodiči a učiteli. Během celého roku se děti s paní učitelkami věnují poznávání jednotlivých evropských zemí. Seznamují se s místní kulturou, národními zvyky, tradicemi, tradičním jídlem a životem v dané zemi. V závěru roku si tyto poznatky shrnou právě na tomto evropském dni, na který jsou pozváni rodiče, a zároveň je spojen s pasováním předškolních dětí na školáky a je také pojat jako oficiální rozloučení s nimi.

Na události se podílí především nejvíce maminky z rady rodičů. Zajišťují materiální vybavení, občerstvení a celkovou organizaci. Tato akce je také moderována jedním z tatínků, který je povoláním herec. Během samotného vystoupení se podílí především děti a paní učitelky.

Na této akci se sešlo mnoho rodičů. Akce se konala na zahradě mateřské školy. Rodiče vytvořili velký kruh a uprostřed něj děti po třídách předváděly svá představení. Každá třída představovala jednotlivé země, kterým se za celý rok děti věnovaly. Třída žabičky představila irské tance, československou spartakiádu, třída želvičky předvedla módní přehlídku z Francie, třída kočky zatančila flamenco ze státu Španělsko apod. Mezi další státy patřily také Nizozemsko, Anglie, Island, Holandsko a Portugalsko.

Po skončení představení dětí přišlo na řadu slavnostní rozloučení předškoláků, pasování na školáky. Děti byly vyzvány jmenovitě doprostřed kruhu a za velkého potlesku a aplausu rodičů dostávaly šerpy. Nakonec paní učitelky vypustily bílé holubice. Atmosféra byla velmi dojemná a radostná. Moderátor na konci pasování poděkoval za práci paní učitelkám, za spolupráci rodičům a v neposlední řadě za odvedený výkon dětem. Všichni rodiče tleskali a někteří se neubránili slzám dojetí.

V závěru se rodiče a děti společně mohli zdržet na zahradě mateřské školy. Bylo přichystané velké občerstvení, které bylo také tematicky rozčleněné, podle daných zemí. K dispozici byly švédské stoly. Ochutnávka regionálních pokrmů. U každého stolu bylo připravené tradiční jídlo k jednotlivým zemím a jako dekorace zde byly vystavené výrobky dětí, které se také tematicky vázaly k evropským státům.

Během slavnosti hrála hudba a stále byla veselá atmosféra. Paní učitelky se stále průběžně staraly o organizaci, postupně doplňovaly občerstvení a udržovaly pořádek. Zároveň se také věnovaly rodičům a spontánně si povídaly s maminkami. I samotná paní ředitelka se snažila obejít co nejvíce rodičů a prohodit s nimi pár vlídných slov. Na akci se také účastnilo více tatínků a blízkých příbuzných. U stolečků byly také k nahlédnutí fotografie, které dokumentovaly práci dětí v centrech aktivit. Rodiče tak mohli nahlédnout, jak jejich dítě během celého roku pracovalo.

Evropský den se dá považovat jako zpětná vazba pro rodiče. Mohli zde vidět nejen jednotlivá vystoupení dětí, ale také výrobky, fotografie z projektových dnů a tematických celků z celého školního roku. Fotodokumentaci z evropského dne autorka přikládá v příloze 9.

Během osobní účasti na několika společných akcích a projektech mateřské školy pořádaných ve spolupráci s rodiči, autorka došla k závěru, že veškerá iniciativa vychází především z řad paní učitelek. I přesto je komunikace mezi rodiči a učiteli na velmi dobré úrovni a probíhá v přátelském duchu. Nejvíce autorka oceňuje práci paní učitelek. Pořádání těchto společných akcí s rodiči si žádá mnoho práce navíc, je velmi náročná na organizaci a také především na bezpečnost dětí. Autorka v závěru shrnuje, že tyto společné aktivity jsou velmi příjemnou záležitostí pro všechny zúčastněné a podporují tak hlubší vztahy mezi rodinou a mateřskou školou.

8.3 Interpretace rozhovorů a dotazníků

8.3.1 Rozhovory s rodiči a učitelkou

Rozhovory vedla autorka pomocí struktury standardů programu Začít spolu. Cílem bylo zjistit opět míru realizace spolupráce, mezi rodiči a mateřskou školou. Autorka vždy přečetla konkrétní kritérium a indikátor a rodiče, nebo vybraná paní učitelka odpovídali konkrétními příklady, aby se v závěru mohlo posoudit, zda se požadavky, které standardy programu na spolupráci s rodinou a komunitou stanovují, opravdu aktivně realizují. Rozhovory probíhaly s každým rodičem a paní učitelkou zvlášť, a to po vzájemné domluvě, v klidném prostředí, mimo přítomnosti rušné třídy. Pro rozhovor autorka požádala pouze jednu paní učitelku, která vypovídala za celý pedagogický sbor dané mateřské školy. Oslovených rodičů bylo přibližně třicet. V následujícím textu jsou interpretovány výpovědi rodičů a zároveň tak porovnávány s výpovědí paní učitelky.

Kritérium 1

- „Učitel utváří partnerský vztah s rodinami dětí, nabízí rodinám i dalším členům komunity možnost zapojit se do výchovy a vzdělávání dětí, zapojit se do života učící se společnosti.“

Indikátor č. 1

- ✓ „Učitel zapojuje rodiče dětí i členy rodiny a komunity do vzdělávání dětí, umožňuje jim aktivní vstup do výuky, vítá jejich přítomnost ve třídě v průběhu vyučování.“

Výpověď rodičů a paní učitelky

Rodiče potvrzují, že jsou společné akce pro rodiče a děti. Rodiče jsou také aktivně vyzváni k akcím, které spoluorganizuje rada rodičů a paní učitelky. Aktivní účast rodičů ve třídě se příliš nerealizuje. Ovšem pokud by rodič projevil zájem o osobní účast ve třídě, paní učitelky by rodiči rády vyhověly. Rodič by tak fungoval ve třídě jako asistent, a to především při dopoledním centrování. Jednalo by se o výpomoc paní učitelce v jednotlivých centrech aktivit. Těchto činností se mohou nejvíce zúčastnit maminky na mateřské dovolené. Bývá nejčastěji problém, že rodiče spěchají do zaměstnání, a tak se nemohou účastnit. Proto je zde nejvíce společných aktivit v odpoledních hodinách.

Paní učitelka se ztotožňuje s tvrzením rodičů a dodává, že rodiče jsou do výuky zapojeni především pasivně, a to tím způsobem, že mají rodiče na každý týden na nástěnce napsáno, čemu se v jednotlivých dnech v týdnu budou s dětmi věnovat, co konkrétně budou v centrech aktivit vytvářet. Pokud se rodič o výuku více zajímá, paní učitelka ochotně zodpoví veškeré dotazy a práci s dětmi objasní do větších podrobností. Další pasivní účast rodičů ve třídě je formou fotografií, na kterých je zaznamenána práce dětí ve třídě. Zároveň paní učitelka dodává, že i přesto, že jsou na začátku školního roku rodiče informováni o tom, jaký je program Začít spolu, a v čem spočívá spolupráce s rodiči, nejeví velký zájem, berou to spíše jako ztrátu svého volného času a společných aktivit se mnohdy zúčastní pouze sporadicky.

Indikátor č. 2

- ✓ „Učitel dává rodičům příležitost spolurozhodovat o postupech vhodných k podpoře učení a rozvoje jejich dětí.“

Výpověď rodičů a paní učitelky

Rodiče mají možnost nejvíce v radě rodičů ovlivňovat některá zásadní plánování, říci, s čím nesouhlasí, k čemu se přiklání více, či méně, mohou vycházet z vlastních zkušeností, co se jim pro děti líbí více, jak by si některé činnosti představovali. Paní učitelky se snaží vycházet také ze subjektivních názorů rodičů, nejen na činnosti a dané problémy nahlížet pouze z pedagogického hlediska. Vychází se také ze spontánních návrhů jednotlivých rodičů, nejen pedagogů. Co se týče plánování a tvorby například třídního vzdělávacího programu, rodiče nenezúčastní. Tyto kompetence mají na starosti samotné paní učitelky. Rodiče se na výuce podílejí

také tím, že mají možnost zakoupit pomůcky do třídy a jsou jim k dispozici konzultační hodiny.

Paní učitelka také zmiňuje výše uvedené činnosti a možnosti spolupráce. Ovšem také klade veliký důraz na individuální pohovory s rodiči, konzultační dny. Při těchto pohovorech mají rodiče velkou možnost podílet se a spolurozhodovat na postupech vhodných k podpoře učení a rozvoje dětí. Paní učitelky pracují s oregonskou metodou, hodnocení dětí prostřednictvím pozorování, záměrného, i náhodného. Rodičům jsou kdykoliv k nahlédnutí. Paní učitelky se ptají, kam by rodič chtěl své dítě dovést, jakou mají rodiče o výchově a rozvoji svého dítěte představu. Jsou zároveň informováni o tom, k jakému pokroku děti došly, a jakým způsobem.

Indikátor č. 3

- ✓ „Učitel zapojuje rodiny dětí do rozhodování o věcech souvisejících s životem třídy/školy.“

Výpověď rodičů a paní učitelky

V této otázce se rodiče opět odkazují nejvíce na radu rodičů. Hovoří již o konkrétních akcích v mateřské škole. Jakými jsou evropský den, velikonoční workshop, Den dětí, Den matek, pouštění draků, svatomartinský průvod, třídní schůzky, konzultační dny, společné pouštění draků, podzimní dílna, pyžamová párty apod.

Paní učitelka zmiňuje jako nejiniciativnější rodiče ty, kteří jsou členy rady rodičů. Rodiče z rady jsou bráni také jako prostředník s ostatními rodiči v mateřské škole. Členové rady informují průběžně ostatní rodiče a usnadňují tak práci paní učitelkám.

Kritérium 2

- „Učitel užívá formálních i neformálních komunikačních strategií ke sdílení informací o pokrocích v učení dítěte a dalších informací.“

Indikátor č. 1

- ✓ „Učitel je v pravidelném kontaktu s rodiči dětí, průběžně je informuje o pokrocích, vzdělávacích cílech vyplývajících z kurikula, o akcích třídy/školy a to prostřednictvím osobních setkání i písemných materiálů.“

Výpověď rodičů a paní učitelky

Akce třídy jsou vždy vyvěšené na nástěnkách, týká se to nejen tematického plánování, ale také budoucích plánovaných akcí, výletů, nebo aktivit konaných v rámci třídy v mateřské škole. Je to například návštěva sokolníka, které se mohou rodiče účastnit také. Týká se to divadelních představení apod. Mezi další formu komunikace rodiče považují časopis Kurand'áček, který rodiče dostávají elektronickou poštou. Z mateřské školy chodí rodičům pravidelné e maily, jsou aktualizované webové stránky mateřské školy.

Paní učitelka se ve své výpovědi ztotožňuje s rodiči. Zmiňuje nástěnky, aktualizované webové stránky, osobní maily, informování prostřednictvím školního časopisu.

Indikátor č. 2

- ✓ „Učitel pravidelně komunikuje s rodinami s cílem poznat rodinné prostředí dětí, a tím lépe porozumět jejich silným stránkám, zájmům, potřebám.“

Výpověď rodičů a paní učitelky

Rodiče hovoří o tom, že jsou paní učitelky velmi milé a přátelské. Nejvíce se do bližšího kontaktu s paní učitelkami dostávají během společných akcí konaných v mateřské škole. Rodiče se shodují, že komunikace funguje velice dobře. Komunikace o dítěti probíhá také během vyzvedávání dětí ve třídě. Paní učitelka se snaží vždy prohodit pár slov s rodiči, pokud je něco zásadního k řešení, pohovoří si stranou třídy, nebo se domluví na individuální schůzce. Podle rodičů jsou učitelé pečliví, zvědaví a ptají se dětí i rodičů, co například dělali zajímavého o víkendu, jaké kroužky navštěvují mimo mateřskou školu apod. Některý rodič, pokud se zná s paní učitelkou více osobně, se baví i o soukromých zájmech rodiny. Vztahy jsou přátelské a mnohdy i neformálního rázu.

Paní učitelka hovoří také o tom, že je třeba nastavit jasné mantinely. Mnohdy se stává, že přátelského vztahu s paní učitelkami někteří rodiče příliš zneužívají a z mateřské školy si dělají takzvaný „holubník“. Přestanou respektovat pravidla týkajících se řádů a organizace v mateřské škole a některé věci berou jako

samozřejmost. Proto je důležité stanovit si vztah s rodiči tak, aby byl na jednu stranu přátelský, ale na druhou stranu, aby měl svá jasná pravidla. Co se týče nahlédnutí do rodinného prostředí, návštěvy v rodinách se zde neuskutečňují. Paní učitelky mají zkušenosti s tím, že to bylo nepříjemné pro obě strany. Naopak mají možnost do rodinného prostředí nahlédnout během společných setkávání, při různých dílnách, poodkrýt tak a nahlédnout do rodin dětí. Neformálně a přirozeně. Mezi zajímavost pokládají plyšového medvídka, který putuje v rodinách dětí. Má svou kroniku, do které se zapisují aktivity spojené s životem rodin dětí.

Indikátor č. 3

- ✓ „Učitel vytváří příležitosti, v nichž se rodiny mohou od sebe učit navzájem a vzájemně se podporovat.“

Výpověď rodičů a paní učitelky

Ve své podstatě je bráno každé společné setkávání rodičů v mateřské škole jako příležitost ke vzájemné podpoře, předávání si vlastních zkušeností. Mnoho rodičů zmiňuje, že je to velmi individuální a závisí to především na jednotlivém rodiči zvlášť, do jaké míry chce s ostatními komunikovat a to nejen během společných aktivit, ale také mimo mateřskou školu, nebo jen během setkávání ve všedních dnech v šatnách tříd apod.

Paní učitelka doplňuje, že mnoho maminek bere společná setkávání v mateřské škole jako oddech, mají prostor si mezi sebou popovídat, spontánně o svých zájmech, popřípadě si sdělit svá trápení, vyměnit si zkušenosti, poradit si v řešení problémů, nebo jej zkonzultovat i s paní učitelkami.

Indikátor č. 4

- ✓ „Učitel zachovává důvěrnost informací týkajících se rodin a dětí.“

Výpověď rodičů a paní učitelky

Rodiče se shodují, že paní učitelky jsou maximálně diskrétní. Nehovoří veřejně o důvěrných informacích rodin a dětí. Rodiče pedagogům v tomto směru důvěřují.

Paní učitelky nezveřejňují soukromí rodin. Nerozšiřují žádné informace. Například fotografie dětí jsou na webových stránkách přístupné pouze pod heslem apod. Zachování důvěrnosti berou ve své profesi jako samozřejmost.

Kritérium 3

- „Učitel využívá k obohacení vzdělávání nabídky zdrojů, které mu poskytují rodiny dětí i širší komunita.“

Indikátor č. 1

- ✓ „Učitel navazuje kontakty a vytváří přátelské vztahy s lidmi, organizacemi a institucemi, které mohou obohatit vzdělávání dětí, získává od nich odbornou i materiální podporu, umožňuje dětem v rámci výuky vstoupit s těmito lidmi do kontaktu (exkurze, návštěva ve třídě).“

Výpověď rodičů a paní učitelky

Jsou osloveni ti rodiče, kteří mají zajímavé zaměstnání (zdravotní sestry, lékař, policistka). Rodiče si pochvalují opravdu pestrou nabídku exkurzí, i návštěv kulturních zařízení apod.

Paní učitelka zmiňuje například nevidomou lektorku ze světlušky, která přijde popovídat dětem o světě nevidomých. Podle dotazníků paní učitelky ví, kde jaký rodič pracuje. Postupem času se také dozvídají, jaké mají rodiče zajímavé koníčky a zájmy a snaží se z toho vytěžit maximum. Například jeden z rodičů pěstuje včely, a tak přinese dětem do třídy plást a společně v centru dílna vyrábí svíčky apod. Využívá se profesí rodičů dětí.

Indikátor č. 2

- ✓ „Učitel pomáhá rodičům orientovat se jakým způsobem získávat potřebné informace, pomáhá vyhledávat informační zdroje a poradenství potřebné ke zlepšení kvalit učení a rozvoje dítěte.“

Výpovědi rodičů a paní učitelky

V rámci rady rodičů jsou do mateřské školy přizváni psychologové, pedagogové na besedy pro rodiče. Pokud potřebuje rodič s něčím poradit, může se kdykoliv na paní učitelku obrátit. Získávají doporučení na odborná pracoviště, jakými jsou logopedi, speciálně pedagogické poradny, psychologové, oční lékaři apod. Mají možnost zapůjčení odborných knih.

Paní učitelka doplňuje o kontakty se základní školou v Remízku, Chaplinovo náměstí, Slivenci, Radotíně, s vyšší odbornou školou a střední pedagogickou školou – Evropská na Praze 6, pedagogicko psychologické poradny, DYS centrum Praha apod. Opět zmiňuje vedení dětských portfolií. Ve kterých vedou průběžné záznamy o pokrocích dítěte v jednotlivých oblastech jeho vývoje.

Indikátor č. 3

- ✓ „Učitel do vzdělávání začleňuje obsahy a témata, která korespondují se zkušenostmi dětí ze života ve vlastní rodině/komunitě.“

Výpovědi rodičů a paní učitelky

Rodiče zmiňují možnosti zajímavých profesí a jejich obeznámení s dětmi. Jiné činnosti je nenapadají.

Paní učitelka hovoří o průběhu vzdělávací nabídky ve třídě. Ne vždy je pro děti určité téma atraktivní a mnohdy se stává, že děti samotné napadají zajímavé činnosti a aktivity, a proto z nich vycházejí, pokud vidí, že mají smysl a děti obohacují. Nejčastěji v komunitním kruhu s dětmi hovoří o tom, co děti dělaly o víkendu, nebo dávají prostor dětem pohovořit o jejich zálibách a koníčcích. Také vycházejí z kroniky plyšového medvídky, který paní učitelkám a ostatním dětem podkryje soukromý život dětí a jejich rodin. (viz příloha 13.)

Indikátor č. 4

- ✓ „Učitel nabízí rodičům informace a nápady, jak pro děti vytvořit vhodné domácí prostředí k učení, (podnětné) stimulující prostředí a pomáhá rodičům zlepšovat jejich rodičovské kompetence.“

Výpovědi rodičů a paní učitelky

Rodiče se shodují na tom, že nabídka odborných informací je opravdu veliká. Mnohdy jsou přehlcní informacemi. Nejvíce chválená je beseda doktora Hermana s názvem: „Proč jsou důležité ženy na mateřské dovolené.“

Paní učitelka se ve svých výpovědích shoduje s rodiči.

Během těchto rozhovorů autorka došla k závěru, že se veškeré výpovědi rodičů a učitelky shodovaly s pozorováním autorky, které uvádí v předchozí kapitole. Největší iniciativa vychází z pedagogického sboru mateřské školy. Tato snaha o zapojení rodičů je

správná, ovšem dále se hlouběji nerozvíjí. Nejvíce jsou tedy angažováni do spolupráce maminky z rady rodičů. I tam je ovšem spolupráce více soustředěna na finanční zajištění mateřské školy, než na samotnou účast během akcí ve třídách v mateřské škole. Ostatní rodiče se spolupráce zúčastňují především pasivně, než svým aktivním přístupem ve výchovně vzdělávacích aktivitách. Jde zde rozpoznat, že rodiče mají povědomí o možnosti aktivní spolupráce během dopoledních center aktivit, ale ve skutečnosti se tyto činnosti ve třídách nerealizují. Někteří rodiče například tuto informaci ani nevědí.

Co se týče vyšší úrovně spolupráce, jako je například společné plánování vzdělávání, podílení se na třídním vzdělávacím programu, plánování tematických bloků, projektových dnů apod., v této mateřské škole se nerealizuje. Spíše okrajově prostřednictvím konzultačních dnů s rodiči, společně rodiče s pedagogy konzultují rozvoj svého dítěte, popřípadě společně řeší některá úskalí v jeho vývoji apod. Společné plánování spočívá především v radě rodičů, kde plánují odpolední společné aktivity, a to spíše větší, jako je evropský den, svatomartinský průvod apod.

Pokud se najde iniciativa ze stran rodičů, cokoliv uspořádat, paní učitelky jsou vždy každému nápadu otevřeny a zájem rodičů vítají. V mateřské škole jsou také otevřeni jakýmkoliv novým kontaktům z široké veřejnosti, které nabízejí samotní rodiče. Autorka také oceňuje zájem rodičů týkající se materiálního vybavení v jednotlivých třídách. Byla několikrát přítomna toho, že se rodič paní učitelky ve třídě ptal, zda je třeba něco zakoupit, například do ateliéru lepidla, papíry apod.

V závěru autorka opět shrnuje, že v předchozí mateřské škole, ve které realizovala svou bakalářskou práci, se rodiče opravdu více zúčastnili jako asistenti ve třídách, při dopoledních činnostech například hráli čerta, Mikuláše, anděla apod. V mateřské škole, ve které autorka realizovala výzkum k diplomové práci je zřejmé, že veškerá iniciativa vychází z pedagogů. Tato iniciativa samozřejmě vycházet musí, ovšem by se měla postupem času rozvíjet dále tím, že se rodič bude zapojovat sám, se svou vlastní iniciativou. V tomto případě spolupráce zůstává, nevyvíjí se dál, a rodič se tak zúčastní pasivně, nikoliv svou aktivní spoluprací. Nic nevychází ze spontánních nápadů a kreativity rodičů. Naopak finančního zajištění je mnoho. Je na vysoké úrovni. V radě rodičů jsou maminky schopné zajistit jak materiální vybavení, tak i finance na přání paní učitelek, které jsou dále využity pro mimoškolní aktivity, zajištění divadelních představení apod. Co se týče vztahů mezi rodiči a pedagogy, jsou velmi přátelské, u některých rodičů bližší, s některými rodiči vzdálenější, je to

velmi individuální. To je ostatně ale záležitost každého prostředí v jakékoliv jiné mateřské škole, či vzdělávací instituci.

8.3.2 Dotazníky

Autorka zhotovila tři druhy dotazníků. Zvláště pro rodiče, radu rodičů a paní učitelky. Každý dotazník obsahoval jiné otázky. Dohromady bylo rozdáno devadesát dotazníků, vrácených dotazníků bylo čtyřicet pět. V závěru se autorka snažila o shrnutí všech výpovědí tázaných respondentů a dozvědět se tak silné a slabé stránky ve vzájemné spolupráci v dané mateřské škole. V této kapitole jsou u každé otázky shrnuty veškeré zodpovězené informace.

Otázky pro učitele

1) V čem vidíte přínos v zapojení a spolupráci rodičů?

Paní učitelky za přínos považují lepší a kvalitnější komunikaci s rodiči o dítěti. Lepší informovanost o celkové situaci v rodině. Zvláště díky užšímu a bližšímu kontaktu s rodinami dítěte. Dále pak navázání na možné kontakty z veřejné komunity přes rodiče s ohledem na dítě. Například využití zajímavých zaměstnání rodičů k exkurzím. Pochvalují si také zpětné vazby ze stran rodičů, vztahujících se k denním činnostem, které s dětmi daný den vytvářely. V neposlední řadě si pochvalují aktivní finanční výpomoc z řad rodičů. Dobrovolné zajišťování pomůcek, jak výtvarných, tak například hudebních. Váží si otevřenosti rodičů týkajících se osobních a rodinných záležitostí. Jako další pozitivum vnímají paní učitelky upřímné vztahy s rodiči a velkou důvěru vůči pedagogickému sboru.

2) V jakých konkrétních činnostech a aktivitách se rodiče zapojují nejčastěji?

Mezi nejčastější aktivity paní učitelky řadí péči o třídního králíka, nákup sena, podestýlky, krmení apod. Dále nákup potravin do centra domácnost. Účast na veškerých plánovaných akcích pořádaných mateřskou školou. Nejčastěji se rodiče podílejí na financování SRPŠ v radě rodičů. Hojná účast rodičů bývá také při workshopech, například velikonočních dílnách, podzimních dílnách, při výrobě draků apod. Zmiňují také účast maminek na besídkách ke Dni matek, na akcích pořádaných ke Dni dětí.

3) Jaké činnosti a možnosti v průběhu dne rodičům nabízíte?

Paní učitelky vypověděly, že v minulých letech se konala takzvaná pyžamová párty, na které se podíleli pouze samotní rodiče. V jedné třídě se každé ráno konají ranní úkoly s rodiči, na kterých se rodiče důsledně a aktivně podílejí. Každý den mají rodiče na nástěnce

k dispozici aktuální nabídku činností, co s dětmi daný den ve třídě vyrábí, čemu se ve třídě věnují. V průběhu dne se ostatní aktivity rodičům nenabízí.

4) Jaké jiné činnosti a možnosti spolupráce rodičům nabízíte mimo průběh dne ve třídě?

Využívají zajímavých povolání jednotlivých rodičů. Návštěvy v jejich zaměstnání. Také umožnění pravidelného přístupu k fotografiím z dění v mateřské škole. Individuální třídní schůzky pořádané čtyřikrát do roka, konzultační dny s rodiči, ukázky dětských portfolií.

5) Co je ideálem této mateřské školy v rámci spolupráce s rodiči?

Paní učitelky si váží finančních prostředků, které jim rodiče zajišťují. Dalším ideálem, který považují za fungující, a chtěly by se i nadále zasloužit o jeho udržení, považují pozitivní vztahy s rodiči, blízkou komunikaci a užší vztah, který je především brán ve prospěch rozvoje dítěte.

6) Co v rámci spolupráce postrádáte a co očekáváte, popřípadě, zda máte nějaké náměty?

Paní učitelky vypovídají, že spolupráci s rodiči považují spíše za dobrou, než za výbornou. Jsou si vědomé některých nedostatků, které se týkají aktivnější spolupráce v rámci činností pořádaných ve třídách v mateřské škole. Účast rodičů v roli asistentů při práci v centrech aktivit. (viz příloha 10.)

Otázky pro rodiče

1) Kde jste se dozvěděli o programu Začít spolu? (Jak jste našli tuto MŠ, vybírali jste MŠ podle programu Začít spolu?)

Mnoho rodičů se k této mateřské škole s programem Začít spolu dostala přes doporučení blízkých známých, přátel. Někteří rodiče se k této mateřské škole dostali pouhým výběrem mateřských škol v místě bydliště Barrandova. Poté si podrobně na webových stránkách nastudovali filozofii mateřské školy, která je zaujala, a proto ji zvolili pro své dítě. Jsou také rodiče, kteří ani netušili, co program Začít spolu je. Zjistili to až po přihlášení svého dítěte a po zahájení docházky.

2) Co je pro Vás důležité na spolupráci s mateřskou školou? (Zapojení do vzdělávání dětí, kontakty s dalšími rodiči, zapojování do rozhodování chodu třídy, průběžné informování o pokrocích dítěte, pomoc učitele v rámci odborného informování aj.)

Mnoho rodičů oceňují specifický školní vzdělávací program. Poznávání jednotlivých zemí přes rozmanité a všestranné aktivity. Zmiňují tematické dny, na které se mnohdy děti připravují i doma s rodiči. Jako například potraviny na národní pokrmy jiných států. Oceňují konzultační a individuální hodiny, díky kterým se dozví, v čem se jejich dítě zlepšuje, nebo naopak, na čem by měli se svým dítěte zapracovat. Fotky v šatnách, příležitostné akce pro rodiče, jako je společné pouštění draků, Svatomartinský průvod, přednášky pro dospělé, například od doktora Hermana. Ostatní rodiče píší spíše o obecném rozvoji jejich dětí. Jako je rozvoj fyzické, duševní a citové zdatnosti. O učení hrou, pozitivním motivačním prostředím, rozvoji osobnostních rysů a dovedností dítěte.

3) Co Vám osobně tato aktivní spolupráce přináší?

Někteří rodiče píší o tom, že jejich spolupráce nejvíce spočívá v dodávání věcí, pomůcek na žádost paní učitelek. Tím pádem mají dobrý pocit z toho, že nějakým způsobem mohou přispět k výchově a vzdělávání jejich dětí. Zmiňují také možnost přístupu k fotografiím, na kterých mohou vidět, jak probíhá všední den v mateřské škole. Propojování toho, co dělají ve školce a co dělají doma, osobní obohacení o další nápady, co doma mohou se svým dítětem rozvíjet do širších souvislostí. Že se mohou kdykoliv na jakýkoliv problém zeptat a paní učitelka jim vždy ochotně poradí, s čímkoliv pomůže. Díky úzké komunikaci s paní učitelkou vědí, jak se jejich dítě vyvíjí, jak se v určitých oblastech svého vývoje zlepšuje. Ostatní rodiče opět odpovídají obecně. Například, že jim spolupráce umožňuje vidět dítě spokojené, které se rádo do mateřské školy vrací apod.

4) Jaký má tato spolupráce přínos pro Vaše děti?

Mnoho rodičů je rádo za úzkou spoluprací s paní učitelkami proto, že dítě cítí úzkou a bližší vazbu mezi rodinou a předškolní institucí, a tím pádem pobyt v mateřské škole vnímá jako součást rodinného prostředí. Díky společným aktivitám, jako jsou společné dílny, besídky apod., dítě prožívá radost nejen se svými vrstevníky, ale také s těmi nejbližšími. Dále oceňují odbornou pedagogickou pomoc při případných vývojových problémech jejich dítěte. Otevřenou komunikaci s paní učitelkami při zvládání krizových situací dítěte. Výpomoc a odborné rady ze stran paní učitelek. Mnoho rodičů vnímá úzkou spoluprací jako prolínání nenásilného „učení“ z mateřské školy do rodinného prostředí, a naopak.

5) *Co v rámci spolupráce postrádáte a co očekáváte, popřípadě, zda máte nějaké náměty?*

Velká většina rodičů si na způsob spolupráce neztěžuje. Někteří rodiče píší o tom, že by si představovali zapojení více rodičů z mateřské školy, jejich větší vlastní iniciativu o zlepšení spolupráce. Opět nejvíce vyzdvihují vyhovující komunikaci s paní učitelkami a neshledávají žádné zásadní nedostatky. (viz příloha 11.)

Otázky k radě rodičů

1) *Co je cílem této rady?*

Mezi cíle rady, rodiče řadí především umožnění zážitků pro děti, na které budou moci vzpomínat. Snaha o zapojení různých besed pro ostatní rodiče a paní učitelky. Sehnat co nejvíce aktivit mimo mateřskou školu, aby si mohly děti různé věci zažít nejen teoreticky, ale takzvaně na vlastní kůži. Sehnat co nejvíce finančních prostředků na exkurze, divadélka a další dětské zážitky. Sehnat pro mateřskou školu co nejvíce výtvarných pomůcek, hraček, hudebních nástrojů pro jejich další rozvoj. Snažit se o zvýšení angažovanosti v rámci spolupráce, také u ostatních rodičů, nejen u rodičů z rady. Co nejvíce pomoci pedagogům v materiálním zajištění. Vypomáhat v rámci organizace při větších akcích, projektových dnech, evropském dnu.

2) *Kam směřujete Vaším působením v radě rodičů?*

Rodiče z rady se odkazují nejvíce na první otázku, ve které píší o cílech této rady. Opět nejvíce zmiňují zajištění dostatku sponzorů a v neposlední řadě píší o práci v radě, která bude v souladu se stanovami a zákonem. Rodiče z rady jsou také rádi přítomni všech společenských akcí z toho důvodu, že oni sami mohou ovlivňovat průběh a výchovně působit na své děti nejen v domácím prostředí, ale také v mateřské škole.

3) *Co všechno ovlivňuje Vaše rada rodičů z hlediska chodu a zaměření MŠ?*

Rodiče z rady odpovídají, že jejich působení nemá za cíl ovlivňovat, ale především doplňovat výchovně vzdělávací proces a především umožnit využití z finančního hlediska.

4) *Co nejvíce řešíte při schůzkách rady rodičů?*

Rodiče během rady rodičů řeší finanční možnosti. Plánované akce v daném období. Jako je Svatomartinský průvod, evropský den. Dále se podílejí na vymýšlení jiných akcí mimo mateřskou školu, jako jsou exkurze do zaměstnání rodičů, nebo výlety. Projednávají, co je třeba v mateřské škole vylepšit, doplnit z materiálního vybavení apod. (viz příloha 12.)

Během výpovědí všech dotazníků, se autorce opět potvrzují výsledky z pozorování a rozhovorů vedených podle standardů programu Začít spolu. Autorka došla k závěru, že je spolupráce rodičů a mateřské školy vedena spíše formou finančního zajištění. Rodiče kladou hlavně velký důraz na materiální vybavení. Samotná angažovanost rodičů v životě mateřské školy se odehrává více pasivně, než aktivně. Veškerá iniciativa vychází z paní učitelek, nikoliv ze samotného zapojení rodičů při organizaci jednotlivých konkrétních aktivit. I přesto se výpovědi shodují se standardy programu Začít spolu. Samotní pedagogové jsou si vědomi určitých nedostatků v zapojování rodičů. Nejvíce aktivní jsou rodiče, kteří jsou zároveň členy rady rodičů dané mateřské školy. Rodiče dále vyzdvihují fungující komunikaci s paní učitelkami. Otevřenost, vstřícnost a ochotu paní učitelek vůči dotazům rodičů a potřebám informovat se ohledně výchovy a vzdělávání jejich dětí. V dotaznících rodiče chválí především obecné záležitosti, jako je rozvoj dítěte po duševní a fyzické stránce, citové stránce apod. Je zde vidět, že nemají zažité konkrétní možnosti v rámci spolupráce s pedagogy. Z toho vyplývá, že je méně akcí, na kterých se aktivně rodiče podílí a sami je z vlastní iniciativy pořádají.

ZÁVĚR

Tato diplomová práce se zabývala spoluprací rodiny a mateřské školy v programu Začít spolu. Autorka navazovala na bakalářskou práci, která se těmito formami spolupráce také zabývala. Diplomová práce byla rozšířena o několik dalších možností a iniciativ, které se snaží o zlepšení partnerství mezi rodiči a vzdělávacími institucemi, o prohloubení vzájemné komunikace a zapojení do společného vzdělávání dětí.

V teoretické části vycházela z pojmů rodič, učitel a mateřská škola. Dále se zabývala legislativním vymezením v Rámcovém vzdělávacím programu předškolního vzdělávání, v oblasti spolupráce s rodinou, a v dalším kurikulárním dokumentu, kterým je Bílá kniha. Teoretickou část dále rozšířila o možnosti a příležitosti pro spolupráci s rodinou, mapovala publikace zabývající se požadavky na spoluúčast rodičů během vzdělávání dětí. Dále se zabývala programem Začít spolu, podrobně vycházela ze standardů programu Začít spolu, které jsou objasněny v dokumentu Kompetentní učitel 21. století. V teoretické části také věnuje kapitulu iniciativě s názvem Rodiče vítáni, ve které jde především také o vybudování zájmu rodičů o školu, kterou jejich děti navštěvují, zároveň o zlepšení přístupu veřejnosti ke školství. V závěru teoretické části se opět přiklání k programu Začít spolu, který je svou vypracovanou metodikou nejbližší k předškolnímu vzdělávání. Praktická část tak vychází především ze standardů programu Začít spolu.

V praktické části autorka naplňovala cíle pomocí pozorování, rozhovorů s rodiči a učiteli a doplnila je o dotazníky. Z výzkumu autorce vyšlo, že se některá stanovená kritéria standardů programu Začít spolu ve vybrané mateřské škole naplňují. Ovšem některá kritéria mají své slabé stránky. Autorka po ukončení svého výzkumu oslovila paní ředitelku vybrané mateřské školy, aby jí sdělila své výsledky. Paní ředitelka si je vědoma toho, že veškerá iniciativa týkající se spolupráce s rodinou vychází pouze ze stran paní učitelek. Zároveň se zamýšlí nad problémem v zapojení rodičů do dopoledních činností, při společných činnostech v centrech aktivit. Myslí si, že některým učitelkám, není přítomnost rodičů ve třídě příjemná. Je to pro ně svazující a neumí si zapojení rodičů v centrech aktivit dost dobře představit. I přesto zmiňuje snahu některých učitelek o zapojení rodičů, ale bohužel s malou odezvou. Je jen několik málo rodičů, kteří by se rádi zapojili, popřípadě se častěji zúčastňovali všedních dnů v mateřské škole. Paní ředitelka se domnívá, že je problém v pracovním vytížení rodičů, zamýšlí se také nad tím, zda není problém způsobený i lokalitou, ve které je mateřská škola umístěna. Rodiče nemají čas, ráno se příliš v mateřské škole zdržovat nechťejí, s výjimkou

jedné třídy, ve které probíhají společné ranní úkoly. Ranní úkoly si paní ředitelka velmi chválí a postupem času by byla ráda, kdyby se rozšířily i do ostatních tříd. Na druhou stranu se domnívá, že je chyba opravdu v pedagogickém sboru. Všichni samozřejmě vědí teorii o zapojování rodičů do chodu mateřské školy, ovšem stále to někde vázne, a proto paní ředitelka přichází s návrhem, že by do začátku stačilo, kdyby se paní učitelky ještě více zajímaly o soukromí rodin dětí. Během společných aktivit, komunitních kruhů vybízely děti k zapojení rodičů na dané téma, například do pokusů a objevů, motivovaly nejen děti, ale také průběžně rodiče během všední organizace dne, během vyzvedávání dětí apod. Informovat rodiče spíše osobní formou o tom, co se bude ve třídě vyrábět, čemu se budou věnovat, jaké činnosti mají naplánované. Věřící, že se najdou někteří rodiče, které práce ve třídě zaujme a rádi, na nabídku zúčastnit se v centrech, přikývnu. Velmi tedy záleží na schopnostech paní učitelek, jak dokážou rodiče vtáhnout do třídy. Ideální by bylo do začátku takto oslovit alespoň tři maminky, které by si společné centrování zkusily a postupně by o tom informovaly ostatní rodiče během vyzvedávání dětí v šatnách jednotlivých tříd, nebo jiným spontánním a neformálním způsobem setkání. Vzájemně by se rodiče tak přesvědčili, rozšířili informace mezi ostatní. Ideálem by bylo, kdyby se spíše ze vzdělávací instituce, stala společná komunita, ve které by se v rámci možností zúčastňovalo co nejvíce rodičů s cílem prohloubit vztahy a zlepšit užší spolupráci. Vhodné je naplánovat cíleně mezi pedagogy, aby začali nenásilnou formou rodiče oslovovat, informovat je o plánovaných činnostech a ptát se, zda by neměli zájem se připojit, vidět společnou práci s dětmi apod. Vymyslet cílené činnosti, ve kterých by se rodiče mohli angažovat. Od samého začátku rodičům otevřít dveře do třídy a jak říká paní ředitelka: „Celé to spočívá pouze o bližším semknutí se“. Dosáhnout toho, aby první kontakt s rodiči nebyl tak povrchní, zkusit být k rodičům více bezprostřední, komunikaci nést příliš formálně. Pokusit se o to, aby komunikace s rodiči v některých případech nebyla takzvaně tolik „zkostnatělá“. Vhodné by do začátku bylo uspořádat například den otevřených dveří, kdy by rodiče měli možnost shlédnout ukázkou přímé výchovné práce. Postupně se například rodičů ptát, jakou by si oni sami představovali spolupráci, hledat společné zájmy.

Paní ředitelka uzavírá, že se v jejich mateřské škole jistá spolupráce realizuje, což potvrzuje i samotná autorka tohoto výzkumu, je ovšem svým způsobem okrajová a paní ředitelka dodává: „Je třeba to více dotáhnout do konce“. Bylo by vhodné dát si společný cíl, do začátku třeba jen jednu činnost, kterou by se společně s celým pedagogickým týmem snažili zlepšit, více zrealizovat do hloubky a postupem času spolupráci rozvíjet.

Autorce se podařilo naplnit cíle v praktické části především díky otevřenému a vstřícnému přístupu učitelů a rodičů. Osobně se zúčastnila několika společných akcí s rodiči. Mohla být přítomná ve třídě, absolvovala zde dokonce souvislou pedagogickou praxi. Během rozhovorů s rodiči a paní učitelkou se ji potvrdilo její pozorování. Doplněné dotazníky se také shodovaly s rozhovory a autorčíným pozorováním. Tento výzkum k diplomové práci autorku obohatil a upevnil její názor, že začlenění rodičů do života vzdělávacích institucí je velmi důležité a je přínosem pro všechny strany, jak pro děti, tak i rodiče a učitele zároveň.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BEŇO, J., *Rodiče o současné škole*. Bratislava: 2006. ISBN 80-7098-441-4.

BÚGELOVÁ, T., *Komunikácia v škole a rodine*. Prešov: 2002. ISBN 80-8068-133-3.

FELCMANOVÁ, A.; a KOL. *Rodiče – nečekaní spojenci*. Praha: Člověk v tísni, o.p.s., vzdělávací program Varianty, 2013. ISBN 978-80-87456-45-3.

FEŘTEK, T., *Rodiče vítáni*. Praha: Yinachi s.r.o., 2011. ISBN 978-80-904735-2-2.

GARDOŠOVÁ, J.; DUJKOVÁ, L. *Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro předškolní vzdělávání*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-815-5.

HRONCOVÁ, J., *Sociológia výchovy*. Banská Bystrica: 1996. ISBN 80-88825-37-7.

KARGEROVÁ, J.; KREJČOVÁ, V.; MAŇOUROVÁ, Z. et al. *Kompetentní učitel 21. století: Mezinárodní profesní rámec kvality ISSA*. 1 vyd. Praha: Step by Step Česká republika, o.s., 2011.

KRÁLÍKOVÁ, M.; SINGEROVÁ – NEČESANÁ, J. *Rodina a škola ve výchovné spolupráci*. Praha: SPN, 1985. Č.4-31-26

KREISLOVÁ, Z. *Krok za krokem 1. třídou*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2038-8.

KREJČOVÁ, V.; KARGEROVÁ, J. *Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro I. stupeň základní školy*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-695-0.

KUNZE, P.; SALAMANDER, C. *Malé děti potřebují rituály*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3405-4.

LUKAVSKÁ, E. *Pozor děti!: didaktické otázky vyučování orientované na dítě*. Dobrá voda: Aleš Čeněk, 2003. ISBN 80-86473-52-X.

MATĚJČEK, Z. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Praha: SPN, 1992. ISBN 80-04-25236-2.

MATĚJČEK, Z., *Rodiče a děti*. Praha: Avicenum, 1986.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha. Praha: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.

PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

RABUŠICOVÁ, M.; ŠEĐOVÁ, K.; TRNKOVÁ, K.; ČIHÁČEK, V. *Škola a/versus/rodina*. Masarykova univerzita v Brně, 2004. ISBN 80-210-3598-6.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. ISBN 80-87000-00-5.

SPILKOVÁ, V.; TOMKOVÁ, A.; a KOL. *Kvalita učitele a profesní standard – Výzkumný záměr, Učitelská profese v měnících se požadavcích na vzdělávání*. Univerzita Karlova v Praze, 2010. ISBN 978-80-7290-496-9.

ŠKVARKOVÁ, Z., *Rodina a škola vo vzájomnej spolupráci*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2010. ISBN 978-80-557-0024-3.

VIŠŇOVSKÝ, L., *Triedny učiteľ*. Banská Bystrica: 2000. ISBN 80-8055-339-4.

Elektronické zdroje:

Historie vzdělávacího programu Začít spolu v ČR. [online]. [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: <http://www.sbscr.cz/?t=1&c=23>

Mateřská škola, Praha 5 – Barrandov. [online]. [cit. 2014-09-07]. Dostupné z: <http://www.mskurandove.cz>

PŘÍLOHY

Příloha 1., standardy programu Začít spolu

Příloha 2., obsahový rámec standardů programu Začít spolu

Příloha 3., stanovy rady rodičů

Příloha 4., fotografie z ranních úkolů s rodiči

Příloha 5., informace ke konzultačním hodinám

Příloha 6., přání pro Ježíška

Příloha 7., fotografie z kroniky plyšového medvídka

Příloha 8., fotografie z velikonočního workshopu

Příloha 9., fotografie z Evropského dne

Příloha 10., dotazník pro učitele

Příloha 11., dotazník pro rodiče

Příloha 12., dotazník pro radu rodičů

Příloha 13., článek o plyšovém medvídkovi Brundovi

Příloha 1., standardy programu Začít spolu

KOMPETENTNÍ UČITEL 21.STOLETÍ
MEZINÁRODNÍ PROFESNÍ STANDARDY ISSA

HUNGARY

Nádor utca 23. IV/1 H-1051 Budapest, Hungary
Tel: (+36 1) 354 3920 _ Fax: (+36 1) 354 3925 _ Email: issa@issa.hu _ www.issa.hu

NETHERLANDS

Keizersgracht 62-64 1015 CS Amsterdam, The Netherlands
Tel: (+31 0) 20 520 7505 _ Fax: (+31 0) 20 520 7510 _ Email: admin@issa.nl _ www.issa.nl

2. Rodina a komunita

Spolupráce mezi rodinou, komunitou a školou je velice významný faktor ovlivňující efektivitu vzdělávání dětí. Rodiny jsou primárními vychovateli svých dětí, mají na jejich vývoj největší vliv. Tento fakt vnímá učitel jako důležité východisko, na jehož základě staví spolupráci s rodinami dětí. Úkolem školy a učitelů je vytvořit podmínky pro fungování oboustranné komunikace s rodiči dětí, navázat a pravidelně s rodinami udržovat kontakt, nabízet rodinám rozmanité formy spolupráce. Učitel spolupracuje s rodiči na základě partnerského přístupu, založeného na vzájemné úctě a respektu, sdílí s rodiči odpovědnost za podporu optimálního rozvoje dítěte, poskytuje jim co nejvíce informací o dítěti a to způsobem, kterému rodiče mohou rozumět. Individualizovaný přístup uplatňuje učitel nejen ve vztahu k dětem, ale také k jejich rodinám tím, že jim nabízí možnost vybrat si takový typ spolupráce, který nejlépe vyhovuje jejich potřebám, zájemům a životnímu stylu. Učitel efektivně komunikuje a spolupracuje také s dalšími partnery školy a širší veřejností (komunitou).

Standardy		Indikátory
2.1.	Učitel utváří partnerský vztah s rodinami dětí, nabízí rodinám i dalším členům komunity možnost zapojit se do výchovy a vzdělávání dětí, zapojit se do života učící se společnosti.	2.1.1. Učitel zapojuje rodiče dětí i členy jejich širší rodiny a komunity do vzdělávání dětí, umožňuje jim aktivní vstup do výuky, vítá jejich přítomnost ve třídě v průběhu vyučování. 2.1.2. Učitel dává rodičům příležitost spolupřezkoumat o postupech vhodných k podpoře učení a rozvoje jejich dětí. 2.1.3. Učitel zapojuje rodiny dětí do rozhodování o věcech souvisejících s životem třídy/školy.
	Učitel užívá formálních i neformálních komunikačních strategií ke sdílení informací o pokrocích v učení dítěte a dalších informací.	2.2.1. Učitel je v pravidelném kontaktu s rodiči dětí, průběžně je informuje o pokrocích dítěte, o vzdělávacích cílech vyplývajících z kurikula, o akcích třídy/školy a to prostřednictvím osobních setkání i písemných materiálů. 2.2.2. Učitel pravidelně komunikuje s rodinami, s cílem poznat rodinné prostředí dětí, a tím lépe porozumět silným stránkám, zájmům a potřebám dítěte. 2.2.3. Učitel vytváří příležitosti, v nichž se rodiny mohou od sebe učit navzájem a vzájemně se podporovat. 2.2.4. Učitel zachovává důvěrnost informací týkajících se rodin a dětí.
2.2.	Učitel využívá k obohacení vzdělávací nabídky zdrojů, které mu poskytují rodiny dětí i širší komunita.	2.3.1. Učitel navazuje kontakty a vytváří partnerské vztahy s lidmi, organizacemi a institucemi, které mohou obohatit vzdělávání dětí, získává od nich odbornou i materiální podporu, umožňuje dětem v rámci výuky vstoupit s těmito lidmi do kontaktu (exkurze, návštěva ve třídě...).
2.3.		2.3.2. Učitel sbírá informace o rodinách dětí (o zájmech a profesích rodičů/prarodičů) a vybízí je, aby se různými způsoby zapojily do školního vzdělávání svých dětí. 2.3.3. Učitel do vzdělávání dětí začleňuje obsahy a témata, která korespondují se zkušenostmi dětí ze života ve vlastní rodině/komunitě. 2.3.4. Učitel podporuje rodiče dětí i širší veřejnost tím, že jim nabízí informace a podněty z oblasti rodičovských kompetencí, výchovy a vzdělávání dětí (připravuje pro ně dílny, přednášky, diskuse a další vzdělávací aktivity).

3. Inkluze, rozmanitost a demokratické hodnoty

Inkluzivní vzdělávání, tedy společné vzdělávání pro všechny děti bez ohledu na jejich etnickou, náboženskou příslušnost a úroveň schopností, představuje jedno ze stěžejních východisek kvalitního vzdělávání. Všechny děti mají právo na rovný přístup ke vzdělávání a demokratická společnost „počítá“ s aktivní účastí všech svých členů. Inkluzivní vzdělávání učí děti toleranci a akceptaci individuálních rozdílů. Úlohou učitele je vytvářet podmínky, v nichž každé dítě může poznávat samo sebe – své schopnosti, etnicitu, kulturu a zároveň se učit vnímat a respektovat schopnosti, etnicitu a kulturu ostatních. Učitel rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede děti k chápání neustále se zvyšující sociokulturní odlišnosti a rozmanitosti.

Standardy	Indikátory
<p>Učitel vytváří každému dítěti a jeho rodině rovné příležitosti ke vzdělávání bez ohledu na jeho pohlaví, věk, etnickou příslušnost, kulturu, rodný jazyk, náboženství, rodinné zázemí, ekonomický status nebo speciální vzdělávací potřeby.</p> <p>3.1.</p>	<p>3.1.1. Učitel si je vědom svých vlastních postojů, hodnot, zkušeností i předsudků a jejich vlivu na komunikaci s dětmi, rodinami dětí i celý pedagogický proces.</p> <p>3.1.2. Učitel přistupuje ke každému dítěti s respektem a úctou, vytváří pro každé dítě rovné příležitosti k zapojení se do života třídy a školní komunity.</p> <p>3.1.3. Učitel přistupuje ke každé rodině s respektem a úctou, vytváří příležitosti pro zapojení rodiny do vzdělávání svého dítěte.</p> <p>3.1.4. Učitel se v komunikaci s dětmi, jejich rodiči i v nabídce aktivit pro děti vyvaruje genderovým a jiným stereotypům.</p> <p>3.1.5. Učitel přizpůsobuje prostředí třídy a učební aktivity tomu, aby se na většině z nich mohly podílet i děti se speciálními vzdělávacími potřebami.</p>
<p>Učitel pomáhá dětem porozumět, respektovat a oceňovat odlišnost, rozmanitost.</p> <p>3.2.</p>	<p>3.2.1. Učitel oceňuje rozmanitost ve školním společenství a pracuje s ní jako s důležitým východiskem při plánování a realizaci vzdělávání dětí. Ve vzdělávání využívá zdrojů, které odrážejí etnickou, socio-kulturní a jinou rozmanitost dětí a rodin zastoupených ve třídě/šколе.</p> <p>3.2.2. Učitel oceňuje rozmanitost v celé společnosti a pracuje s ní jako s důležitým východiskem při plánování a realizaci vzdělávání dětí.</p>
<p>Učitel vede žáky k porozumění hodnotám občanské společnosti a k dovednostem potřebným pro participaci v občanské společnosti.</p> <p>3.3.</p>	<p>3.3.1. Učitel u dětí rozvíjí a podporuje dovednost ocenit se navzájem, dovednost zaujmout a objasnit vlastní stanovisko, dovednost spolupřevytvářet a respektovat pravidla a řád.</p> <p>3.3.2. Učitel pomáhá dětem porozumět, jak předsudky a stereotypy mohou ovlivnit jejich postoje a chování.</p> <p>3.3.3. Učitel podporuje děti ve slušném, poctivém, ohleduplném a respektujícím chování vůči ostatním a v očekávání téhož chování od druhých.</p> <p>3.3.4. Učitel vede děti k osobní odpovědnosti za péči o životní prostředí a vytváří příležitosti, v nichž děti mohou tuto osobní odpovědnost prožívat v praktických situacích.</p>

4. Plánování a hodnocení

Vyhodnocování pokroků v učení dítěte (hodnocení) a plánování příležitosti pro vzdělávání dítěte představuje cyklus na sebe navazujících a nikdy nekončících činností. Na základě systematického pozorování a dalších strategií užívaných při vyhodnocování pokroků v učení dítěte vytváří učitel dlouhodobé a krátkodobé vzdělávací plány. Vzdělávací plány vycházejí jak z cílů odvozených z kurikulárních dokumentů, tak především z individuální potřeb, zájmů a možností dětí, s nimiž učitel pracuje. Vzdělávací plány respektují učební styly dětí, různorodost jejich schopností, různost temperamentu a dalších osobnostních charakteristik. Vzdělávací plány utváří učitel s cílem umožnit každému dítěti realizovat svůj potenciál a dosáhnout svého osobního maxima. Vzdělávací plán je natolik otevřený, že jej učitel může dle potřeb dětí a aktuální situace modifikovat. Do procesu vyhodnocování pokroků v učení dítěte a plánování zapojuje učitel také samotné, jejich rodiče a další zainteresované odborníky.

	Standardy	Indikátory
4.1.	Učitel systematicky sleduje a zaznamenává vývoj, proces učení a učební výsledky každého dítěte.	<p>4.1.1. Učitel využívá záměrného pozorování a dalších vhodných technik sběru dat o pokrocích v učení dítěte. Učitel shromažďuje autentické produkty dětí a neformální informace o dítěti (např. pozorovací archy, sebehodnotící archy, ukázky prací dítěte, epizodické záznamy, záznamy rozhovorů s dítětem, zprávy od rodičů...), se souhlasem zákonných zástupců dítěte i oficiální zprávy od odborníků.</p> <p>4.1.2. Učitel průběžně vyhodnocuje míru zapojení každého z dětí do spolupráce s ostatními.</p> <p>4.1.3. Učitel zodpovídá za to, že sběr dat o dítěti a hodnocení dítěte bere v úvahu jeho silné stránky, individuální potřeby a zájmy.</p> <p>4.2.1. Učitel plánuje aktivity, které odpovídají vývojové úrovni, dosavadním zkušenostem, předstávám a zájmům dětí.</p> <p>4.2.2. Učitel do svého plánu začleňuje i aktivity navržené dětmi, čímž vychází vsávic potřebám, učebním stylům, schopnostem a dalším osobnostním charakteristikám dětí ve třídě.</p> <p>4.2.3. Učitel plánuje učební situace vyžadující individuální práci žáků, spolupráci žáků v menších skupinách a společnou (frontální) práci celé skupiny tak, aby všechny tyto organizační formy byly vyvážené zastoupeny.</p> <p>4.2.4. Učitel plánuje dostatečně variabilní nabídku aktivit pro děti, má připravenou rozšiřující nabídku činností, které děti zaměstnají a zaujmou.</p> <p>4.2.5. Učitel plánuje tak, aby jeho plány a činnosti z nich vycházející byly dostatečně flexibilní, umožňovaly přizpůsobovat se měnícím se podmínkám, potřebám a reakcím dětí.</p>
4.3.	Učitel do procesu plánování a hodnocení zapojuje děti, rodiče a zainteresované odborníky.	<p>4.3.1. Učitel dává dětem prostor k sebehodnocení výsledků svého učení i sebehodnocení procesů a postupů, jimiž při učení prošly. K sebehodnocení dává dětem předem jasná kritéria, na tvorbě kritérií umožňuje dětem se spolupodílet.</p> <p>4.3.2. Učitel vede děti k vzájemnému hodnocení, učí je, jak vyhodnocovat práci a chování druhých.</p> <p>4.3.3. Učitel si s rodiči vyměňuje informace o pokrocích dítěte a ve spolupráci s nimi stanovuje pro dítě krátkodobé i dlouhodobé cíle vzdělávání, které formuluje do plánu jeho rozvoje a vzdělávání (individuální vzdělávací program).</p> <p>4.3.4. Učitel do procesu hodnocení a plánování, je-li to potřebné a v zájmu dítěte, začleňuje zainteresované odborníky.</p>

5. Výchovné a vzdělávací strategie

Výchovně vzdělávací strategie, které učitel ve vzdělávání dětí dětem nabízí, utvářejí vztah dítěte ke vzdělávání jako takovému, kladou základy pro celoživotní učení. Úkolem učitele je stanovit dětem vysoké ale zároveň dosažitelné cíle a nabízet jim vhodné cesty k jejich dosažení. K dosažení vzdělávacích cílů, podpoře smysluplného a aktivního učení učitel rozmanitých výchovně-vzdělávacích strategií. Učitel promyšleně volí a do vzdělávání dětí zařazuje takové postupy, které jsou přiměřené jejich vývojové úrovni, podněcují jejich individuální rozvoj i vzájemnou spolupráci. Výchovné vzdělávací strategie, které učitel volí, směřují k podpoře rozvoje celé osobnosti dítěte, osvojování si klíčových kompetencí, kritického myšlení, nejen kognitivnímu rozvoji a akademickému znalostem. Učitel je zodpovědný za výběr vzdělávacích strategií, které umožní být každému dítěti úspěšným v dosahování cílů odvozených z kurikulárních dokumentů i cílů individuálních.

Standardy		Indikátory
5.1. Učitel užívá spektrum výchovně vzdělávacích strategií rozvíjejících vědomosti, dovednosti a postoje dětí s ohledem ke vzdělávacím cílům definovaným v kurikulárních dokumentech a potřebám dětí.	Učitel užívá širokou škálu výchovně vzdělávacích strategií zaměřených na sociální a emocionální rozvoj dětí.	5.1.1. Učitel užívá širokou škálu metod aktivního učení.
		5.1.2. Učitel nabízí dětem aktivity podporující objevování, experimentování, kladení otázek a tvořivost.
		5.1.3. Učitel užívá vzdělávací metody podněcující u dětí myšlení vyššího řádu a problémové učení.
		5.1.4. Učitel vytváří příležitosti k učení dětí i mimo čas přímého vyučování.
		5.1.5. Učitel seznamuje děti se vzdělávacími cíli a vede je k vyhodnocování jejich dosahování.
		5.1.6. Učitel dává dětem možnost využívat při učení informační technologie a rozvíjet tak dovednosti potřebné pro uplatnění se v informační společnosti.
5.2. Učitel užívá širokou škálu výchovně vzdělávacích strategií zaměřených na sociální a emocionální rozvoj dětí.	Učitel nabízí dětem aktivity, které posilují jejich pozitivní sebepojetí a sebevědomí.	5.2.1. Učitel nabízí dětem aktivity, které podporují autonomii a iniciativu každého z dětí.
		5.2.2. Učitel užívá výchovně vzdělávací strategie, které podporují seberegulaci každého z dětí.
		5.2.3. Učitel užívá výchovně vzdělávací strategie, které pomáhají dětem vytvářet pozitivní vztahy a vzájemně spolupracovat.
		5.2.4. Učitel užívá výchovně vzdělávací strategie, které pomáhají dětem vytvářet pozitivní vztahy a vzájemně spolupracovat.
		5.2.5. Učitel podporuje rozvoj schopností dětí řešit samostatně konflikty.
5.3. Učitel nabízí dětem aktivity, které vycházejí z jejich předešlých zkušeností a dovedností.	Učitel propojuje nová témata a dovednosti s předešlými dovednostmi a vědomostmi dětí.	5.3.1. Učitel vychází z předešlých zkušeností dětí a k jejich dalšímu pokroku v učení jim nabízí aktivity, které jsou v zóně jejich nejbližšího možného rozvoje.
		5.3.2. Učitel vede děti k tomu, aby si stanovovaly vzdělávací cíle, formulovaly očekávání od vlastní práce a ve vazbě na tyto stanovené cíle a očekávání prováděly sebehodnocení.
		5.3.3. Učitel vytváří situace, v nichž děti aplikují to, co se naučily ve škole, v každodenním životě a reálných situacích.
		5.3.4. Učitel vytváří situace, v nichž děti aplikují to, co se naučily ve škole, v každodenním životě a reálných situacích.
5.4. Učitel užívá výchovně vzdělávací strategie založené na demokratických principech.	Učitel nabízí dětem postupy, které je vedou ke smysluplné spolupráci a podpoře mezi sebou navzájem.	5.4.1. Učitel nabízí dětem postupy, které je vedou ke smysluplné spolupráci a podpoře mezi sebou navzájem.
		5.4.2. Učitel užívá strategie, které umožňují dětem spolupodílet se na rozhodování, porozumět odpovědnosti a jejím následkům.
		5.4.3. Učitel užívá strategie, které pomáhají dětem porozumět hranicím a pravidlům, učí děti respektovat práva ostatních v demokratické společnosti.
5.4. Učitel dává dětem v průběhu vyučování i mimo něj možnost volby a vede je k porozumění, že každá volba má své důsledky.	Učitel dává dětem v průběhu vyučování i mimo něj možnost volby a vede je k porozumění, že každá volba má své důsledky.	5.4.4. Učitel dává dětem v průběhu vyučování i mimo něj možnost volby a vede je k porozumění, že každá volba má své důsledky.

6. Učební prostředí

Učební prostředí významně ovlivňuje kognitivní, sociální a emocionální rozvoj každého dítěte. Učitel promyšleně utváří jak materiální (fyzické) tak sociální (psychologické) prostředí ve třídě. Učitel zodpovídá za to, že prostředí ve třídě nabízí dětem širokou škálu věkových i individuálně vhodných materiálů, úloh a situací, prostor třídy přizpůsobuje tomu, aby v něm děti mohly pracovat individuálně, v menších skupinách i všichni společně. Prostor třídy umožňuje dětem volný a bezpečný pohyb. Učitel navrhuje situace, v nichž se děti učí přímou zkušeností, využívají zdroje, které jim k objevování a zkoumání nabízí prostředí třídy. Učitel vytváří učební prostředí, které ke každému dítěti vysílá informaci, že je ve třídě vítáno, že ono i jeho rodina jsou důležitou součástí školního společenství, mohou čerpat ze zdrojů, které prostředí třídy/školy nabízí a zároveň se spolupodílejí na jeho utváření. Učitel ve třídě/šcole podporuje sociální a emoční klima, které je založené na přijetí demokratických hodnot. Venkovní prostory školy a prostředí komunity jsou rovněž důležitými zdroji, které učitel využívá jako učebního prostředí pro vzdělávání dětí.

Standardy		Indikátory
6.1.	Učitel rozvíjí pozitivní sociální klima třídy, ve kterém se cítí být každé dítě přijímáno.	<p>6.1.1. Učitel vytváří prostředí, ve kterém se každé dítě cítí být součástí třídního/školního společenství.</p> <p>6.1.2. Učitel vyjadřuje dětem respekt, zajímá se o jejich pocity, myšlenky a zkušenosti.</p> <p>6.1.3. Učitel vytváří učební prostředí, ve kterém se může každé dítě zapojit a svobodně vyjádřit samo sebe.</p> <p>6.1.4. Učitel vytváří učební prostředí a situace, v nichž se děti nebojí riskovat a dělat chyby.</p> <p>6.1.5. Učitel podporuje každé dítě v osobním kontaktu s ním, s každým dítětem buduje osobní vztah.</p>
6.2.	Učitel vytváří vstřícné, bezpečné, inkluzivní a podnětné materiální prostředí, v němž jsou děti podněcovány ke zkoumání, experimentování a samostatnosti.	<p>6.2.1. Učitel ve třídě utváří učební prostředí, které je pro děti fyzicky bezpečné a pro děti i učitele přehledné.</p> <p>6.2.2. Učitel utváří takové prostředí třídy, které vybízí děti k činnostem, umožňuje jim pracovat na široké škále aktivit a to nezávisle na jeho osobě.</p> <p>6.2.3. Učitel rozdělí prostor třídy do logicky uspořádaných a prostorově jasně vymezených učebních center. Učitel zajistí, aby každé dítě mělo místo pro uložení svých osobních věcí.</p> <p>6.2.4. Učitel nabízí dětem širokou škálu variabilních pomůcek a materiálů. Materiály jsou dětem přístupné, mohou si je samostatně brát a využívat v procesu svého učení, existují pravidla pro uložení materiálů i práci v učebních centrech.</p> <p>6.2.5. Učitel zapojuje děti do plánování uspořádání třídy, utváření prostředí třídy i jejího udržování.</p> <p>6.2.6. Učitel přizpůsobuje prostředí třídy, její uspořádání a vybavení věkovým i individuálním potřebám dětí.</p>
6.3.	Učitel podporuje děti v aktivní participaci na utváření školního společenství/kultury třídy.	<p>6.3.1. Učitel jasně formuluje svá očekávání vzhledem k chování dětí a zapojuje děti do tvorby těchto pravidel.</p> <p>6.3.2. Učitel vytváří prostředí vystavené na demokratických hodnotách a podporující participaci dětí.</p> <p>6.3.3. Učitel staví učební prostředí na opakujících se principech a postupech, čímž podporuje nezávislost dětí na jeho osobě, seberegulaci dětí a jejich samostatnost.</p> <p>6.3.4. Učitel vytváří situace, v nichž dává dětem příležitost rozhodovat o věcech týkajících se života třídy.</p>

7. Profesní rozvoj

Kvalita vzdělávání je významně ovlivněna mírou zapojení učitelů do procesu svého celoživotního vzdělávání. Učitel systematicky pracuje na svém profesním i osobnostním rozvoji, průběžně reflektuje kvalitu své práce, spolupracuje s kolegy i ostatními odborníky. Učitel ve svém dalším vzdělávání a rozvoji reaguje na požadavky současného neustále se měnícího světa, nárůst informací a nových technologií. Práce učitele na svém odborném i osobnostním růstu je samozřejmou součástí jeho profesionality..

Standardy	Indikátory
<p>Učitel neustále zvyšuje své profesní kompetence, reaguje na požadavky měnícího se světa a potřeby společnosti z toho vyplývající.</p> <p>7.1.</p>	<p>7.1.1. Učitel pracuje na svém osobnostním a profesním rozvoji prostřednictvím svého celoživotního vzdělávání (kurzy dalšího vzdělávání učitelů, studium odborné literatury, konzultace s kolegy..).</p> <p>7.1.2. Učitel analyzuje a vyhodnocuje kvalitu svoji pedagogické práce prostřednictvím rozmanitých technik. Na základě výsledků reflexe (od dětí, kolegů, vedení školy) a sebereflexe učitel realizuje změny ve své pedagogické činnosti, plánuje svůj další profesní růst.</p> <p>7.1.3. Učitel se podílí na týmové práci ve škole, spolupracuje s kolegy a dalšími osobami, čímž přispívá ke zvyšování celkové kvality výuky i svoji profesionality.</p> <p>7.1.4. Učitel zodpovídá za rozhodnutí, která činí při výkonu své profese. Dovede svá rozhodnutí objasnit ve vazbě k uznávaným teoretickým konceptům, analyzovat a zhodnotit, případně navrhnout alternativní řešení.</p> <p>7.1.5. Učitel zodpovídá za implementaci požadavků stanovených v konceptních kurikulárních dokumentech do vlastní práce, čímž přispívá ke zvyšování kvality vzdělávání a přístupnosti kvalitního vzdělávání pro každé dítě.</p>

Příloha 2., obsahový rámec standardů programu Začít spolu

Rámec obsahové náplně indikátorů

2.1.1. Učitel hledá vhodná témata a aktivity, kde by mohly být zapojeny současně děti, jejich rodiče i členové rodiny. Na viditelné místo ve třídě umísťuje měsíční plán třídních aktivit, kde jsou začleněny tematické projekty a aktivity poskytující možné příležitosti k účasti rodičů a členů rodiny. Prostřednictvím nejrůznějších materiálů informuje rodiče o dění ve škole, o termínech třídních schůzek, dnech otevřených dveří a dalších akcí pořádaných školou (školní zpravodaj, letáky, pozvánky, email). Používá jazyk srozumitelný pro rodičovskou veřejnost. Shromažďuje informace o rodinách dětí a využívá informací o specifických zájmech, dovednostech rodičů a členů rodiny (jejich povolání, neobvyklé koníčky, zkušenosti). Motivuje rodiny k účasti na základě jejich zájmů, schopností, využívá také kulturní rozmanitosti rodin dětí. Vybízí rodiče, aby se různými způsoby zapojili do vzdělávání. Nabízí rodičům možnost zúčastnit se výuky. Oceňuje každý příspěvek rodičů v rámci aktivity nebo projektu (vřele uvítá rodiče, napíše děkovný dopis). Hledá způsoby, jak zapojit i ty rodiče, kteří se nemohou z různých důvodů účastnit třídních aktivit (rodiče pracují s dětmi na výrobcích, které pak představí ve škole, vytvoří webové stránky, atd.). Poskytuje jim s dostatečným časovým předstihem informace o dění ve škole, školních představeních a dalších akcích. Přípravuje a realizuje dílny, přednášky, diskuze a další vzdělávací aktivity.

2.1.2. Učitel poskytuje informace o tom, kde mohou nalézt informace o filozofii a cílech školního vzdělávacího programu, odkazuje např. na webové stránky školy, na teoretické materiály, které vedou k podpoře učení dětí (pedagogická literatura, pracovní sešity). Komunikuje s rodiči také prostřednictvím individuálních konzultací, při nichž se rodiče (za účasti dítěte) informují o pokrocích v učení, úspěších i případných problémech. Hovoří s rodiči také o obecných a konkrétních vzdělávacích cílech dítěte (např. společně tvoří smlouvu o dosažení vzdělávacích cílů). S rodiči komunikuje jak osobně, tak také prostřednictvím písemné korespondence nebo telefonicky. Jako nástroje hodnocení používá např. dětské portfolio, rodiče informuje také prostřednictvím psané zprávy, kde zhodnotí a popíše vývoj dítěte za určité období. Spolupracuje s rodiči při vytváření individuálního vzdělávacího plánu. Využívá také individuálních zkušeností rodičů (a jejich postřehů) při v procesu hodnocení.

2.1.3. Učitel zahrnuje rodiče a rodiny dětí do plánování aktivit, projektů a činností, umožní jim spolupracovat na vytváření učebního prostředí třídy a školy. Inicjuje vhodné příležitosti, aby požádal rodiče o např. finanční pomoc na nákup materiálu do třídy, o pomoc při vymalování a výzdobě, o pomoc při rekonstrukci školní zahrady, pomoc při organizaci sportovního dne atd. Zapojuje rodiče do diskuze nad tématy týkající se chodu třídy (pravidla třídy, rozvrh, program aktivit, mimovýukové aktivity). Nabízí rodičům, aby se stali aktivními členy Rady školy a byli tak prostředníky komunikace mezi školou a rodiči.

Příloha 3., stanovy rady rodičů

STANOVY RADY RODIČŮ PŘI MATEŘSKÉ ŠKOLE KURANDOVÉ

Kurandové 669/8, 152 00 Praha 5 – Hlubočepy



I. Základní ustanovení

- Rada rodičů při mateřské škole Kurandové (dále jen „Rada“) je dobrovolným sdružením rodičů, zákonných zástupců dětí a občanů se zájmem o výchovu dětí a práci mateřské školy (dále jen „školka“), založeným v souladu se zákonem č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů ve znění pozdějších předpisů.
- Rada je nepolitickou zájmovou organizací, zastupující zájmy dětí při vzdělávání, výchově, rozvoji jejich osobnosti a taktéž pomáhá vytvářet podmínky pro jejich plné uplatnění v životě.
- Rada spolupracuje se školkou, orgány samosprávy a státní správy i jinými společenskými organizacemi a veřejnými institucemi.
- Rada se ve své činnosti bude řídit programem samostatně zpracovaným pro každý školní rok a bude se v jeho průběhu snažit o realizaci tohoto programu.
- Sídlo rady je v prostorách školky, které k tomuto účelu ředitelství školky v době konání schůzové činnosti Radě určí.
- Rada bude používat:

Název: Rada rodičů při mateřské škole Kurandové

Sídlo: Kurandové 669/8, 152 00 Praha 5 – Hlubočepy

II. Činnost a cíle Rady

- Činnost Rady je zaměřena na spolupráci při vzdělávacím a výchovném působení rodiny, školky a dalších institucí a na účinnou dobrovolnou pomoc školce při plnění jejího poslání.

- Činnost Rady je zaměřena zejména:
 - na respektování práv, potřeb a zájmů dětí
 - na vytváření bezpečného a všestranně rozvíjícího psychosociálního klimatu v rodinách i školce

Registrace provedena
dne: 13. 12. 2012
pod č.j. KS/11-1/91255/12-K
IČO 012 894 97

- na zohledňování vědeckých poznatků ve vzdělávání
- na koordinaci a sjednocování vzdělávacího působení rodiny a školky
- na vzájemnou spolupráci a podporu mezi rodiči a učiteli
- na přispívání školce dobrovolnou pomocí svých členů, materiálními a finančními prostředky k zajištění činnosti školky a zlepšování školního prostředí
- na zájmovou a odbornou činnost ve školce
- na mravní výchovu dětí
- na výchovu dětí ke zdravému životnímu stylu
- na předkládání podnětů a doporučení k činnosti školky v oblasti volnočasových aktivit dětí
- na seznamování vedení školky s náměty, připomínkami a stížnostmi rodičů, přičemž se podílí na jejich vyřizování

III. Organizace Rady

A. Hlavní orgán Rady



- Nejvyšším orgánem Rady je Shromáždění členů Rady (dále jen „Shromáždění“), které schvaluje každoročně výši členského příspěvku (dále jen „příspěvek“) na daný školní rok, vyjadřuje se k plánu činnosti Rady, ke zprávám o činnosti Rady, ke změně stanov, k personálnímu složení výboru Rady a podává podněty či návrhy na změnu fungování Rady.
Shromáždění rodičů může probíhat v rámci třídních schůzek.
- Členové Rady vyjádří svůj souhlas se stanovami zaplacením příspěvku. Tímto zaplacením příspěvku současně stvrzují, že budou jednat v souladu s těmito stanovami.

B. Výbor Rady

- Výkonným orgánem Rady je výbor Rady (dále jen „výbor“), který je složen výhradně z členů Rady, členství ve výboru je neplacené. Výbor projednává a zajišťuje realizaci plánu činnosti Rady, změny stanov, sestavuje rozpočet na roční období, předkládá Shromáždění roční zprávu o činnosti a hospodaření, navrhuje Shromáždění výši ročního příspěvku ke schválení. Výbor Rady se schází nejméně 3x ročně. Schůzi svolává podle potřeby předseda Rady nebo jím zvolený člen výboru. Schůze výboru se může zúčastnit každý člen Rady, projeví-li o to zájem.
- Členové výboru Rady jsou:
 - Předseda
 - Místopředseda
 - Účetní (pokladník)
 - Ostatní zvolení členové

- Výbor je odpovědný Radě.
- Členové výboru Rady si volí předsedu, místopředsedu a pokladníka, dle potřeby další funkcionáře (např. zapisovatelku, jednatele, kontrolora).
- Předseda výboru Rady je statutárním orgánem Rady, který ji zastupuje jako právnická osoba v jednáních.
Předseda může ústně nebo písemně pověřit člena výboru Rady za svého zástupce. Zástupce nabývá stejných pravomocí jako předseda a stává se statutárním zástupcem výboru Rady. Předseda má právo svou plnou moc kdykoliv odvolat.
- Návrh na člena výboru Rady může předložit jakýkoliv člen Rady. Počet členů výboru není omezen.

C. Členství v Radě

- Individuálním členem Rady je každý občan starší 18 let, který souhlasí se stanovami a programem Rady, a který zaplatil příspěvek.
- Člen má právo:
 - aktivně se podílet na každé činnosti Rady
 - volit a být volen do výboru Rady
 - vznášet své návrhy, názory, náměty a připomínky, a osobně se zúčastnit projednávání svých návrhů
 - účastnit se členských schůzí Rady
 - informovat se o činnosti a hospodaření Rady
- Členové mají za povinnost:
 - dodržovat ustanovení stanov Rady
 - platit řádně a včas příspěvek schválený Shromážděním
 - spolupracovat při realizaci cílů Rady
 - zdržet se jakéhokoliv jednání, jímž by byla poškozena pověst a dobré jméno organizace
- Individuální členství nevznikne nebo zaniká:
 - není-li zaplacen příspěvek
 - dobrovolným odchodem, zpravidla při ukončení docházky dítěte do školky



IV.

Organizační jednotky

- Rada nemá žádné další organizační jednotky, ani je v budoucnu nebude zřizovat.

V. Hospodaření



- Majetek Rady tvoří:
 - členské příspěvky individuálních členů Rady
 - dary sponzorů
 - dobrovolné dary členů Rady
 - dotace a granty
- Výdaje jsou určeny zejména pro materiální a finanční pomoc školce.
- Finanční prostředky jsou uloženy na jediném účtu u zvoleného peněžního ústavu.
- Se svým majetkem Rada hospodář samostatně podle zákonných předpisů a rozpočtu, který je schválen na každý školní rok Radou. Příjmy jsou evidovány v pokladní knize a na účtu peněžního ústavu, kdy všechny transakce jsou podloženy příjmovými a výdajovými doklady a výpisem z účtu.
- Právo disponovat s finančními prostředky mají pouze předseda Rady a účetní (pokladník) Rady.
- Kontrolu hospodaření provádí Radou zvolená komise, složená alespoň ze tří členů Rady, 1x ročně. O výsledku kontroly informuje tato komise Shromáždění v podobě písemné zprávy.

VI. Závěrečná ustanovení

- Stanovy jsou závazné pro všechny členy a orgány Rady.
- Tyto stanovy nabývají účinnosti datem registrace u MVČR.
- Stanovy ve výše uvedeném znění jsou k dispozici u předsedy Rady.
- Rada je samostatnou právnickou osobou, která může svým jménem nabývat práva a zavazovat se.
- Způsob další spolupráce se školkou na základě těchto stanov bude dohodnut výborem s vedením školky.
- O zániku Rady rozhoduje Shromáždění absolutní většinou hlasů všech svých členů. Při zániku Rady připadne veškerý majetek a finanční prostředky MŠ Kurandové.

Stanovy byly schváleny Shromážděním členů Rady v Praze 20. listopadu 2012.

Příloha 4., fotografie z ranních úkolů s rodiči



Spolupráce mateřské školy s rodiči:

**Konzultační hodiny s třídními
učitelkami se konají každé
první pondělí v sudém měsíci
od 17,00 do 18,00 hodin
(dle potřeby déle).**

- 7. říjen
- 2. prosinec
- 3. únor
- 7. duben
- 2. červen

Příloha 6., přání pro Ježíška

Milý Ježíšku,

*moc bychom si do naší školky přáli
dostat některé z těchto hraček:*

FIRMA	NÁZEV	POČET KUSŮ	CENA
PUNTANELA TOYS	Kuchyňská věda	4	249,-
	Skleník (pokusy)	4	899,-
	Lego duplo – play box	4	99,-
	Hrablo na sníh	16	99,-
NOMILAND	mrkev	2	210,-
	česnek	2	265,-
	hrušky	2	180,-
	papriky	2	180,-
	štetce pro malé ručky	16	17,-
	maxi korálky	4	320,-
	podložky ke korálkům	3 x 4	150,- a 140,-
	zažehlovací papír	20	65,-
	jahody	2	189,-
BOUBAL	ředkvičky	2	228,-
	delfín – mlýna na písek	4	111,-
	provlékání – manipulační hry	2	468,-
	VANDRING UGGLA	2	129,-
IKEA – MAŇÁSCI	KLAPPAR LANTLIG	5 druhů (x 2)	79,-
	KLAPPAR	8	99,-
IKEA – ČAPKA – MASKA	Ikea 365 + hrnec	3	299,-
	Duktig – talířky, misky	2	199,-
	Duktig – nádobí	2	249,-
	SAGOSTEN - náplň	2	300,-
	Sagosten – potah	2	399,-
	Rationell – krabice na barvy	8	69,-
	házení kroužků	1	488,-
WESCO	kostým rytíř	4	894,-
	kostým kuchař	3	808,-
	kostým kovboj	3	894,-
	kostým pirát	4	921,-
	maňásci – sada domácí zvířata	1	5515,-

Příloha 7., fotografie z kroniky plyšového medvídka



Příloha 8., fotografie z velikonočního workshopu



Příloha 9., fotografie z Evropského dne



Příloha 10., dotazník pro učitele

Otázky pro učitele:

- V čem vidíte přínos v angažovanosti a spolupráci rodičů?
LEPŠÍ A KVALITĚJŠÍ KOMUNIKACE O DÍTĚTI, LEPŠÍ INFORMACE O SITUACI V RODINĚ, NAVAZÁNÍ NA MOŽNÉ KONTAKTY Z VEREJNOSTI SKRZE RODIČE, ZPĚTNÁ VAZBA OD RODIČŮ Z POHLEDU DEKUPAČNÍ QUINOSTI, DOČASNÁ VÝPOMOC PŘI BEZTROUČNOSTI!
- V jakých konkrétních činnostech a aktivitách se rodiče zapojují nejčastěji?
PEČE, OKRATULKA, NAKUP SUT, PODESTYČKY
NAKUP POTRAVIN DO CENTRA DOMÁCNOSTI
V PLÁNOVÁNÍ AKCI, PŘÍPADOVÝCH JAKOBY
SRPŠ - RADA RODIČŮ
- Jaké činnosti a možnosti spolupráce v průběhu dne rodičům nabízíte?
V MINULOSTI LETECH PŘÍJEMNÝ PŘÍJEM (ORGANIZACE)
RANNÍ VÝROKY S RODIČI
PŘÍJEMNÝ DOPROVODNÍ INFORMACE NA INSTANČNÍ O ROZ
DO VE TŘIDĚ DĚTI DĚLAJI!
- Jaké činnosti spolupráce rodičům nabízíte mimo průběh dne ve třídě?
PŘÍJEMNÝ PŘÍJEM FOTOGRAFII Z DĚTI V MŠ.
INDIVIDUÁLNÍ TŘÍDNÍ SCHŮZKY 2X DO ROKA
KONZULTAČNÍ HODINY, INDIVIDUÁLNÍ POROVORY, VÝROKY
DĚTSKÝCH PORTFOLII
- Co je ideálem této mateřské školy v rámci spolupráce s rodiči?
SPOLUPRÁCE JE SPÍŠE DOBRA, KDYŽ NĚKTERÉ RODIČE
PŘÍJEMNĚ INDIVIDUÁLNĚ, KEDY SE MŮŽE ZAPNÍ, DĚTI VĚCO
PŘÍJEMNĚ. IDEÁLNÍ TO NENÍ, CO SE TYČE KOMUNIKACE,
JE NA SPÍŠE VÝROKY.
- Co v rámci spolupráce postrádáte a co očekáváte, popřípadě, zda máte nějaké náměty?
JAKÉ SI VĚDOMĚ NĚKTERÝCH NEDOSTATKŮ, SPOLUPRÁCE
S RODIČI V NĚKTERÝCH OHLÉDECH PŘÍJEMNĚ SPÍŠE
ZA DOBROU, NEŽ ZA VÝROKY.
BYLO BY LEPŠÍ, KDYBY SE RODIČE ANGAŽOVALI VÍCE
VE TŘIDĚ, NEBO VŘADALI VĚTŠÍ INITIATIVY
PO ORGANIZACE PŘI PŘÍJEMNÝCH AKCI.

Příloha 11., dotazník pro rodiče

Otázky pro rodiče:

- Kde jste se dozvěděli o programu Začít spolu? (Jak jste našli tuto MŠ, vybrali jste MŠ podle programu Začít spolu?)

Jako první jsem našla na webovské stránce pedagogika a na to když jsem poslela i program začít spolu. Tuto školu jsem si vybrala na doporučení kamarádky

- Co je pro Vás důležité na spolupráci s mateřskou školou? (Zapojení do vzdělávání dětí, kontakty s dalšími rodiči, zapojování do rozhodování chodu třídy, průběžné informování o pokrocích dítěte, pomoc učitele v rámci odborného informování aj.)

Děti se mi, že děti jsou na vzájemně se učící, že mají domácí úkoly, že se doma připravují, nebo si připravují alespoň píči, které si do školy přinesou. Děti se mi individuálně konzultací hodiny, fotky a tabulky, přehledové akce pro rodiče (Měsíční přehled, přehledka p. Hermana atd.)

- Co Vám osobně tato aktivní spolupráce přináší?

Myslím, že to má velký vliv na můj život, můji aktivitu je omezena na dodání píči na řádek MŠ, a když se sp. akce, tak rodiče na škole jsem získala možnost připojit se k dětem se třídou i pro doprovod, ale tímto může dělat.

- Jaký má tato spolupráce přínos pro Vaše děti?

Doma se připravují píči do školy, a je to, že jsem více, co potom používají, společenství, fotky a tabulky, a přehledka a více se přehledka co rodiče.

- Co v rámci spolupráce postrádáte a co očekáváte, popřípadě, zda máte nějaké náměty?

Ve škole jsem spokojená, myslím, že to má velký vliv na můj život, a myslím, že se na to můžu spolehnout. S rodiči jsem v kontaktu, že děti budou více chodit na procházky (společně, ne jen na výhled)

Příloha 12., dotazník pro radu rodičů

Otázky k Radě rodičů:

- Co je cílem této rady?

umožnit dětem zážitky, na které budou moci
vzpomínat. Vzdělávat rodiče a děti pomocí
různých přednášek. * Tyto přednášky se měly
nejen konat, ale i fyzicky, prakticky.

* Aby si děti mohly

- Kam směřujete Vaším působením v Radě rodičů?

a) k cíli viz úkoly č. 1

b) k zapojení dostatek sponsorů

c) k práci v souladu se stanovami a zákonem

- Co všechno ovlivňuje Vaše Rada rodičů z hlediska chodu a zaměření MŠ?

neovlivňuje, ale spolupracuje a doplňuje a
hlavně umožňuje vyžít z finančního hlediska.

- Co nejvíce řešíte při schůzkách Rady rodičů?

Finanční možnosti.

Další akce na danou dobu.

Možnost jak pomoci a jaké vybavení pro
děti bychom mohli vymyslet.

Příloha 13., článek o plyšovém medvídkovi Brundovi



U Veverek mají nového kamaráda

Do třídy Veveřek byl přijat „nový žák“ medvídek Brunda. Brzy se stal věrným kamarádem všech dětí i jejich rodin.

Každý týden šel s jedním kamarádem na víkend domů. Spolu s celou rodinou tak prožíval mnohá dobrodružství, o kterých nám prostřednictvím rodičů psal, maloval a lepil fotografie. Děti se vždy velice těšily, co jim bude Brunda „vyprávět“.

A bylo toho opravdu hodně, letěl do Turecka k moři, lyžoval na

horách v Itálii, oslavil několikero narozeniny, zahrál si na svatbu, pekl cukroví, fandil našim olympionikům v Soči v parku na Letné, navštívil cirkus, opékal burty, byl v divadle, vyfotil se v boxerském ringu s děvčaty a prožil

ještě spoustu dalších dobrodružství.

Podařilo se nám touto cestou navázat nenásilnou spolupráci s rodiči, kteří stejně jako děti aktivitu vstřícně přijali. Děti mohly kamarády seznámit s tím, jak a s kým rády tráví volný čas a přirozeně se tak i navzájem inspirovat.

Medvídek Brunda bude součástí naší třídy i v příštím roce a už se moc těší na spoustu

dalších dobrodružství.

